PRIMORSKI DNEVNIK

Poštnina plačana v gotovini
Abb. postale I gruppo

- Cena 90 lir

Leto XXIX. Št. 151 (8553)

TRST, sobota, 30. junija 1973

PRIMORSKI DNEVNIK je začel izhajati v Trstu 13. maja 1945, njegov predhodnik PARTIZANSKI DNEVNIK pa 26. novembra 1943 v vasi Zakriž nad Cerknim, razmnožen na ciklostil. Od 5. do 17. septembra 1944 se je tiskal v tiskarni «Doberdob» v Govcu pri Gorenji Trebuši, od 18. septembra 1944 do 1. maja 1945 v tiskarni «Slovenija» pod Vojskim pri Idriji, do 8. maja 1945 pa v osvobojenem Trstu, kjer je izšla zadnja številka. Bil je edini tiskani partizanski DNEVNIK v zasužnjeni Evropi.

DRUGI DAN POGOVOROV RUMORJA Z DELEGACIJAMI ŠTIRIH STRANK

UPRAVLJANJE RADIOTELEVIZIJSKE USTANOVE PREDMET RAZPRAVE POPOLDANSKEGA SREČANJA

Dopoldne so predstavniki štirih strank leve sredine in Rumor govorili o vprašanjih javnega reda, sodstva in o fašističnem nasilju

RIM, 29. — Pogovori pooblaščenega predsednika vlade Rumorja z delegacijami štirih strank leve sredine za sestavo nove vlade so tudi danes trajali ves dan. Popoldanski krog se je zaključil šele po 21. uri. Sporedno s skupnim sestankom štirih delegacij so danes začele z delom tudi nekatere strokovne komisije, ki morajo preučiti predvsem vprašanje gradnje ljudskih stanovanj in kmetijstva.

Popoldanski pogovori, ki so se začeli ob 10.30, so se zaključili ob 13. uri. Ob odhodu iz Viminala je načelnik socialistične senatne skupine Pieraccini v pogovoru s časnikarji povedal, da so dopoldne proučili vprašanja javnega reda, demokratičnih jamstev in sodstva. Socialdemokratski tajnik Orlandi pa je izjavil, da so obširno govorili o zaščiti demokratičnega reda, boju proti zločinom, odnosu do fašizma in o preureditvi preventivnega varnostnega sistema, se pravi o vprašanju policijskega pripora.

Govorili smo tudi, je dejal Orlandi, o parlamentarni preiskavi o fašističnem nasilju. Kot je znano, socialisti postavljajo to zahtevo že dlje časa in so že predlagali sestavo posebne parlamentarne komisije, ki bi morala obravnavati to pereče politično vprašanje. Socialdemokratski tajnik pa je bil mnenja, da parlamentarne preiskave niso nujne, češ da zadostuje delovanje vlade, sodstva in ustavnega sodišča, ki so v stanju, da vsak po svoji poti sprejme ustrezne ukrepe.

Časnikarji so se pri socialistih zanimali, ali so na dopoldanskem sestanku bolj podrobno govorili o vprašanju policijskega pripora. Pieraccini je odgovoril, da so o tem govorili, in sicer v sklupu spoštovanja člena 13 ustave. Namestnik tajnika PSI Mosca pa je dodal: «Mi gotovo nismo na strani banditov, toda zahtevamo, da se vsem nudijo ustavna jamstva.» Predsednik socialistične poslanske skupine Bertoldi pa je pojasnil, da je razprava o teh vprašanjih še odprta in zagotovil, da se pozitivno razvija. Tudi republikanski senator Spadolini je izjavil, da pogovori dobro napredujejo in da se bližajo dokončnemu dogovoru.

Po prekinitvi sestanka ob 13. uri so nadaljevali pogovore ob 17. uri in ih zaključili nekaj po 21. Popoldne in zvečer so sestanek posvetili vprašanju radia in televizije, ki je že mnogo časa predmet razprav in polemik v vseh italijanskih političnih krogih. Socialist Pieraccini, je pojasnil, da bodo o radioteleviziji nadaljevali pogovor jutri ob 10. uri dopoldne.

Ko je demokristjanska delegacija zadnja zapustila Rumorjevo pisarno, so časnikarji navalili na Fanfanija, ki jim je izjavil, da so dopoldne obravnavali vprašanja obrambe demokracije in boja proti nasilju, popoldne pa vprašanje radia in televizije. Fanfani je, še posebno naglasil, da vsi vedo, da je to vprašanje predmet ostre polemike in da se ne sme nihče čuditi, če se bo razprava o tem nadaljevala na jutrišnji seji. Izrazil pa je prepričanje, da se bo jutri ugodno zaključila.

V pogovoru s časnikarji je tajnik PSDI Orlandi po večernem sestanku potrdil, da so razpravljali samo o radioteleviziji. Po drugi strani pa je republikanec La Malfa pojasnil nekatere podrobnosti o današnjih pogovorih in dejal, da gre predvsem za vprašanje, kako upravljati to važno ustanovo v sedanjem prehodnem obdobju do podpisa nove konvencije. Po njegovem mnenju bodo jutri ugodno rešili ta vprašanja, ker se stališča precej približujejo. Socialdemokrat Cariglia pa je izjavil, da socialisti zahtevajo, da se na radioteleviziji postavi uprava, ki jo bo sestavil parlament z udeležbo manjšine. Seveda je socialdemokrat to zamisel zavrnil in poudaril, da je vprašanje upravljanja radiotelevizije naloga izvršnega telesa. Ni pa zanikal možnosti, da bi se dali vključiti v neka nadzorna telesa tudi predstavniki kulturnega in sindikalnega življenja.

Po vsem tem je pojasnil, da je osebno predlagal, naj bi preučili možnost ustanovitve nadzornega odbora, ki bi ga imenoval parlament. Končno je dodal, da so socialdemokrati, republikanci in demokristjani poudarili, da je upravljanje radiotelevizije v pristojnosti vlade. Socialistični predstavniki pa so dejali, da pričakujejo da se bo razprava okrog radiotelevizije jutri končala. Bertoldi je pri tem dodal: «Ena vlada je padla zaradi vprašanja radiotelevizije, druga pa s težavo nastaja». Končno naj še omenimo, da je demokristjan Piccoli glede upravljanja radiotelevizije poudaril, da to vprašanje ni enostavno, da pa ga bodo gotovo rešili.

SKLEP ZAHODNONEMŠKE VLADE

Marka ovrednotena za 5,5 od sto Zadovoljstvo v zahodni Evropi

S tem ukrepom je bonska vlada trenutno preprečila nov «valutni vihar», ki je pretil vsem evropskim trdnim valutam

BONN, 29. — Zahodnonemška vlada je sporočila, da je ponovno ovrednotila marko za 5,5 odstotka. To so sklenili na izredni seji vlade danes dopoldne, ki ji je predsedoval kancler Willy Brandt. Takoj po objavi vladne odločitve je zahodnonemški minister za gospodarstvo Helmut Schmidt na tiskovni konferenci izjavil, da je bilo to ovrednotenje določeno v odnosu do tako imenovane «mednarodne rezervne valute», se pravi, neke namišljene valutne vrednosti, ki velja zlasti med sedmimi državami gospodarske skupnosti, ki so nedavno uvedle enotno drsenje valut. To je že drugo ovrednotenje marke v letošnjem letu.

Zahodnonemška vlada je ovrednotila svojo valuto zaradi nevarnega položaja ki je nastajal na evropskem valutnem področju, v zadnjih tednih in je grozil, da se spremeni v nov «valutni vihar». V zadnjih dneh je bila marka ponovno pod močnim pritiskom špekulacijskih kapitalov na vseh valutnih borzah. Trdnost marke je pritegnila nove velike vsote dolarjev v zahodnonemške banke, hkrati pa so začeli pritiskati na zahodnonemško valuto tudi z drugimi evropskimi valutami. Vse je kazalo, da bo prišlo ponovno do mednarodnih valutnih zapletljajev, saj so samo v zadnjih dneh na zahodnonemških borzah kupili kar za 4 milijarde mark raznih valut držav gospodarske skupnosti.

Predsednik «Bundesbanke» je izjavil, da je bil ta ukrep koristen zaradi utrditve evropske gospodarske politike, predvsem pa zaradi skorajšnjih trgovinskih pogajanj med ZDA in EGS. Važno je, da ostanejo vse zahodnoevropske valute trdne, ne pa samo ena, kot bi bila v primeru, da ne bi sprejeli današnjega sklepa v Bonnu, marka.

V bonskih finančnih krogih ugotavljajo, da je bil današnji sklep vlade zamišljen že na pogovorih med Pompidoujem in Brandtom, ki sta se nedavno sestala v Bonnu. Kot vedno se podobni dogovori sklepajo tako, da ima ena in druga stran svojo korist. Tako je baje Pompidou zagotovil Brandtu večjo popustljivost v zvezi s koristmi kmetijstva Zahodne Nemčije. Hkrati pa je treba upoštevati, da je prav v teh dneh ameriški dolar padel na frankfurtski borzi na najnižjo raven. To je bil alarmni zvonec, da bodo tavajoči dolarski kapitali še močneje pritisnili na marko.

Značilno je, da današnjo ovrednotenje marke z zadovoljstvom sprejemajo vsi zahodnonemški finančni in gospodarski krogi, vključno industrijci. Čeprav se bodo z ovrednotenjem marke izvozne cene nemškega blaga povišale, gospodarsko - finančni krogi menijo, da je bil ukrep v skladu s strogo politiko stabilnosti, ki jo že dlje časa vodi Brandtova vlada. Zahodnonemški gospodarski krogi so prepričani, da večja vrednost marke ne bo zavrla zahodnonemškega izvoza. Dejstvo je, da se je izvoz iz Zahodne Nemčije po prejšnjih ovrednotenjih znatno povečal in je v letošnjih prvih štirih mesecih dosegel 8,5 milijarde mark, v primerjavi s 5,9 milijarde mark lani v istem času. Povečanje pribitka trgovinske bilance Zahodne Nemčije so zabeležili tudi v mesecu maju. Toda zahodnonemški finančni krogi pravijo, da bo morala evropska gospodarska skupnost začeti misliti na ustanovitev gospodarske in denarne skupnosti, ker za prihodnost ne bo več zadostovalo ovrednotenje marke, če se ne bodo vse države skupnosti tesneje povezale.

V krogih gospodarske skupnosti v Bruslju so zelo ugodno ocenili današnji ukrep Brandtove vlade. Ugotavljajo, da bo gotovo prispeval k utrditvi vseh ostalih zahodnoevropskih valut, ki so skupno z marko povezane z dogovorjeno menjavo. Zadovoljni so tudi zaradi tega, ker je pritisk na marko v zadnjih tednih močno ošibel ostale evropske valute. V Rimu pa je vest o ovrednotenju marke presenetila gospodarske kroge. Danes so borze v Italiji zaprte zaradi praznika. Zato še ni bilo nobenih posledic in se bo komaj v ponedeljek videlo, kako se bo obnašala lira, ki skupno s funtom šterlingom ne pripada dogovoru o skupnem drsenju ostalih valut gospodarske skupnosti. Po drugi strani pa so Francozi zadovoljni. V Parizu predvidevajo, da francoska vlada se ne bo nanašala samo na zahodnonemško marko, temveč bo kmalu sprejela stroge protiinflacionistične ukrepe, predvsem na področju prodaje na obroke. Francoski minister za gospodarstvo D'Estaing je poudaril, da je sklep bonske vlade najbolj v skladu z duhom sporazuma o evropskih valutah, ker izključuje vsako možnost samostojnega drsečega tečaja marke.

Na vseh evropskih valutnih borzah je bil položaj danes zelo miren, ker ni nihče pričakoval tega ukrepa. Zato so tako v Švici kot drugod previdno kupovali zahodnonemško marko, čeprav je v Bruslju njena vrednost dosegla doslej najvišjo raven.

Ugodno so ocenili ovrednotenje marke tudi poslovni krogi v New Yorku, ki ugotavljajo, da se bo sicer blago, ki ga uvažajo iz Zahodne Nemčije na notranjem trgu ZDA podražilo, toda ameriške naložbe v tujini, zlasti v Evropi, se bodo znatno povečale, hkrati pa se bo povečalo število evropskih turistov v Ameriki.

Predsedstvo ZKJ o gospodarski stabilizaciji

BEOGRAD, 29. — Izvršni biro predsedstva ZKJ je danes na Brionih na seji, na kateri je sodeloval tudi predsednik Zveze komunistov Tito, proučil aktualna vprašanja gospodarske stabilizacije in družbenega razvoja v zvezi z izvajanjem sklepov 36. in 39. seje predsedstva ZKJ. Na seji so govorili o nadaljnjem poteku gospodarske stabilizacije in organiziranju dela za reševanje odprtih vprašanj razvojne politike in gospodarskega sistema.

DANES

Desničarski krogi v čilski vojski so poskusili izvesti udar proti čilski demokratični vladi predsednika Allendeja. Vojaški oddelki so včeraj zjutraj obkolili predsedniško palačo v središču Santiaga, vendar so se morali umakniti pred silami bivšega notranjega ministra generala Pratsa. Allendejeva vlada sedaj popolnoma nadzoruje položaj, v državi pa vlada še vedno velika napetost.

Drugi dan pogovorov med Rumorjem in delegacijami štirih levosredinskih strank za sestavo nove vlade je bil posvečen predvsem vprašanju javnega reda, sodstva, fašističnega in drugega nasilja, zlasti pa še upravljanju radiotelevizijske ustanove. O tem so govorili ves popoldan in bodo nadaljevali z razpravo danes dopoldne. Predstavniki štirih strank so izjavili, da je vprašanje radiotelevizije zelo resno, da pa se bodo končno le dogovorili.

Na deželnem kongresu KD v Vidmu je bila včeraj potrjena formalna enotnost, ki je po eni strani odraz sporazuma med strujama forze nuove in morotejci in ki imata tako odločilno besedo v stranki ter so se ostale struje morale podrediti, po drugi plati pa so demokristjani tudi «strnili vrste», saj je logično da bodo njih levosredinski zavezniki zahtevali mnogo več. Na kongresu so izvolili 40-članski deželni odbor točno po proporcih, ki so prišli do izraza na volitvah delegatov in ki odražajo notranje odnose v stranki. Niso se še dokončno dogovorili za razna imenovanja, razen kandidata za deželnega tajnika, ki bo ponovno Tonutti in zelo verjetno za kandidata za predsednika deželnega sveta, kjer je Comelli v ospredju, dosedanji predsednik Berzanti pa se bo moral zadovoljiti s predsedstvom kakšne važne bančne ustanove.

V torek v Helsinkih začetek konference o evropski varnosti

HELSINKI, 29. — V Helsinkih se bo prihodnji torek, 3. julija, začela prva faza evropske konference o varnosti in sodelovanju, ki se je bodo udeležili zunanji ministri 33 evropskih držav ter ZDA in Kanade. Kot so danes sporočili iz New Yorka, se bo otvoritvene seje konference udeležil tudi generalni tajnik Organizacije združenih narodov Kurt Waldheim, ki bo jutri odpotoval iz ZDA ter se bo na poti ustavil v Ženevi. Glasnik OZN je povedal, da gre Waldheim v Helsinke na povabilo finske vlade.

Nekateri udeleženci konference so medtem že zapustili domovino ter se podali proti Helsinkom. Še pred začetkom konference bo namreč v številnih evropskih prestolnicah prišlo do dvostranskih ali večstranskih posvetov med zavezniškimi državami. Med drugimi bo v kratkem zapustil domovino malteški premier Don Mintoff, ki se bo udeležil konference o evropski varnosti, ker ima v malteški laburistični vladi tudi funkcijo zunanjega ministra, Mintoff se bo na poti v Finsko ustavil v Rimu, kjer se bo sestal z italijanskim zunanjim ministrom Medicijem. Ob povratku iz Helsinkov pa se bo malteški premier ustavil v Londonu na pogovorih z britanskimi voditelji.

Na sliki: finska policista straža palačo «Finlandia», kjer se bo v torek začela konferenca o evropski varnosti in sodelovanju.

NOVA DESNIČARSKA PUSTOLOVŠČINA PROTI ALLENDEJEVI VLADI

Reakcionarni krogi v čilski vojski skušali sprožiti državljansko vojno

Oklepni oddelki so obkolili predsedniško palačo v središču Santiaga in jo skušali zavzeti - Pravočasen nastop vojske, ki je v ogromni večini zvesta predsedniku Allendeju - Še neznano število žrtev oboroženih spopadov

SANTIAGO DE CHILE, 29. — Reakcionarne sile, ki nasprotujejo Allendejevi vladni koaliciji, so ponovno skušale pahniti Čile v objem državljanske vojne, toda tudi tokrat so bile poražene. Položaj v državi pa ostaja izredno napet, tako da je vlada prisiljena uvesti izjemno stanje, ki je od včeraj veljalo samo v prestolnici, ne pa v vseh 25 čilskih pokrajinah.

Današnji poskus vojaškega udara so izvedli nekateri oddelki drugega oklepnega polka čilske vojske, ki je nameščen v Santiagu. Zjutraj okrog 9. ure so tanki in oklepna vozila obkolila predsedniško palačo «La moneda» v središču Santiaga. Začelo se je streljanje, ki je v predsledkih trajalo več ur ter se je razširilo tudi na druge predele mesta. Predsednik Allende, ki je bil v trenutku napada v svoji rezidenci na periferiji mesta, je po radiu pozval svoje pristaše in vse državljane ,naj ohranijo hladno kri. Zagotovil je, da je upor omejenega obsega, saj se ga udeležuje le nekaj oddelkov druge oklepne divizije. Allende je pozval državljane, naj zaupajo vladi in vojski ter naj ostanejo v stanovanjih, dodal pa je, da jih bo sam poklical, naj pomagajo braniti čilsko demokracijo, če bo to potrebno. Čilski predsednik je tudi opozoril prebivalce Santiaga, naj se izogibajo mestnega središča, kjer je nepričakovani napad na predsedniško palačo povzročil veliko zmede. Končno je Allende povedal, da se štirje polki že pomikajo nasproti upornikom.

In res je bil poskus kmalu strt, podatki o tem pa so še nejasni. Vsekakor se je Allende okrog poldne (ob 18. uri po našem času) lahko spet nastanil v predsedniški palači in od tu sporočil po radiu, da je bilo poskusa napada konec. Po nekaterih vesteh naj bi uporniki položili orožje ter naj bi jih vladi zveste sile pod vodstvom generala Pratsa aretirale. Po drugih vesteh pa naj bi se uporniki umaknili izpred predsedniške palače ter se razpršili po stranskih ulicah, kjer naj bi se nadaljevali manjši spopadi. Vsekakor pa zadnje vesti potrjujejo, da Allende povsem nadzoruje položaj. V popoldanskih urah ni bilo od nikoder več slišati streljanja. V nekaterih četrtih so se zgrnili na ulice Allendejevi pristaši, ki so razobesili velike transparente, na katerih je bilo napisano: «Danes ob zori je skupina izdajalcev domovine poskusila sprožiti državljansko vojno. Mi, čilski delavci, bomo znali ščititi z našimi življenji čiliski revolucionarni proces in zakonitost ljudske vlade. Ves Čile mora ostati na delovnih mestih in ves narod mora biti pripravljen, da zavrne agresije fašizma» Čilski radio pa je ves dan oddajal pozive državljanom, naj ostanejo mirni.

Obračun notranjih spopadov okrog predsedniške palače še ni znan. Prav gotovo je bilo več mrtvih žrtev, toda točnih številk še ni. Med drugimi je bil med spopadi ubit fotograf in operater švedske radiotelevizije Lonardo Henrichsen, ki ga je zadela krogla nedaleč od palače «La moneta». Mož je bil star 33 let ter je bil argentinskega porekla. Pred devetimi dnevi je za las ušel smrti na buenosaireškem letališču Ezeiza, kjer je prišlo do tragičnih incidentov ob povratku generala Perona v domovino

Kljub neuspehu vojaškega udara pa je položaj v državi dramatičen. Šele včeraj je prišlo do znanega atentata na vrhovnega poveljnika oboroženih sil in bivšega notranjega ministra v Allendejevi vladi generala Pratsa, prav tako včeraj pa je vlada sporočila, da je odkrila vojaško zaroto proti vladi. V zvezi z odkritjem zarote so v Čilu aretirali devet oseb, povečini podčastnikov, ki pripadajo drugi oklepni diviziji, se pravi isti, kateri so pripadali tudi današnji uporniki. Zato je verjetno, da je bil današnji poskus udara zadnji poskus desničarskih vojaških krogov, da bi sprožili državljansko vojno, potem ko je bila njihova prevratniška dejavnost nenadoma odkrita. Toda tudi ta njihov poskus je propadel ter pokazal, da ogromna večina vojske ostaja zvesta vladi predsednika Allendeja. Medtem pa vzbujajo zaskrbljenost vesti iz krogov čilske komunistične partije po katerih naj bi čete tujih plačancev poskusile prekoračiti čilsko mejo s severa. Ni znano, od kod naj bi te čete prihajale, vsekakor pa vest doslej ni bila uradno potrjena.

Boji v Kambodži

PHNOM PENH, 29. — Kamboški partizani so danes zavzeli mesto Prek Kdam, kakih trideset kilometrov severno od prestolnice Phnom Penha. Mesto je sedež trajekta, ki je življenjske važnosti za oskrbovanje Phnom Penha. Z današnjim uspehom partizani praktično nadzorujejo državne ceste štev. 5, 6 in 7, tako da je prestolnica praktično odrezana od ostalega dela države. V boje okrog Prek Kdama so masovno posegla tudi ameriška letala, toda očitno brez uspeha.

NA VČERAJŠNJI TISKOVNI KONFERENCI NA DUNAJU

Predstavniki koroških Slovencev o srečanju s kanclerjem Kreiskim

Prva seja novoustanovljenega vladnega odbora za stike bo 11. septembra - Na južnem Koroškem postavljajo namesto odstranjenih dvojezičnih napisov nove table samo v nemščini

DUNAJ, 29. — Zastopniki koroških Slovencev so danes po razgovoru z avstrijskim kanclerjem Kreiskim na tiskovni konferenci izjavili, da bodo lahko šele na prvi seji novoustanovljenega vladnega odbora za stike dali oceno o tem, ali bo odbor stvarno delal za uresničenje obveznosti Avstrije do koroških Slovencev. V razgovoru s Kreiskim je bila po njihovi izjavi dosežena kompromisna rešitev. Poleg predloga, da odbor stalno zaseda, so zastopniki Zveze slovenskih organizacij na Koroškem in Narodnega sveta koroških Slovencev predložili Kreiskemu, naj odbor pripravi koledar ukrepov za rešitev odprtih vprašanj v zvezi s položajem in pravicami koroških Slovencev, kar pa je kancler Kreisky odbil. Dogovorjeno je bilo samo, da odbor zaseda vsaka dva meseca in da zastopniki koroških Slovencev na prvi seji, 11. septembra, dajo pismeni predlog za dnevni red in vsebino dela odbora.

Zastopniki koroških Slovencev so na konferenci seznanili domače in tuje novinarje s položajem koroških Slovencev in z nerešenimi vprašanji, za katere v skladu s členom 7 državne pogodbe zahtevajo od vlade rešitev. Ponovili so tudi stališče, da odločno zavračajo vsako preštevanje pripadnikov slovenske manjšine in obvestili novinarje, da je Kreisky dejal, da se to brez privolitve slovenske manjšine ne bo dogodilo. Glede dela odbora so predstavniki Slovencev izrazili pesimizem, zastopniki obeh slovenskih organizacij so tudi izjavili, da bodo potrpežljivo in konstruktivno delali v odboru, toda če se v določenem času ne dosežejo ustrezne rešitve, bodo prisiljeni zahtevati internacionalizacijo njihovega vprašanja.

* * *

Predstavniki Zveze slovenskih organizacij Koroške in Narodnega sveta koroških Slovencev so včeraj opozorili avstrijskega kanclerja Kreiskega, da na južnem Koroškem zdaj na skrivaj postavljajo enojezične krajevne napise namesto napisov v slovenščini in nemščini, ki so jih lansko jesen odstranili nacionalistični in skrajno desničarski krogi. Kancler Kreisky je izjavil, da za to prvič sliši. Vendar se ob tem vsiljuje vprašanje, kako je mogoče, da oblasti dopuščajo takšno kršitev zakona, saj zakon jasno pravi, da morajo biti v krajih z mešanim prebivalstvom krajevni napisi dvojezični.

V Celovcu in drugih mestih zdaj čakajo, kako bosta zvezna in deželna vlada nastopili proti ilegalnemu postavljanju nemških krajevnih napisov.

Seja RK SZDLS

LJUBLJANA, 29. — V Ljubljani je bila danes 7. seja republiške konference Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije. Potem, ko so poslušali informacijo o delu konference od lanskega novembra do letošnjega junija, so po razpravi o kadrovskih spremembah znotraj socialistične zveze izvolili 4 nove člane v izvršni odbor republiške konference. S tem so zagotovili boljše spremljanje politike Socialistične zveze delovnega ljudstva na področju kulture, gospodarstva in ustavnih sprememb.

Nato so poslušali uvodni ekspoze člana predsedstva republiške konference Franca Kimovca - Žige o nekaterih aktualnih vprašanjih iz dejavnosti družbenih organizacij in društev. Govoril je predvsem o mestu, vlogi in pomenu teh organizacij in društev pri razvijanju samoupravnih odnosov in socialistične družbe nasploh.

Delegacija iz Jugoslavije bo obiskala LR Kitajsko in Severno Korejo

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 29. — Na obisk Ljudski republiki Kitajski in Ljudski demokratični republiki Koreji je odpotovala danes jugoslovanska gospodarska delegacija pod vodstvom člana zveznega izvršnega sveta dr. Jovića. Namen obiska jugoslovanskih gospodarstvenikov v obe državi je proučevanje pogojev za razširitev blagovne izmenjave in drugih oblik gospodarskega sodelovanja do 1980. leta. Čeprav se je zadnja leta blagovna izmenjava Jugoslavije s Kitajsko in z Ljudsko republiko Korejo občutno povečala, je glede na možnosti razvoja na nizki stopnji. Širše odprtje Ljudske republike Kitajske zadnje čase in medsebojni interesi dajejo priložnost, da med obiskom jugoslovanske delegacije pride do konkretnih dogovorov, da se te možnosti boljše izkoristijo. Najboljše perspektive za sodelovanje so na področju ladjedelniške industrije, v pomorskem prometu, strojni gradnji in metalurgiji, kemični industriji, v skupnih nastopih na tretji trgih ter v povečanju izmenjave blaga široke potrošnje.

B. B.

Titove čestitke papežu

BEOGRAD, 29. — Predsednik republike Tito je ob 10. obletnici ustoličenja papeža Pavla VI. poslal papežu brzojavko, v kateri mu izraža najiskrenejše čestitke in najboljše želje za nadaljnji uspeh v njegovem zavzemanju za utrditev miru in razumevanja med narodi sveta.

OD JUTRI DO 7. JULIJA V BARIJU

Vsedržavni kongres konfederacije CGIL

1.626 delegatov bo zastopalo več kot 3.600.000 članov

RIM, 29. — V prostorih velesejma v Bariju se začne v ponedeljek 8. kongres največje italijanske sindikalne organizacije CGIL. Kongres bo trajal do 7. julija in se ga bo udeležilo 1.626 delegatov, ki bodo zastopali 3.614.180 članov konfederacije. Kongresa se bo udeležilo tudi 550 povabljencev in 250 predstavnikov sindikalnih in političnih organizacij, raznih ustanov in političnih strank.

Delegate so člani CGIL izvolili na 98 kongresih pokrajinskih Delavskih zbornic. Na kongresu v Bariju bodo predložili tudi nekatere spremembe statuta, ki bodo v bodoče omogočile nov volilni sistem z izvolitvijo 50 odst. delegatov neposredno iz vrst posameznih sindikalnih kategorij, ostalih 50 odst. pa na kongresih pokrajinskih Delavskih zbornic. Kongres bo zasedal pod geslom: «Politični predlog delavcev za napredek demokracije, za zmago sindikalne enotnosti in za uveljavitev nove gospodarske in socialne politike». Na to temo bo podal poročilo glavni tajnik konfederacije Luciano Lama. Kot poročajo, bo Lama v svojem poročilu govoril predvsem o zahtevi po novi gospodarski politiki, zlasti v zvezi z ustanovitvijo nove leovsredinske vlade, o sindikalni politiki v okviru splošne vsedržavne gospodarske in socialne politike, o odnosih sindikata s Confindustrio in Intersindom, o položaju zaposlitve in ukrepih za hitrejši razvoj Juga ter o sindikalni enotnosti, ki jo je treba doseči najkasneje v prihodnjih štirih letih.

Velik del svojega poročila bo Lama posvetil vprašanju Juga, čigar rešitev sindikalne organizacije postavljajo na prvo mesto v sklepu zahtev za splošni gospodarski napredek v državi. Kongresa CGIL se bosta udeležila glavna tajnika CISL Storti in UIL Vanni. Ob robu kongresa se bodo sestale številne komisije, ki bodo proučile najrazličnejša vprašanja, o katerih bo kongres razpravljal.

Ceausescu zaključil obisk v Bonnu

BONN, 29. — Zvezna republika Nemčija in Romunija sta odločeni poglobiti in razviti odnose prijateljstva in sodelovanja, je med drugim rečeno v zaključnem poročilu o obisku romunskega predsednika Ceausesca v Bonnu. Med obiskom so podpisali štiri sporazume (o kulturni izmenjavi, o dvojni obdavčitvi, o izmenjavi informacij in materiala med kulturnimi ustanovami in o socialnem skrbstvu) ter se dogovorili o ustanovitvi mešane romunsko - zahodnonemške družbe za proizvajanje in prodajo strojev.

Obširno skupno poročilo navaja številne argumente pogovorov med Ceausescom in zahodnonemškimi voditelji ter seveda predvsem evropsko konferenco a varnosti in sodelovanju ter nameravana pogajanja za zmanjšanje oboroženih sil v srednji Evropi. Obe državi tudi soglašata o nekaterih načelih, ki naj bodo temelj medsebojnih odnosov, in sicer spoštovanje suverenosti in enakopravnosti, nevmešavanje v notranje zadeve in zavračanje uporabe sile ali grožnj s silo pri reševanju mednarodnih sporov.

PO PREDHODNEM RAZGOVORU ŠEFOV VSEH STRUJ

Comelli verjetno predsednik novega deželnega odbora

Na deželnem kongresu KD formalna enotnost, ki odraža politični sporazum večinskih struj: morotejcev in «forze nuove» - Tonutti ponovno deželni tajnik

V Vidmu se je včeraj zaključil četrti deželni kongres KD z izvolitvijo 40 članov novega deželnega odbora in s soglasno odobreno resolucijo. V bistvu je torej kongres ratificiral politični sporazum, ki je bil dosežen na dolgotrajnih pogajanjih, ki so trajale ves teden in ki so se zaključila v četrtek pozno v noči. Na pogajanjih sta se sporazumeli obe večinski struji «forze nuove» in «morotejci» za tesno sodelovanje, kar pa je za ostale pomenilo, da se temu sklepu podrede, ali pa da jih vržejo iz igre, ker imata obe struji dovolj glasov za trdno večino v deželnem odboru.

Na tej osnovi je prišlo tudi do sporazuma o skupni zaključni resoluciji in tudi do sporazuma, da bodo v nedeljo, ko se bo prvič sestal novoizvoljeni deželni odbor KD, ponovno izvolili Tonuttija za deželnega tajnika stranke. Glede ostalih mest pa ostaja še mnogo nejasnosti, vendar so se «po hodnikih» kongresa čuli prepričljivi glasovi, da je že odločena kandidatura Comellija, videmskega morotejskega predstavnika za predsednika deželnega odbora, Berzanti pa naj bi prevzel vodstvo važnega finančnega zavoda.

Odločitve bodo verjetno sprejeli v nedeljo na sestanku novega izvršnega odbora; sledil bo podoben sestanek v torek ko bodo o tajništvu in o delegaciji za pogajanja sklepali socialisti na seji deželnega odbora, ki so ga izvolili na svojem zadnjem kongresu v Lignanu. Že v sredo bo verjetno KD poslala vabila za razgovore o obnovitvi deželne uprave leve sredine in tokrat najbrž tudi «Slovenski skupnosti» (kot je mimogrede in na nekoliko zavit način napovedal v svojem poročilu deželni tajnik Tonutti). Malo je verjetno, da bi se lahko dogovorili že do sobote, ko bo prva seja deželnega sveta, vendar pa nameravajo s pogajanji pričeti takoj in z njimi brez presledkov nadaljevati.

Uvodno poročilo je imel tajnik Tonutti, ki je najprej precej obširno obravnaval volilne izide in razloge za delni neuspeh KD, za kar je bil po njegovem mnenju predvsem kriv neustrezen politični položaj v državi, zaradi katerega je obstajala nevarnost tudi resnejšega premika. Tonutti je nadaljeval, da so se volivci nedvomno izjasnili za demokracijo, ker so glasovali protifašistično in ker tudi KPI ni okrepila svoje sile. Delno pa je skušal opravičiti padec glasov s prisotnostjo «Slovenske skupnosti» in Furlanskega gibanja, ki na političnih volitvah nista nastopili. Glede PSI pa je dejal, da je politično važno, da se je PSI okrepila, vendar ne kot opozicija, temveč ko je bila ves čas v vladi in ko je s KD delila vse odgovornosti v deželi ter da je PSI uspelo izdelati koncept demokratične levičarske sile z jasnimi pogledi o avtonomiji večine.

Na tej osnovi je Tonutti zaključil, da zahteva KD nadaljevanje dosedanje politike na osnovi jasnosti, ki je bila značilna za preteklost in nadaljeval, da ne sme priti do maksimalističnih ali podobnih stališč in da pričakuje, da bodo tudi «voditelji PSI, PSDI, PRI in SS odgovorni, ko bodo morali pričeti razpravljati o prihodnosti dežele».

V zaključku svojega govora je Tonutti obravnaval še nujnost politične okrepitve dežele, ker bo samo tako imela dovolj moči, da bo rešila važna vprašanja v odnosu do države, glede politike programiranja, glede mednarodne vloge dežele in končno za njen gospodarski in socialni razvoj.

Zaradi že omenjenega predhodnega sporazuma najprej med dvema «velikima» v stranki in nato med vsemi strujami, razprava na kongresu ni bila posebno zanimiva. Že v samem začetku sta nastopila najvidnejša predstavnika večinskih struj posl. Bressani za morotejce in sen. Toros za «forze nuove», ki nista povedala nič posebnega, dala pa sta jasno razumeti, da je prišlo do sporazuma in do trajnejšega sodelovanja.

Sen. Toros je po daljšem in mestoma polemičnem govoru prečital v imenu vseh struj skupno resolucijo, v kateri se izrecno omenja, da odobravajo poročilo deželnega tajnika Tonuttija (kar je bil na kongresu edini zunanji znak o njegovi že dogovorjeni ponovni izvolitvi). Resolucija se nato sklicuje na devet preteklih let deželne uprave in na zaključke vsedržavnega kongresa KD, ki je utrdil enotnost v stranki in obnovil konstruktiven razgovor s socialisti.

Deželni kongres KD se izreka za razvoj dežele na osnovi demokratičnega napredka prebivalstva in proti vsakemu poskusu obnavljanja neofašizma, ki ga pri nas skušajo obujati z umetnim in anahronističnim nacionalizmom. Glede KPI je resolucija dokaj ostra in pravi, da gre za alternativo demokratičnemu sistemu.

Daljše poglavje posveča resolucija odnosom s sosednjimi deželami in bližnjimi državami, kar povezuje s politiko miru in pomirjenja.

Resolucija nato obravnava enotnost deželne uprave in njene naloge. Med drugim izrecno omenja tisk ter obvezo, da bodo sprejeli ustrezni deželni zakon. Vsa ta vprašanja bodo predmet razprave posebne deželne konference, ki jo bo KD sklicala v jeseni.

V novi deželni odbor so bili izvoljeni:

Za «nuove cronache» (Fanfani): Giorgio Tombesi.

Za «forze nuove» (Donat Cattin): Mario Toros, Giorgio Santuz, Vinicio Turello, Antonio Stella, Mario Franzolini, Carlo Ravanello (vsi iz Vidma), Iberto Capalozza (Pordenon), Luigi Masutto (TS), Cian Rolando (GO) in Gino Bovolenta (PN) — skupaj 10.

Za «iniziativa popolare» (Rumor-Piccoli): Emanuele Chiavola (UD), Giovanni Augelli (GO), Gabriele Damiani (UD), Angelo Ritossa (TS), Mario Virgolini (UD) — skupaj 5.

Za «impegno democratico» (Andreotti - Colombo): Lorenzo Colautti (TS) in Giovanni Fabris (UD) — skupaj 2.

Za «proposta democratica» (Moro): Giuseppe Tonutti (UD), Corrado Belci (TS), Piergiorgio Bressani (UD), Giovanni Demeio (GO), Silvano Antonini (PN), Luigi Burtulo (UD), Giobatta Metus (UD), Dario Rinadi (TS), Mario Leardi (GO), Antonoi Martini (UD), Antonio Coslovich (TS), Angelo Candolini (UD) in Italo Botti (UD) — skupaj 13.

Za «base»: Sergio Chiarotto (PN), Fulvio Meneghini (UD), Luigi Moretti (UD) in Giuseppe Pangher (TS) — skupaj 4.

Za «unitaria Pordenone»: Mario Fioret, Giancarlo Rossi, Angelo Spagnol, Riccardo Tomé in Gabriella Sartori — skupaj 5.

Poleg izvoljenih članov so po statutu člani deželnega odbora tudi vsi deželni svetovalci, parlamentarci, tajniki federacij in nekatere druge vidne osebnosti v stranki, tako da šteje deželni «mini-parlament» KD preko sedemdeset članov.

NAGRADE NA VELESEJMU

Silvana Montecalvo, Ul. delle Doccie 9, Trst — otroški motor «Villa» (Walmotor); Maria Cosoli, Ul. Matteotti 4, Trst — havba za sušenje las mod. HP 4619 (Radio Ancona); Stanislao Skarabot, Ul. 4. novembre 58, Gorica — zaboj likerjev (Rene Briand); Nadia Santin, Lakotišče 355, Dolina — zaboj likerjev (De Macori); Liana Pausa, Ul. Busechian 7, Trst — šestmesečno naročnino revije «Storia illustrata» (cav. Lorusso, Ag. Mondadori).

Avtomobil FIAT 500 ter 100 litrov benzina TOTAL S.p.A. in 5 litrov olja TOTAL GTS je zadela Ileana Criso, Ul. Cimarosa 10, Trst.

S POZDRAVNIM GOVOROM PREDSEDNIKA SLOCOVICHA

Uspešno zaključen jubilejni mednarodni vzorčni velesejem

Po prvih cenitvah si je razstavo ogledalo 130.000 ljudi
Strokovno posvetovanje o zaščiti naravnega okolja

Jubilejni 25. mednarodni tržaški velesejem je za nami. Ob njegovem zaključku naj ponovno zabeležimo, da je prireditev letos doživela prodoren uspeh tako glede števila prisotnih razstavljavcev (1.172, od tega 484 iz tujine), kakor tudi glede števila tujih držav (teh je bilo 31 od tega 14 uradno prisotnih na raznih področjih). Letošnji sejem je zabeležil viden uspeh tudi glede števila obiskovalcev; njihovo točno število ni sicer še znano, na upravi velesejma pa računajo, da si je razstavo ogledalo okrog 130.000 ljudi. S tem je bil obisk iz lanskega leta, ki je bil že rekorden, prekoračen za 5 odst.. Slabo vreme je žal prav sinoči ponagajalo organizatorjem, ki so računali na številne «zamudnike», ki bi izkoristili prazničen dan za obisk razstave.

Kar zadeva opravljene posle, so podatki nekoliko manj zgovorni, saj se razstavljavci glede tega radi zatekajo k običajnemu «no comment», poleg tega pa se bo večina sklenjenih pogodb spremenila v otipljiv poslovni uspeh šele čez tedne ali mesece. Vsekakor pa kaže, da so bila letos najbolj uspešna naslednja sejemska področja: bela tehnika (naprave za gospodinjstvo), stanovanjska oprema, umetniško rokodelstvo, pijače, športne naprave, prikolice (rulotke), šotori, založništvo, motorna kolesa in klimatizacijske naprave.

Posebnega uspeha so bile deležne letošnje specializirane prireditve, ki so bile nenavadno številne in tudi živahne. O njih smo sproti poročali v našem listu ter jih zato ne kaže ponovno omenjati v tem sestavku. Spomnimo se samo strokovnih srečanj o lesu, kavi, jedrskem pogonu v pomorstvu, zavarovalstvu, tovornem postajališču pri Fernetičih, afriških deželah EAMA, itd. Na teh srečanjih je bil postavljen tudi zametek prve neodvisne specializirane prireditve, «Tecnomar 74», ki bo na razstavišču v času od 26. do 31. maja prihodnjega leta.

Malo pred zaključkom velesejma, je predsednik dr. Slocovich v pozdravnem govoru po zvočnikih sinoči posebej nanizal dosežka letošnje prireditve in izrazil pričakovanje, da se bodo razstavljavci iz Italije in tujine, ki so v tolikšni meri pripomogli k uspehu jubilejne prireditve, ponovno sestali v našem mestu za časa 26. mednarodnega sejma, ki bo od 18. do 30. junija 1974.

Kronika včerajšnjega, zadnjega dne velesejma, beleži strokovno posvetovanje o prizadevanjih proti onesnaženju naravnega okolja, za katerega je dala pobudo deželna uprava. Po pozdravnem nagovoru predstavnika velesejma ing. Passagnolija je prebral uvodno poročilo deželni odbornik za načrtovanje Stopper. Govornik je omenil deželne ukrepe na tem področju in pri tem poudaril nujnost sodelovanja s sosednimi deželami v Italiji, Jugoslaviji in Avstriji. Kljub temu, da so njene pristojnosti glede teh vprašanj omenjene — je nadaljeval odbornik Stopper — je dežela Furlanija - Julijska krajina nakazala za zaščito naravnega okolja v okviru drugega petletnega razvojnega načrta 1971-1975 dve milijardi lir. Dežela si je poleg tega zagotovila stalno sodelovanje družbe Tecneco in znanstvenih fakultet tržaške univerze.

Prof. P. Nodari je nato razčlenil deželno zakonodajo v zvezi z varstvom naravnega okolja, pri tem pa se je zavzel za ustanovitev posebnega deželnega odborništva za ekologijo v Furlaniji - Julijski krajini. Sledil je nastop strokovnjaka dr. Cremonesija, predstavnika družbe Philips, ki je orisal tehnično napravo za preučevanje površinskih slojev voda. Za isto družbo je nastopil še dr. Gatti, ki je strokovnjakom in javnim upraviteljem predstavil novo holandsko napravo za vsrkavanje škodljivih snovi iz onesnaženega zraka in vode.

Med razpravo, ki je sledila poročilom, so se oglasili tudi nekateri javni delavci, ki so očitali deželni upravi, da je premalo naredila za varstvo naravnega okolja na našem področju. Posebno kritičen je bil poseg župana iz Lignana, ki je ostro nastopil proti gradnji nove petrolejske čistilnice ANIC v kraju Lugugnana pri Portogruaru (področje spada sicer pod deželo Benečijo, vendar se naša dežela ne protivi uresničitvi tega načrta). Čistilnica utegne sčasoma uničiti turistično vlogo Lignana (lani 250 milijard dohodka od turizma) in bližnjega turističnega središča Caorle.

PREDSINOČNJIM NA VRTU PROSVETNEGA DOMA NA OPČINAH

Viden napredek kotalkarjev na letošnji zaključni reviji

Revijo je priredilo športno društvo «Polet» ob zaključku športne sezone - Revijo bodo ponovili še danes in jutri ob 21. uri

Ob zaključku letošnje športne sezone je športno društvo «Polet» z Opčin priredilo vrsto športnih prireditev, katerih krona je tudi letos mogočna in priljubljena kotalkarska revija, ki jo moremo prištevati bolj med kulturne kakor pa v športne zvrsti mladinskega udejstvovanja. Kotalkanje je ena najaktivnejših in najuspešnejših panog mladega openskega športnega društva, poleg tega pa je «Polet» za enkrat edino slovensko društvo v Italiji, ki goji ta šport. V nekaj letih je ta dejavnost dosegla tako zavidljivo tehnično raven, da se mladi člani kotalkarskega odseka lahko kosajo z najboljšimi v deželnem ter celo vsedržavnem merilu. Predsinočnja kotalkarska revija ni bila zato le prijeten prikaz enoletnega vztrajnega in požrtvovalnega dela temveč je bila obenem zadnja preizkušnja nekaterih najboljših kotalkarjev v javnosti pred bližnjim italijanskim prvenstvom in po nadvse uspešnih nastopih tako na občinski in pokrajinski kot na deželni ravni.

Glavno zaslugo za zavidljivi napredek, ki so ga pokazali mladi kotalkarji na letošnji reviji, gre nedvomno požrtvovalnemu učitelju Petru Brlecu iz Ljubljane, ki je izpopolnil tako zahtevno tehniko kot umetniške prvine tega spektakularnega športa. Poglavje zase je koreografski pristop, ki lahko res malo zavida veliko bolj kakovostnim revijam. Pri tem moramo poudariti, da so za izdelavo čudovitih pisanih kostimov poskrbele same matere nastopajočih otrok.

Spored revije, ki jo bodo obnovili še danes in jutri ob 21. uri, je obsegal v prvem delu najprej slovesno predstavitev vseh kotalkarjev — ki jih je kar 37 in gredo od petega do štirinajstega leta starosti — nakar so sledili član kotalkarskega odseka Mauro Renar s plesom «Dimnikar». S tekmovalnim programom je za njim nastopila Zdenka Hrovatin, ena najuspešnejših in najbolj obetajočih kotalkaric. Sledil je nastop obetajočega Andreja Sedmaka v točki «Gusar», nakar je bil splet plesov «Iz melodije v melodijo». Polko so zaplesali Cristina Degrassi, Laura Degrassi, Maruška Grgič, Vera Volpi, Alda Sosič, Tatjana Sosič, Peter Filipčič in Ivo Volpi, kot solist pa mali Boris Škerk; v španskem plesu so se predstavile Laura Degrassi, Jadranka Košuta, Tatjana Sosič, Sara Tavčar in kot solistka Vera Volpi; z ruskim plesom ob melodiji Kalinke je še posebej navdušila številno občinstvo Morana Sosič, dunajski valček pa so s precejšnjo veščino zaplesali pari Maruška Grgič - Andrej Sedmak, Erika Purič - Franko Guštin, Cristina Degrassi - Ivo Volpi, Alda Sosič - Peter Filipčič, Cristina Covaccio - Robi Covaccio ter Tatjana Malalan - Mario Caravello.

V drugem delu sporeda so v posameznih točkah s tekmovalnim programom nastopili najboljši kotalkarji, tisti ki se bodo udeležili tudi vsedržavnega tekmovanja. Ti so Maruška Grgič, Zdenka Hrovatin, Pavel Sedmak in Andrej Sedmak. Prijetno prireditev je zaključila uprizoritev «Sneguljčice in sedmih palčkov», v kateri so nastopili skoraj vsi kotalkarji.

ŠD Polet vabi na KOTALKARSKO REVIJO, ki bo danes zvečer ter jutri ob 21. uri na dvorišču Prosvetnega doma na Opčinah.
Rezervacija sedežev v trgovini čevljev Malalan na Opčinah, Proseška ulica 18, telefon 21-21-36.

Kino

CIRCORAMA ORFEI bratov Liane, Nanda in Rinalda v naselju S. Sergio. Izreden uspeh. Danes dve predstavi: ob 17.30 in 21.45. Blagajna tel. 824-781.

Nazionale 16.00 «Detective privato... anche troppo». Barvni film. Igra Mia Farrow. Komedija.
Excelsior 16.00 «Il grande valzer». Barvni film. Horst Bucholz, Mary Costa, Rossano Brazzi.
Grattacielo 16.30 «Sole rosso sul Bosforo». Barvni film. Igrata Stanley Kramer in Gearaldine Chaplin.
Fenice 16.00 «Milano rovente». Barvni film. Antonio Sabato in Philippe Leroy. Prepovedano mladini pod 18. letom.
Eden 16.30 «Palmo d'acciaio — un turbine di violenza». Barvni film. Režira Chu Mu.
Ritz 16.30 «Number one». Barvni film. Prepovedano mladini pod 18. letom. Detektivka.
Aurora 16.30 «Il gatto di Brooklyn, aspirante detective». Barvni zabavni film. Igra Franco Franchi.
Capitol 16.30 «L'arma, l'ora ed il cervello». Barvna detektivka. Prepovedano mladini pod 18. letom.
Cristallo 16.00 «Agente 007 — Si vive solo due volte». Barvni film. Igra Sean Connery.
Filodrammatico 16.30 «Il Decamerone nero». Barvni film. Prepovedano mladini pod 18. letom.
Moderno 16.30 «Una mangusta per tre camaleonti». Barvni film. Igra Jean Sorel.
Vittorio Veneto 16.30 «Dalla Cina con furore». Barvni film. Igra Bruce Lee.
Abbazia 16.30 «DOC!» Barvni pustolovski film. Igrata S. Keach in Faye Dunaway.
Astra 16.30 «Tarzan ed i trafficanti d'armi». Barvni pustolovski film. Igra Ron Ely.
Ideale 16.30 «L'allucinante fine dell'umanità». Barvni film. Igrata Diana Ross in Charles Harry.
Impero 16.30 «Madre e figlia rivali in amore». Barvni dramatični film. Igra Lucia Bose.

SKORAJ V VSEH KONZULTAH IZVOLJENI PREDSEDNIKI

Rajonske konzulte izrekajo mnenja o letošnjem občinskem proračunu

V Križu izvoljen Pavel Najt (KPI), pri Sv. Jakobu Vascotto (KPI) in pri Sv. Ani Hlacia (KD) - Ostala predsedstva

Tržaški občinski svet se pripravlja na proračunsko razpravo, ki bo zahtevala vrsto sej, tja do druge tretjine meseca julija. Medtem pa obravnavajo shemo proračuna, razdeljeno po rajonih, krajevne konzulte, ki so prav te dni začele s svojim delom.

Prva vprašanja, s katerimi so se konzulte spoprijele, še pred sestavo komisij za oceno proračunskih investicij v posamezne rajone, je bila izvolitev predsednikov, v nekaterih primerih pa je formalni začetek spremljala krajša debata o pravici slovenskih krajevnih svetovalcev, da govore na sejah v materinščini in preko tolmača. V glavnem so bile te zahteve sprejete brez večjega ugovarjanja, če izvzamemo osamljene primere v konzulti za Rojan in Barkovlje.

Prav zadnje se je za izvolitev predsednika sestalo več konzult in sicer: konzulte pri Sv. Jakobu (za Magdaleno in Pončano), pri Sv. Ani, na Kjadinu (za področje od Sv. Alojzija do Rocola) in v Križu (za ves zahodni Kras).

Niso se še sestale, iz raznih razlogov, konzulte v Škednju (ta se bo zbrala na prvi seji sredi prihodnjega tedna) ter konzulti pri Sv. Ivanu in v mestnem centru, ki so morale odložiti sicer že napovedane seje, ker je večina svetovalcev prvo sejo bojkotirala. Razlog za tako zadržanje gre iskati v sporih med večinskimi strankami, ki se še niso dogovorile za osebo predsednika. Res je namreč, da so se načelniki svetovalskih skupin v občinskem svetu pogovorili o razdelitvi predsedniških mest v konzultah in pri tem ta mesta razdelili proporcionalno (z izjemo fašistov, katerim niso priznali te pravice), toda ti sporazumi načelnega značaja morajo še skozi «rešeto» zapletenih frakcijskih odnosov v nekaterih strankah, predvsem KD, tako da se dogaja tudi, da konzulte odločajo o svojih predsednikih na samostojen način.

Tako se je, na primer, pripetilo v Križu predvčerajšnjim zvečer. Seje se je udeležilo 16 svetovalcev. Razvnela se je daljša razprava o osebi predsednika. Socialistični predstavnik Albin Magajna je predlagal, naj bo predsednik te konzulte, ki predstavlja Prosek, Kontovel in Križ - Slovenec. Konkretno je predlagal komunista prof. Pavla Najta, ki je kandidaturo sprejel. Zanj so dejansko glasovali vsi svetovalci «ustavnega loka» (skupaj 14), medtem ko je demokristjan Bossi prejel dva glasova. Po mnenju nekaterih gre za izjalovljen poskus misovcev, da bi ustvarili zmedo med demokristjani.

Prav tako z večino glasov svetovalcev strank, ki se sklicujejo na ustavo, je bil pri Sv. Jakobu potrjen dosedanji predsednik komunist Giorgio Vascotto.

Bolj razgibana je bila seja konzulte pri Sv. Ani, kjer sta šla v balotažo dva kandidata: komunist Muggia in demokristjan Hlacia. Dvakrat je glasovanje dalo izenačen rezultat 7 proti 7. Pri tretjem glasovanju pa se je število prisotnih svetovalcev spremenilo v prid Hlacie, ki je sedaj predsednik te konzulte.

Rajonska konzulta pri Kjadinu je, skladno s sporazumom načelnikov skupin, imenovala na predsedniško mesto socialdemokrata Cecchinija.

Ostale konzulte so svoje predsednike izvolile že pred dobrim tednom dni. Slika predsedstev je v bistvu taka: vzhodni Kras (Zangrandi, KD). Kolonja - Školjet (Benci, KD), Rojan -Barkovlje (Pastrovicchio, KD), Stara Mitnica (Tullio Mayer, PSI), Staro mesto in Sv. Vid (Anna Volli, PRI).

V vseh teh konzultah sedaj razpravljajo o proračunu. Marsikje je slišati, poleg stvarnih pripomb, ki zadevajo posamezne rajone, tudi splošno oceno, da je ta sistem obravnave proračuna nedemokratičen. Konzultam bi morala občinska uprava dati možnost, da sodelujejo že v začetku, se pravi pri oblikovanju proračunov. Ko je proračun že izdelan je vsaka sprememba otežkočena zaradi smotrne razdelitve proračunskih fondov.

Odločen protest Odbora za mir in neodvisnost Vietnama

Tržaški Odbor za mir in neodvisnost Vietnama se je sestal na izredni seji, da bi razpravljal o hudi odločitvi Andreottijeve vlade, ki je z nezaslišno in nedopustno utemeljitvijo odklonila vizume delegaciji vietnamske pokrajine Quang Tri. Delegacijo je, kot znano, povabila pokrajina Bologne v okviru načrtov za pobratenje med obema pokrajinama. V posebni izjavi, ki jo je Odbor izdal v zvezi s tem dogodkom, je rečeno, da je takšno zadržanje nepriljubljene desnosredinske vlade zloraba oblasti in antidemokratično dejanje, ki žali ne samo junaško vietnamsko ljudstvo temveč tudi čast italijanske države.

Demokratični Trst, je med drugim rečeno v izjavi, odlikovan z zlato kolajno odporništva ter njegovo slovensko in italijansko prebivalstvo, ki je okusilo grozote fašistične tiranije, je v tem težkem trenutku še posebno blizu vietnamskemu ljudstvu, ki je prestalo toliko grozot ameriške agresije in katerega še številni sinovi še danes trpijo v nečloveških zaporih Van Thieua. Odbor za mir in neodvisnost Vietnama zato v imenu vseh tržaških demokratov in antifašistov odločno protestira proti sramotnemu ukrepu italijanske vlade in zahteva, da vlada svojo prvotno odločitev čimprej prekliče.

Tržačani so z navdušenjem in zadovoljstvom sprejeli dejstvo, da je Italija priznala Vietnamsko demokratično republiko, je na koncu izjave rečeno, zato zahtevajo, da naša država spoštuje dogovore in sporazume ter da še naprej krepi stike z junaškim vietnamskim narodom.

Obvestilo staršem

Obveščamo starše, da od 30. junija naprej sprejemajo vpisovanje otrok v osnovno šolo samo na sedežih didaktičnih ravnateljstev v dopoldanskih uradnih urah.

STRAHOVITA NOČNA NESREČA PRI NARAVNEM PREDORU

Dva mrtva pri trčenju avtov na obalni cesti

Tretja žrtev se v bolnišnici bori s smrtjo, četrta pa bo okrevala v 20 dneh - V avtomobilu naj bi bilo 5 potnikov

Nekaj pred eno uro ponoči je prišlo kakih 100 m pred naravnim predorom na obalni cesti do strahovitega frontalnega trčenja med avtoma tržaške registracije fiat 500 oranžne barve TS 137250 in fiat 124 TS 150062, ki sta vozila v nasprotni smeri. Na mestu sta bili mrtvi dve osebi vendar nam je do trenutka, ko poročamo, znano le ime ene od obeh žrtev. Gre za 25-letnega Claudia Rossettija. V bolnišnico pa so z avtom Rdečega križa pripeljali še dve osebi, od katerih so eno mlado žensko sprejeli s pridržano prognozo. Njeno ime ni znano, ker pri njej niso našli dokumentov in ker je v nezavesti. Drugi ranjenec je 28-letni Fabio De Giovanni. Vse pa kaže, da se je v avtu peljalo pet oseb.

Trčenje je bilo tako silovito, da je avto fiat 124 zaneslo s kraja trčenja polnih 100 m naprej v sam predor, kjer je obstal popolnoma razbit. Prav tako je popolnoma razbit fiat 500, med obema avtoma pa je bila cesta vsa posuta z razbitinami in oškropljena s krvjo. Pogled na prizorišče nočne tragedije je nudil pretresljivo sliko.

Na kraj nesreče so nemudoma prihiteli cestna policija, karabinjerji, gasilci in številno osebje Rdečega križa s tremi rešilnimi vozovi. Kmalu se je zbrala tudi množica ljudi, ki so v tisti pozni uri vozili mimo. Promet se je do poznega jutra odvijal samo izmenično v eno smer.

Štirje ranjeni pri dveh padcih z vespo

Dve izmed najbolj strmih poti, ki vodita iz mesta, sta bili včeraj med 13. in 15. uro prizorišči dveh nesrečnih padcev z vespo. Najbolj sta se na Ul. Commerciale ponesrečila 22-letna Ilda Bressi iz Miramarskega drevoreda 39 in 30-letni študent Lucio Maltesi iz Ul. dell'Edera 8/2. Peljala sta se z vespo proti Opčinam, ko je Maltesi nenadoma izgubil nadzorstvo nad malim vozilom, ki se je preobrnilo. Medtem ko se je Maltesi pri padcu le lažje potolkel po desni strani telesa, so morali njegovo sopotnico zaradi hudih poškodb nemudoma prepeljati z rešilnim avtom Rdečega križa v splošno bolnišnico, kjer ji je dežurni zdravnik ugotovil zlom desne stegnenice in kolena ter hude udarce in rane po glavi, obrazu in udih. Ranjenko so nemudoma sprejeli na ortopedskem oddelku, kjer se bo morala zdraviti tri mesece.

Malo kasneje se je podobna nesreča pripetila v Ul. Salita di Gretta, kjer sta se z vespo ponesrečila dva mladeniča, 17-letna Flavio Montefrisi iz Ul. San Francesco 52 in Dario Sossa iz Ul. Marconi 9. Na začetku omenjene ulice sta trčila v motocikel ciao, ki ga je upravljal Aldo Katarincich iz Ul. Lorenzetti 8. Montafrisija so zaradi udarca v glavo ter ran in udarcev po obrazu in udih sprejeli na nevrokirurškem oddelku s prognozo okrevanja v dveh tednih, njegovemu sopotniku pa so zaradi lažjih prask dali v bolnišnici le prvo pomoč.

MEDTEM KO JE V FURLANIJI DIVJALO NEURJE

HUD NALIV, VETER IN RAZBURKANO MORJE

Sinoči malo pred 18. se je nad našo pokrajino zgrnila siva, grozeča odeja oblakov iz katerih se je v kratkem usul silovit dež. Pred nalivom in še nekaj časa po njem je pihal hladen veter, tako da tudi ko se je povrnilo sonce, je ozračje ostalo hladno.

Istočasno je tudi morje postalo silo razburkano, tako da so se vsi kopalci morali umakniti na kopno. Čolni, ki so bili sredi našega zaliva, so se z vso hitrostjo povrnili v pristane, kljub temu pa so gasilci, policija, pristaniško poveljstvo in vlačilci odpluli na morje, da bi pomagali morebitnim čolnom v težavah. Gasilci so opazili v bližini valobrama pred Miljskim zalivom malo jadrnico, katero so valovi že deloma napolnili. V čolnu sta bila dva mladeniča, ki so ju pod vodstvom podčastnika Veljaka gasilci vzeli na svoj krov, medtem ko so njun čoln postavili na valobran.

Plohe in veter so skvarili praznično vzdušje jutranjih ur, ko je razžarjeno sonce kar vabilo k morju ali na izlete v bližnjo in bolj oddaljeno okolico. Marsikdo je že navsezgodaj izrabil tako imenovani «most» sv. Petra in Pavla in odpotoval iz mesta. Nenavadni «exodus» iz zatohlega mesta so posebno občutili na vseh mejnih prehodih, kjer so nastale dolge avtomobilske kolone. Samo pri Škofijah menijo, da je prešlo mejo okrog 40 tisoč domačih in tujih turistov. Marsikdo od teh se bo vrnil v mesto šele v nedeljo, zato je v večernih urah promet delno upadel.

VČERAJ VIŠEK PRAZNIKA VINA IN RIB V KRIŽU

Danes nastopita pevski zbor Vesna in šolski pevski zbor

Skupina zmagovalcev na tekmovanju v balincanju

Čeprav je okrog 18. ure nenadna ploha za nekaj časa razgnala številne goste in je kazalo, da bo nevihta, ki je prišla iz Furlanije, vse raznesla, je včeraj praznik vina in rib v Križu dosegel svoj višek. Ploha se je kmalu končala, potem pa je še zasijalo sonce in kmalu je bilo na razstavišču vse polno gostov, ki so z zadovoljstvom sledili koncertu mestne godbe «G. Verdi» in nato ansambla Lojzeta Hladeta, ki je izvajal slovenske narodne pesmi. V pravem času pred ploho se je zaključilo tudi tekmovanje v balincanju in pred koncertom godbe «G. Verdi» so razdelili nagrade zmagovalcem. Prvo nagrado sta prejela Sergij Negrini in Vilhelm Bone, drugo Ignacij Bogatec in Nazarij Zlatič, tretjo Bruno Martinuzzi in Dušan Košuta, četrto pa Berto Vidoni in Ivan Košuta. Vinsko razstavo je včeraj popoldne obiskal tudi občinski odbornik Gasparini, kateremu so se prireditelji zahvalili, ker je poskrbel, da je na prazniku sodelovala mestna godba «G. Verdi».

Praznik se nadaljuje še danes.

Drevi bosta nastopila pevski zbor «Vesna» in šolski pevski zbor iz Križa.

Vpisovanje otrok v osnovno šolo do 30. junija.

Čelno trčenje v Istrski ulici

Sinoči kmalu po 18. uri sta se ranili pri prometni nesreči v Istrski ulici 46-letna Ondina Debenjack por. De Chiara in njena 13-letna hči Nicoletta De Chiara, bivajoči v Istrski ulici 136. V njun avto fiat 500 je čelno trčila s svojo giulio 30-letna Antonietta Risolo iz Firenc, ki je zavozila na levo stran cestišča. Pri nesreči je mati utrpela poškodbe v kolenu, zaradi katerih so jo sprejeli v ortopedski oddelek bolnišnice s prognozo 20 dni, njena hči pa se je porezala po nogah, glavi in rokah, zaradi česar se bo morala zdraviti v kirurškem oddelku tri tedne.

DNEVNA SLUŽBA LEKARN
(od 13. do 16. ure)

Godina, Trg sv. Jakoba 1; Grigolon, Alla Minerva, Trg V. Giotti 1; Ai due Mori, Trg Unità 4; Al S. Lorenzo, Ul. Soncini 179 (Škedenj).

NOČNA SLUŽBA LEKARN
(od 19.30 do 8.30)

Croce Azzurra, Ul. Commerciale 26; Rossetti - Emili, Ul. Combi 19; Al Samaritano, Trg Ospedale 8; Tamaro & Neri, Ul. Dante 7.

Izleti

Zveza partizanov z Opčin organizira z udeležbo članov okoliških vasi tradicionalni izlet v Trnovski gozd. Izlet je razdeljen na dva dela: od 22. do 28. julija bo taborenje z lastno kuhinjo, 29. julija pa bo odhod z avtobusi in skupno kosilo na odprtem. Vpisovanje pri «Pohištvu Renar», Proseška ulica št. 3, Opčine, do 15. julija letos.

SPDT organizira 1. julija 1973 avtobusni izlet na Vršič. Z Vršiča peš na Sleme, kjer bo proslava 70-letnice planinskega društva Jesenice. Ob tej priložnosti bodo prikazali gorske reševalne akcije v steni. Po želji se bodo planinci lahko povzpeli na Mojstrovko. Odhod izpred sodne palače ob 6. uri zjutraj.

Razstave

V mestni galeriji Piran razstavlja svoja dela tržaški slikar Demetrij Cej. Razstava bo trajala do 8. julija.

V galeriji Forum v Ul. Coroneo 1 razstavlja svoja dela Kosta Alex.

V Kraški galeriji v Repnu razstavlja tržaški slikar Silvester Godina.

Včeraj - danes

Danes, SOBOTA, 30. junija
EMILIJA

Sonce vzide ob 5.19 in zatone ob 20.58 — Dolžina dneva 15.39 — Luna vzide ob 5.00 in zatone ob 21.05.

Jutri, NEDELJA, 1. julija
BOGOSLAV

Vreme včeraj: najvišja temperatura 28,6 stopinje, najnižja 20,6, ob 19. uri 20,8 stopinje, zračni pritisk 1017 mb neustaljen, veter 16 km na uro zahodnik, vlaga 72-odstotna, dežja mm 2,4, nebo 7/10 pooblačeno, morje rahlo razgibano, temperatura morja 22,4 stopinje

Šolske vesti

Državno didaktično ravnateljstvo v Dolini obvešča, da bo vpisovanje na vseh šolah ravnateljstva, in sicer v Dolini, v Mačkoljah, pri Domju, v Ricmanjih, v Borštu, Boljuncu, na Pesku, v Žavljah in pri Koroščih še danes v dopoldanskih urah.

Od ponedeljka dalje, bo vpisovanje samo na ravnateljstvu v Dolini.

Opensko didaktično ravnateljstvo obvešča, da bo na vseh šolah vpisovanje v prvi razred še danes od 9. do 12. ure.

Državno didaktično ravnateljstvo pri Sv. Jakobu obvešča, da bo vpisovanje na vseh osnovnih šolah ravnateljstva in sicer pri Sv. Jakobu, D. Kette v Ul. sv. Frančiška, v Ul. Donadoni, pri Sv. Ani in v Škednju še danes.

Državno didaktično ravnateljstvo pri Sv. Ivanu obvešča, da bo vpisovanje na vseh osnovnih šolah ravnateljstva in sicer Oton Župančič pri Sv. Ivanu, Ul. Caravaggio 4, Milčinski na Katinari, v Rojanu in v Barkovljah še danes.

Državno didaktično ravnateljstvo v Nabrežini obvešča, da bo vpisovanje v I. razred v vseh osnovnih šolah ravnateljstva še danes v dopoldanskih urah. V poštev pridejo otroci rojeni v letu 1976. Učenci ostalih razredov bodo vpisani uradno.

Ravnateljstvo državnega znanstvenega liceja «France Prešeren» v Trstu, Ul. Guardiella 13/1, sporoča, da dne 24. julija 1973 ob 12. uri zapade rok za vpis za šolsko leto 1973/74. Prošnje sprejema tajništvo vsak dan od 10. do 12. ure.

Ravnateljstvo državnega učiteljišča Anton Martin Slomšek v Trstu, Ul. Caravaggio 4, sporoča, da 24. julija 1973 ob 12. uri zapade rok za vpis za šolsko leto 1973-74. Prošnje sprejema tajništvo vsak dan od 10. do 12. ure.

«Ravnateljstvo Državnega trgovskega tehničnega zavoda «Žiga Zoiz» v Trstu, Vrdelska cesta 13/2, sporoča, da 25. julija 1973 ob 12. uri zapade rok za vpis v šolsko leto 1973/74. Prošnje sprejema tajništvo vsak dan od 10. do 12. ure.»

SOŽALJE

Prosvetno društvo «Valentin Vodnik» iz Doline izreka iskreno sožalje svojemu pevcu Mariju Kocjančiču in družini ob izgubi dragega očeta.

+

Po dolgi bolezni nas je zapustil naš dragi oče in nono

VILKO KOCJANČIČ

Pogreb bo danes ob 18. uri iz hiše žalosti v Dolini.

Žalujoči: žena Ivanka, sinova Mario in Mirko z družinama ter ostalo sorodstvo

Dolina, 30. 6. 1973

HVALE VREDNA POBUDA PD «VODNIK» IN GODBE IZ BREGA

Koncert za postavitev spomenika padlim partizanom v Mačkoljah

Pozdrav Vojka Kocjančiča - Recitacije Jasne Petaros in Vojka Slavca

Pevski zbor «Valentin Vodnik» in godba na pihala iz Brega v Mačkoljah

Na lepem prostornem dvorišču znane gostilne Tul v Mačkoljah je bil predvčerajšnjim že napovedan in pričakovan koncert, ki sta ga priredila prosvetno društvo «Valentin Vodnik» in godba na pihala iz Brega, in katerega čisti dobiček je šel za postavitev spomenika domačinom padlim v narodnoosvobodilni borbi. Že pred napovedano uro se je na omenjenem dvorišču zbrala velika množica ne samo domačinov, temveč vaščanov iz vseh vasi z Brega in tudi iz samega mesta. Bogat kulturni spored je napovedoval Vojko Kocjančič ter v kratkih besedah razložil pomen vsake pesmi. Najprej je godba na pihala zaigrala nekaj partizanskih pesmi, nato je nastopil mešani pevski zbor «Valentin Vodnik», ki je v prvem delu sporeda zelo dobro in občuteno zapel sedem partizanskih pesmi. Pred začetkom programa je Kocjančič pozdravil domačine ter vse, ki so prišli, da so s svojo prisotnostjo podprli akcijo odbora za postavitev spomenika padlim partizanom v tej vasi. V svojem kratkem nagovoru je Kocjančič med drugim dejal: «Dolinski prosvetarji se čutimo dolžni, da v svoji bližnji okolici podpremo vsako vrsto prosvetne dejavnosti, ali dejavnosti, ki se nanaša na ideale narodnoosvobodilne borbe». Svoj govor je končal z besedami: «Nekaj pa nam mora biti vsem jasno, kultura in slovenski jezik je last nas vseh neglede na politično prepričanje. Če pa lahko danes pojemo in govorimo v našem jeziku, gre zahvala prav tistim, ki se jih spominjamo danes, tistim, ki so za našo svobodo darovali vse kar so imeli, življenje». Nato je naša prelepa partizanska in narodna pesem iz mačkoljanskega griča zadonela po vsem Bregu. Zbor pod vodstvom Ignacija Ote, kot smo omenili je v prvem delu programa, zapel: «Zapojmo pesem», «Slovenska zemlja», «Sinoči me dekle je vprašalo», «Smrt v Brdih», «Bolen mi leži» in «Pjesma slobodi». Tako v prvem kot v drugem delu sta dva Brežana, člana slovenskega amaterskega gledališča Jasna Petaros in Vojko Slavec zelo dobro recitirala nekaj partizanskih pesmi in sicer: «Kje si mati», «Materi padlega partizana», «Pri nas», «Kri v plamenih», «Gazimo, gazimo» in «Pesem slovenskih brigad». Po desetih minutah odmora je v drugem delu sporeda spet nastopil moški pevski zbor «Valentin Vodnik», ki je zapel še: «Oj Triglav moj dom», «Rožici», sledila je dalmatinska «Falile se Kaštelanke», nato «Kolo iz Bosne», «Le vkup uboga gmajna», «To je naša vojska», «Pesem o XIV. diviziji», «Hej brigade», ki jo je zbor zapel ob spremljavi godbe. Moški pevski zbor «Valentin Vodnik» je končal svoj program s pesmijo «Vstajenje Primorske». Godba na pihala iz Brega je pod vodstvom Dušana Štrajna še dolgo igrala nekaj partizanskih skladb. Vsi navzoči so bili s tem prelepim koncertom zelo zadovoljni ter nagradili vse nastopajoče, tako člane pevskega zbora, člane godbe na pihala kot dva mlada člana slovenskega amaterskega gledališča z burnim in močnim aplavzom. Vsi so bili zadovoljni, da so na skromen način in s svojo prisotnostjo pomagali k uresničenju pobude za postavitev spomenika najboljšim sinovom Mačkolj, ki so padli za svobodo in za mir med narodi.

M. M.

PROMETNI UKREPI OBČINSKE UPRAVE

«Rumeni pas» in spremenjen način vožnje po Ulici Ghega

Nekateri ukrepi in omejitve v Terezijanski četrti so le posledica javnih del

Problem prometa po mestnih ulicah postaja iz dneva v dan bolj pereč. V ta namen je občinska uprava že poskrbela za postavitev centraliziranega sistema semaforjev, ki bo zahteval postopno a korenito spremembo raznih smeri vožnje, ureditve parkirnih prostorov itd. Za delno razbremenitev prometa v mestnem središču je tržaški župan odredil nekatere spremembe v Ul. Ghega. Z današnjim dnem bodo na eni stezi, in sicer na strani lihih hišnih številk v predelu od Ul. Trento do Trga Dalmazia lahko vozili samo avtobusi in taksiji. Ta ureditev bo začasna kot bo začasna ureditev enosmerne vožnje v smeri Trga Dalmazia na omenjeni stezi ter enosmerne vožnje za vsa vozila z delnimi omejitvami, za ostale steze v smeri od Trga Dalmazia do Ul. Cellini. Obenem bodo na obeh straneh cestišča in sicer v smeri od Trga Dalmazia do Ul. Cellini ter od Ul. Trento do Trga Dalmazia namestili znake za prepoved parkiranja. Ob križišču z Ul. Roma in sicer med stavbami s hišnima številkama 8 in 11 ter ob križiščih s Trgom Dalmazia, Trgom Libertà ter Ul. Cellini bodo namestili zebraste prehode za pešce.

V bližini omenjenega področja bodo delno in v raznih fazah z jutrišnjim dnem spremenili tudi nekatere druge prometne ukrepe in to zato, ker bo gradbeno podjetje «Mari in Mazzaroli» začelo z zamenjavo plinovodnih cevi v ulicah Filzi, S. Spiridione, S. Antonio Nuovo in Geppa. V prvi fazi bodo odredili prepoved vožnje po Ul. Filzi v predelu, ki gre od Trga Dalmazia do Ul. Milano. V drugi fazi prepoved vožnje po omenjeni ulici v predelu, ki gre od Ul. Milano do Trga S. Antonio Nuovo. V tretji fazi del bo prepovedano voziti po Trgu S. Antonio Nuovo v predelu od Ul. Filzi do Ul. S. Spiridione ter po Ul. S. Spiridione, v predelu od Trga S. Antonio Nuovo do Ul. Genova. V četrti fazi del bodo zaprli Ul. S. Spiridione od Trga S. Antonio Nuovo do Korza, v peti fazi pa bodo začasno zaprli celo Ul. Geppa.

Zaključna šolska prireditev v Križu

Medtem ko pišemo v današnjem dnevniku vse kar se dogaja v tem tednu v Križu od vinske razstave do raznih kulturnih in športnih prireditev ne moremo mimo tega, da bi poročali o najmlajših Križanih, ki so prav te dni zaključili letošnje šolske leto. Otroci, ki obiskujejo osnovno šolo «Albert Sirk» v Križu so v nedeljo pripravili lepo razstavo ročnih del in s tem pokazali svojim staršem in vaščanom vse kar so pripravili izven drugega študija med šolskim letom.

V ponedeljek po šolski maši pa so na šolskem dvorišču pripravili svojevrstno šolsko prireditev. Priredili so namreč lep zborovski koncert ob spremljavi harmonike ter enoglasno in dvoglasno zapeli več otroških in narodnih pesmi. V prvem delu sporeda so kriški učenci zapeli tri pesmi, ki pojo o ptičkah «Pojte, pojte drobne ptičke», «Ena ptička mi poje» in «Ena ptička priletela». Te tri pesmi je priredil učitelj Ljubomil Toroš in so pesmi otroci prav njemu poklonili, ker odhaja v zasluženi pokoj. V drugem delu so bile na sporedu hudomušnice in sicer: «Polka je ukazana», «Kaj sem prislužil», «Pesem o ciganu», «Kaki cigani delajo», «Prišla je miška» in «Žena gre na gosti». Vse pesmi je spremljala s harmoniko Jadranka Sedmak.

Prisotni starši kot ostali vaščani so bili s koncertom, ki so ga dobro izvedli njihovi otroci, zelo zadovoljni ter nagradili vse nastopajoče z močnim in burnim aplavzom.

M. M.

V STAROSTI 82 LET

Umrl je kapetan Alberto Cosulich

V četrtek je v 82. letu starosti umrl kap. Alberto Cosulich, predsednik plovne družbe «Fratelli Cosulich» in eden izmed prvih pobudnikov tukajšnjega ladjedelništva. Pokojni je namreč vodil ladjedelnico «Cosulich» v Tržiču, ki je bila zgrajena leta 1908, od leta 1928 do leta 1930 pa je bil upravni ravnatelj ladjedelnice Sv. Roka v Miljah. Ko sta se omenjeni ladjedelnici združili v Združene jadranske ladjedelnice (Cantieri Riuniti dell'Adriatico — CRDA), je kap. Cosulich postal glavni upravni inšpektor nove družbe. Leta 1949 je bil imenovan za glavnega podravnatelja CRDA, od leta 1960 do leta 1963 pa je bil predsednik Tržaškega arzenala.

Odvzem vozniških dovoljenj nekaterim avtomobilistom

Tržaška prefektura je v mesecu maju odredila odvzem vozniških dovoljenj številnim avtomobilistom, ki so zakrivili hujše prometne nesreče. Za eno leto so vozniško dovoljenje odvzeli Giulii Babic por. Lovrecich, Borisu Bosichu in Paolu Uleju, za deset mesecev Giorgiu Bossiju, za devet mesecev Anvanniju Siviu za pet mesecev Paolu Cuku, Mariu Riosi in Giovanniju Siviju, za pet mesecev Paoli Pescatori, za tri mesece Antoniu Del Giustu in Vladimiru Mignoliju ter za en mesec Silviji Crusiz por. Miot.

Obenem je prefektura odredila preklic desetih vozniških dovoljenj zaradi starosti lastnikov, sedem dovoljenj pa so odvzeli za nedoločen čas, ker lastniki niso obnovili vozniškega izpita.

RAZPIS

Enomesečna praksa za slovenske študente v slovenskih bolnišnicah

Na vabilo Slovenskega zdravniškega društva so letos znova razpisale enomesečno počitniško prakso za slovensko govoreče študente medicine iz zamejstva sledeče ustanove:

1. Psihiatrična bolnica Begunje na Gorenjskem
2. Splošna bolnica Celje - Bolniška delovna enota Topolšica
3. Zdravstveni dom Domžale
4. Psihiatrična bolnica Idrija
5. Splošna bolnica Jesenice
6. Splošna bolnica Koper
7. Bolnišnica za ginekologijo in porodništvo Kranj
8. Klinične bolnice — Dermatološka klinika, Ljubljana, Zaloška 2
9. Klinične bolnice — Inštitut za gerontologijo in geriatrijo, Ljubljana, Riharjeva 24
10. Klinične bolnice — Ortopedska klinika, Ljubljana, Zaloška 9
11. Klinična bolnica za otroške bolezni, Ljubljana, Vrazov trg 1
12. Klinična bolnica za porodništvo in ženske bolezni, Ljubljana, Šlajmarjeva 3
13. Splošna bolnica Maribor
14. Splošna bolnica Novo mesto
15. Medicinska fakulteta - Inštitut za mikrobiologijo, Ljubljana
16. Splošna bolnica, Murska Sobota
17. Splošna bolnišnica dr. Jožeta Potrča Ptuj
18. Bolnica Ivana Regenta Sežana
19. Splošna bolnišnica v Slovenj Gradcu
20. Splošna bolnišnica Trbovlje

Imenovane ustanove bodo študentom nudile brezplačno hrano in honorar ter po možnosti priskrbele bivališče. Praksa bo v juliju in avgustu.

Vabimo kandidate, da se dogovorijo naravnost z direktorji imenovanih ustanov. Če bo na kako ustanovo naslovljenih več prošenj, kakor imajo mest, jih bo le-ta odstopila drugi.

S SEJE OBČINSKEGA SVETA

H kateri izmed gorskih skupnosti naj se priključi občina Sovodnje?

Sklep bodo sprejeli po posvetovalnem sestanku v Gorici - Možen konzorcij za geometra med tremi slovenskimi občinami - Uspešno posredovanje poslanca Albina Škerka za poimenovanje ulic

«Po posredovanju poslanca Škerka v Rimu je deželno spomeniško varstvo pismeno zaprosilo našo občino, naj obrazložimo naslednja imena, ki smo jih izbrali za poimenovanje naših lic: Fran Levstik, Primož Trubar, Ivan Pregelj, Bazovica, Sveti Marko, Vipava in Dragotin Kette», je dejal župan Jožef Češčut na začetku četrtkove seje občinskega sveta v Sovodnjah, ko je podal svoje poročilo za razdobje med poslednjima dvema sejama. S tem se je zganila z mrtve točke pobuda občinske uprave, da odpravi nekatera ulična imena, ki spominjajo na poprejšnji režim (Ulica Impero, Ulica Regina Elena, itd.), in jih zamenja s slovenskimi.

Župan Češčut je nadalje seznanil občinske svetovalce z oddajo gradbenih del za osnovno šolo v Sovodnjah in dodelitvijo popravil v šoli v Rupi. Prebral je zahvalo odbora za elektrifikacijo zvonov v Sovodnjah občinskemu svetu za prispevek 100.000 lir in sporočil obvestilo deželnega odborništva za kmetijstvo, da je prispevalo del sredstev za vodovodno napeljavo v zadnjo hišo, ki še nima vode. Posebno dolga razprava se je razvila na podlagi županovega obvestila o posvetovanju v Gorici dne 2. julija glede razmejitve gorskih skupnosti, ki so jih ustanovili z deželnim zakonom in jih bo na podlagi mnenj občinskih uprav z dekretom razmejil predsednik deželnega odbora.

Deželni zakon predvideva tri možne variante, ki bi jih mogli, ob upoštevanju koristi sovodenjske občine, skrčiti samo na dve, zakaj prva in tretja varianta sta v bistvu enaki in predvidevata ustanovitev ene gorske skupnosti za homogeno kraško področje od Doline pa do vključno Sovodenj, medtem ko obsega druga varianta področje med Krminom in Doberdobom ter bi zato vključevala vse tri slovenske občine in, seve, gorske dele vmesnih občin. Pri izbiri med nakazanima možnostima so svetovalci v glavnem želeli združevanje čimvečjega števila slovenskih občin, zlasti pa se je kazala skrb za pridružitev števerjanske občine. Razgovor je nudil priložnost za koristno izmenjavo mnenj in za osvetlitev vsekakor pomembnega vprašanja, o katerem so občinske uprave pred odobritvijo zakona poglobljeno razpravljale. Župan Češčut se je zahvalil za diskusijski prispevek in predlagal, naj za sedaj ne sprejmejo nikakršnega sklepa, ker se želijo seznaniti še z nameni ostalih krajevnih uprav na posvetovalnem sestanku 2. julija v Gorici. Končno odločitev bodo sprejeli na prihodnji seji, da bi svoj sklep občinska uprava sporočila do 15. julija, kakor to zahteva dežela.

Svetovalci so nato prešli na dnevni red, ki je obsegal 14 točk, od katerih se jih je večji del nanašalo na javna dela s sredstvi lanskega proračuna. Tajnik dr. Štefan Bukovec je na prošnjo župana Češčuta pojasnil finančno stanje občinske uprave, na podlagi katerega je po obračunu 1972 prihranila občina 18 milijonov lir. Po opravljenih delih, ki so jih odobrili na seji, bo preostalo v občinski blagajni še 7.6 milijona.

Svetovalci so odobrili gradnjo opornega zida ob cerkvi na Peči, ki se podira in s tem ustvarja nevarnost za rušenje zgradbe. Občina je pismeno obvestila ministrstvo in prejela tudi nekaj sredstev, h katerim bo primaknila tudi svoja, da bo delo opravljeno. Za delo, ki bo veljalo okoli dva milijona lir, so tudi kurijo vprašali za prispevek.

Znesek 2.7 milijona lir bodo potrošili za popravilo otroškega vrtca v Rupi, kjer se je vdrla streha. Poslopje bodo prepleskali, uredili bodo podove in opravili še druga popravljalna dela, ki jih bodo zaključili še pred pričetkom novega šolskega leta. 300.000 lir so sklenili nameniti za vodovodni priključek k mirenskemu mejnemu prehodu, prevzeli so plačilo dodatnega davka IVA za popravilo šole v Rupi in plačilo IVA za ureditev nekaterih občinskih cest.

Zelo zapleten je razlastitveni postopek pri delih za ureditev nekaterih občinskih cest. Zanje bodo uporabili zakon iz leta 1885 (zakon Napoli), po katerem bodo za razlaščeno zemljo plačali srednjo ceno med tržno ceno in ceno, za katero so lastniki obdavčeni.

Odobrili so pravilnik za frizersko dejavnost, ki so jim ga vrnili z malenkostnimi dopolnili, ki jamčijo boljše higiensko stanje v frizerskih salonih. Bili so mnenja, da bi približno 100 metrov zemljišča v bližini «kamna» prodali po 1.000 lir.

Župan je nadalje poročal o sestanku predstavnikov Doberdoba, Sovodenj in Števerjana za ustanovitev skupnega tehničnega konzorcija, ki bi zagotavljal skupno uporabo geometra. Predlog za njegovo ustanovitev je prišel iz Doberdoba, ki je imel svoj čas takšen konzorcij z Zagrajem, vendar sta ga občini razpustili, ker se je Zagraj povezal z Gradiščem. Zaradi občutljivih vprašanj, s katerimi bi se geometer moral ukvarjati, so bili mnenja, da mora biti Slovenec. Po daljši razpravi, med katero so se seznanili z raznimi vprašanji, ki nastajajo pri gradnji, odkar veljajo novi regulacijski načrti in odkar prihaja tudi do pritiskov za prodajo slovenske zemlje za razne potrebe in dostikrat tudi za špekulativne namene, so se prisotni strinjali z županovim predlogom za sklicanje sestanka odborov vseh treh občin vključno s prisotnostjo predstavnika manjšine v občinskih svetih kjer naj konkretneje določijo potrebe posameznih občin in jih medsebojno uskladijo.

Na koncu seje je svetovalec Marčel Devetak odprl vprašanje sklicevanja občinskih sej ter je predlagal, naj se svetovalci sestajajo tudi popoldne, se pravi med delovnim časom, ker zakon daje delavcem to pravico, kadar gre za opravljanje javnih odgovornosti.

Na državni cesti Gorica — Trst na nekem ovinku pri Palkišču je včeraj ponoči tovornjak zašel s ceste in podrl nekaj dreves. Do nesreče je najbrž prišlo ker je bil šofer zaspan. K sreči se ni nihče ranil samo vozilo je poškodovano in seveda tudi tovor. V vozilu so prevažali v glavnem krompir, ki se je razstrosil po cesti po bližnjem travniku. Prvi so na lice mesta prišli karabinjerji iz Gabrij, nato je prišla še karabinjerska izvidnica iz Tržiča.

OTVORILI SO GA VČERAJ ZJUTRAJ

Člani Mladinskega krožka v Gorici imajo funkcionalen sedež za svoje delovanje

Predsednik krožka Dušan Križman podal obračun enoletnega dela krožka, v katerem se zbirajo napredni slovenski mladinci na Goriškem

Predsednik Mladinskega kluba Dušan Križman med branjem poročila. Ob njem so: odbornica Neda Dornik, predstavnik ZMS Janko Tedeško in tajnik SPZ Edmund Košuta

V notranji stavbi na dvorišču Slovenskega dijaškega doma na Svetogorski cesti so si naši napredni mladinci uredili prijeten sedež. V njem se bodo zbirali člani Mladinskega krožka, na razpolago pa bo brez dvoma tudi drugim vejam mladinskega udejstvovanja za razne sejne potrebe in za družabno udejstvovanje.

Novi sedež so odprli včeraj zjutraj. Te svečanosti so se udeležili predvsem člani Mladinskega krožka, prišli pa so tudi zastopniki raznih ustanov in organizacij.

Predsednik krožka Dušan Križman je v svojem govoru dejal: «Dobro leto je od tega, ko je Mladinski krožek začel poganjati korenine med slovensko progresivno mladino v Gorici in okolici. V tem, za katerokoli društvo razmeroma kratkem času se je razrastel v razvejano organizacijo, ki je dokazala, da je sposobna aktivno posegati na razna področja našega zamejskega kulturno - političnega življenja. Dovolite, da na kratko podam pregled tega dela. Zbirati smo se začeli v lanski spomladi po skupni ugotovitvi ki ji je botroval večletni občutek marsikaterega izmed nas, da je treba raznesti pokrov nekega mračnega kulturnega mrtvila in izid neopravičljive nepovezanosti med mladimi slovenskimi ljudmi, katerim je bil in je skupen imenovalec trdna narodna zavest, pripadnost demokratičnim družbenim tokovom, čustvena navezanost na matično domovino, zvestoba duhu narodnoosvobodilnega boja.

«Seminar, ki je potekal v lanskem poletju v Bohinju in katerega se je udeležilo približno 30 mladih, nam je bil odskočna deska pri popularizaciji namenov in za pripravo prvega občnega zbora, ki je bil v mesecu septembru. To so bili prvi važni koraki; začeli so kmalu za tem z rednim delovanjem kulturni, družbeno - politični in rekreacijski oddelek, a že takoj so se začenjale porajati prve skrbi, kajti za uresničitev ambicioznega programa delovanja in prireditev, ki smo ga izoblikovali že na prvih sejah, so bila nujno potrebna določena sredstva; da ne govorim o potrebi po prostorih v katerih bi se lahko shajali, sestajali, ugotavljali uspešnost ali neuspešnost naših pobud, kovali načrte za nadaljnje delo.

«Po začetnih težavah, ki jih je spremljal sem pa tja kak nesporazum občasno pa tudi staromodna izzivanja in pobožne želje po naši skorajšnji izginitvi pri nam nenaklonjenih ljudeh, se je tudi nad nami začelo jasniti. Našli so se pošteni in pogumni ljudje, ki so nas z vsem svojim vplivom podprli pri pristojnih krogih. Njim gre najiskrenejša hvaležnost vseh članov in simpatizerjev Mladinskega krožka Gorica, posebno še celega odbora, ki je nosil in nosi neposredno vso težo prevzetih obveznosti v društvenem življenju in delovanju.

«Ozrimo se nekoliko nazaj», je dejal Križman, «v našo prvo prosvetno sezono. Pripravili smo razna predavanja, gledališki predstavi, proslavo kmečkih uporov s slikarskim in literarnim natečajem, h kateri smo pritegnili lepo število osnovnošolskih otrok in srednješolskega dijaštva, Kopernikovo proslavo; stalno smo si prizadevali, da bi s svojim delom in s svojimi ideali prodrli v najširši okvir naše delavske in študirajoče mladine. Naj se mi oprosti, če moram to naštevanje strniti v ugotovitev, da je bila ta naša izkušna vsestransko pozitivna in, če smo mogoče razočarali človeka, ki je od nas več pričakoval in videl v kaki naši potezi ali v njenem uresničevanju nekaj improvizacije, naj ponovim, da smo se letos prvič pojavili pred našo javnostjo in, da se bomo prav gotovo v doglednem času rešili morebitnega vajeniškega videza.»

Dušan Križman je tako nadaljeval: «Preden povabim vse prisotne, da se malce zadržijo z nami ob skromni zakuski, dovolite, da se še enkrat zahvalim vsem našim dobrotnikom, vsem tistim, ki so v odločilni meri prispevali k temu, da lahko danes uradno zasedemo ta prijeten, lepo opremljen in funkcionalen sedež: ravnatelju Dijaškega doma tov. Edmundu Košuti, Kulturni skupnosti Slovenije in gospodu Ivanu Prinčiču iz Krmina.»

Nato je predsednik krožka pozdravil goste in sicer podpredsednika pokrajine Marka Waltritscha, podprefekta dr. Carrata, člana predsedstva SKGZ Gorazda Vesela, predstavnika Zveze mladine Slovenije Janka Tedeška, predsednico SPD Jožico Smetovo, predsednika društva «Oton Župančič» iz Štandreža Danila Nanuta, didaktičnega ravnatelja dr. Milana Brešana, predsednika SKAD Di Battisto. Svoj pozdrav je Križman podal tudi v italijanskem jeziku.

Sledila je zakuska in prijetno pogovarjanje o dosedanjih izkušnjah in o nalogah, ki čakajo našo mladino v bodočnosti.

Hubad in Tomšičeva koncertirala v Vidmu

V avditoriju sv. Frančiška v Vidmu sta na 4. koncertu letošnje sezone v četrtek zvečer gostovala dva slovenska umetnika: dirigent Samo Hubad in pianistka Dubravka Tomšič. Domači orkester je pod Hubadovim vodstvom izvajal tuli nekatera dela sodobnih jugoslovanskih skladateljev.

LEP PRAZNIK OB DOBERDOBSKEM JEZERU

Mladi prosvetarji PD Jezero obnavljajo staro tradicijo

Prirejanje praznika jim jemlje čas za priprave na turnejo pevskega zbora v Makedonijo

Če se zapletete v pogovor z Doberdobci, ki niso več pri mlajših, ampak so bili mladi v prvih povojnih letih, tedaj bodo vsi z veseljem govorili o prirejanju praznikov ob Doberdobskem jezeru, o velikih uspehih, ki so jih imeli, pa tudi o velikih težavah, skorajda nepremagljivih težavah zaradi pomanjkanja toka, vode, prevoznosti cest in toliko drugih stvari, ki jih takrat ni bilo. Praznik ob jezeru je postal neke vrste simbol vsega Krasa, vseh naših ljudi, ki so se s Krasa preselili v Laško, in tudi tolikšnega števila Italijanov, ki so zaradi vsakodnevnega stika z našim človekom v ladjedelnici in na drugih delovnih mestih v Tržiču, imeli praznik ob jezeru delno tudi za svojega. Bil je skratka simbol življenjske moči naših trdnih Kraševcev in zlasti njihove upornosti, ki se je kazala v vsakodnevnem trdem življenju in tudi v časih hudih preizkušenj, ki jih na doberdobskem Krasu ni manjkalo v zadnjih 50 - 60 letih.

Po nekajletnem premoru je zamisel o prirejanju množičnih prireditev ob jezeru spet oživela. Na podlagi izkušenj, uspehov in volje starejših, se je ta zamisel porodila v mlajših ljudeh, ki hočejo nadaljevati tradicijo in pokazati, da so prav tako kot njihovi očetje sposobni spopasti se z vsemi težavami, ki jih prinaša ta prireditev. Če se jim bo pri tem pripetil kakšen spodrsljaj, jim ga moramo blagohotno oprostiti, zakaj kdor ne dela tudi ne greši. In vse kar delajo, delajo prostovoljno; to je pravilo v vseh naših prosvetnih društvih.

Letošnji praznik ob jezeru je izrazito rekreacijski, in moramo tudi takoj povedati, zakaj so se odborniki in člani prosvetnega društva «Jezero» odločili za takšen značaj praznika: vsa njihova skrb je namreč v tem času posvečena pripravam za potovanje v Makedonijo, kjer bodo pevci imeli več nastopov.

«Priprave praznika in tudi sam njegov potek nam jemlje dosti dragocenega časa za vaje pevskega zbora in za pripravo na makedonsko turnejo našega pevskega zbora», je dejal predsednik društva Karel Ferletič, eden najmlajših predsednikov prosvetnih društev, ki ima polne roke dela z organizacijo prireditve. «Upajmo, da nam bo vreme naklonjeno», je še pristavil in s tem dejansko izpričal največjo skrb, ki tare vse, ki se ukvarjajo s prireditvami na prostem.

Kamorkoli smo pogledali, povsod so mladi Doberdobci skrbeli za odvijanje programa, čeprav so tudi odrasli vaščani, občinski svetovalci, «dali eno roko», zlasti tam, kjer je izkušnja najbolj potrebna.

Največ pa jih je bilo prvi večer «zaposlenih» z briškolo. Med njimi jih je bilo nekaj, ki so se prvič udeležili takšnega tekmovanja in po prvih dveh kolih tudi zmagovali.

Končni rezultat v briškoli je naslednji: prvo mesto sta zasedla Olinto Zanier in Emil Jarc, oba iz Doberdoba, na drugo mesto sta se plasirala Boris Peric iz Poljan in Karlo Lovrenčič iz Doberdoba. Tretje in četrto mesto si delita Jožko Pahor in Branko Malič iz Gabrij ter par Karlo Gergolet (Doberdob) in Alfredo Lenardon (Ronke).

● Nocoj ob 21. uri bo v okviru praznika «Unità», ki poteka pri Madonini predaval o modernih metodah psihiatričnega zdravljenja zdravnik dr. Antonio Slavich.

Vpišite otroke v slovensko šolo

Ne bo odveč če še enkrat nekaj ur pred potekom roka opozorimo slovenske starše, da se danes opoldne zaključi redno vpisovanje v prvi razred osnovne šole. Poročali smo da vpisovanje letos poteka pozitivno in da bo skoro gotovo več otrok obiskovalo v prihodnjem šolskem letu slovensko šolo kot doslej. Vendarle so še zadnje ure važne, saj se morda najdejo še kje starši, ki premišljujejo v kakšno šolo bi vpisali svojega otroka. Morda so to starši, ki bivajo v mestu daleč od dveh šol v Ul. Randaccio in Croce.. Za te problem ne obstaja, kajti goriška občina skrbi že več časa za prevoz slovenskih otrok v svoje šole s šolskimi avtobusi tako iz raznih mestnih okrajev kot tudi iz Ločnika in tudi iz Gradiškute. Poleg tega pa se bodo slovenski otroci le v slovenski šoli navadili slovenskega jezika in se ne bodo potujčili. Da je znanje slovenskega jezika važno nam dokazuje tudi dejstvo, da obiskujejo slovenske šole v Gorici otroci, iz čisto italijanskih družin.

Še nekaj ur torej do končne odločitve. Če se kdo ni še odločil naj to napravi nemudoma. Otrok mu bo nekoč hvaležen.

Kino

Gorica

VERDI 17.15—22.00 «Una colt in mano al diavolo», R. Wood in W. Berger, barvni film.
CORSO 17.15—22.00 «All'ombra delle piramidi», C. Heston in I. Neil, barvni film.
MODERNISSIMO 17.30—22.00 «Love story a Banghok». D. Randall in L. Barker, barvni film .
CENTRALE 16.00—18.45—21.30 «La battaglia dei giganti». D. Andrews in H. Fonda. Barvni film.
VITTORIA 17.30—22.00 «L'isola dei sensi perduti». L. Kalergis in I. Lorenzi. Barvni film. Mladini pod 18. letom prepovedan.

Tržič

AZZURRO 18.00—22.00 «Rivelazione di un maniaco sessuale al capo della squadra mobile». Barvni film.
PRINCIPE 18.00—22.00 «Super fly». Barvni film.
EXCELSIOR 17.30—22.00 «Il maestro e Margherita». Barvni film.

Nova Gorica

SOČA «Šerif na divjem Zahodu», ameriški barvni film ob 18.00 in 20.00.
SVOBODA «Obračun na Karibih», francoski barvni film ob 18.30 in 20.30.
DESKLE «Topovi za Kordobo», ameriški barvni film ob 20.00.
RENČE «Igralec in prostitutka», ameriški barvni film ob 20.00.
PRVAČINA Prosto.
KANAL «Diamanti so večni», ameriški barvni film ob 20.00.
POTUJOČI KINO TRNOVO «Skrivnostna vojna Hary Friga», ameriški barvni film ob 20.00.

DEŽURNA LEKARNA V GORICI
Danes ves dan in ponoči je dežurna lekarna Marzini, Korzo Italija 89, tel. 2443.

DEŽURNA LEKARNA V TRŽIČU
Danes ves dan in ponoči je dežurna lekarna San Nicolò. Ul. 1. maja, tel. 73-328.

NEVARNOST JEDRSKIH EKSPLOZIJ

FRANCOSKI POSKUS NA OTOKU MURUROA

Avstralski prostovoljci bodo skušali preprečiti, kar ni uspelo sodnikom Mednarodnega sodišča v Haagu

Kitajska vodikova bomba je torej spet eksplodirala nekje nad zahodnimi puščavskimi predeli Kitajske. Natančno kje in kako, ni bilo sporočeno. Na vsak način so to Kitajci napravili, ne da bi se kaj posebno menili za mnenje mednarodne javnosti, ki je izrecno nasprotno vsem takšnim poskusom, ne samo zaradi ustvarjanja novih elementov mednarodne napetosti, ki nič ne prispevajo k naporom, da bi se svet postopno umiril, marveč, ker se s temi poskusi čedalje bolj zastruplja tudi zemeljsko ozračje ter živa človeška bitja izpostavljajo strahotnim nevarnostim jedrskega žarčenja v neposredni ali posredni obliki.

Zdaj so, kot poroča časopisje, na vrsti Francozi. Tudi oni bi radi vnovič pokazali, da se z njimi ne gre šaliti, da so tu, da so močni in jih je treba upoštevati. Toda naj se zdaj nekdo zmisli in še on nekaj podobnega poskusi, češ, če so Kitajci in Francozi, seveda, tudi jaz ne morem zaostajati, da me ne bi prehiteli. Saj bi tako po tem načelu lahko zapovrstjo vsi, kdor bi le imel potrebna sredstva na razpolago — ker to ne stane malo — začeli prirejati svoje ognjemete jedrskih eksplozij, veselo in pogumno, kot otroci, ki jim je malo mar, s kako nevarnimi zadevami se igrajo.

Morda pa bo uspelo avstralskim prostovoljcem, kar ni sodnikom mednarodnega sodišča, namreč, da bi preprečili francoski jedrski poskus na polinezijskem otoku Mururoa. Ne bodo edini, bodo pa najbližji. Nekateri jih opozarjajo, da nosijo glavo v torbi, če bodo Francozi navzlic vsemu opravili to, kar so se namenili. Prostovoljci pa menijo, da se tveganje izplača, ker bi od eksplozije sicer utegnilo pomreti tudi nad tisoč ljudi.

Francija, ki se ni pridružila moskovskemu sporazumu o prekinitvi jedrskih eksplozij, že od l. 1966 eksperimentira na otoku Mururoa s tem nevarnim orožjem, ne da bi se ozirala na proteste javnosti. Toda nasprotovanja so se večala od eksplozije do eksplozije, letos pa so se spremenila v pravcate demonstracije mednarodnega obsega. Avstraliji in Novi Zelandiji, ki tem poskusom nasprotujeta že od samega začetka, so se zdaj pridružile Bolivija, Čile, Indonezija, Japonska, Kanada, Malezija, Singapur, Peru in drugi, kakor tudi javno mnenje v mnogih deželah, celo v sami Franciji. Toda doslej zaman.

Pišejo se peticije in protestna pisma. Pristaniški delavci v Avstraliji in na Novi Zelandiji bojkotirajo francoske ladje, trgovci prodajajo manj pariškega ženskega perila in šampanjca, ker so časopisi pozvali ljudi na bojkot francoskega blaga in uslug, med drugim tudi uslug letalske družbe «Air France». Znani francoski javni delavec — fizik in Nobelov nagrajenec Alfred Kastler, bivši obrambni minister Jules Moch ter nekdanji komisar za atomsko energijo Francije Perrin — so pozvali vlado naj se poskusu odpove. Menijo, da je odvečen celo nekateri častnik kot general Stehlin, in to iz docela praktičnih razlogov: «V najboljšem primeru bomo leta 1975 razpolagali z jedrsko kapaciteto 30 megatonov, ZDA bodo v tem času razpolagale s 30.000 megatoni, SZ s 25.000».

Ker francoske vlade niso omajali ne moralni, ne materialni, ne politični in ne pravni razlogi, se je 600 avstralskih vojakov pomorske pehote odločilo za korak, ki so ga nekateri označili za samomorilski: odpluli so s tovorno ladjo «Sydney» na južni Pacifik, torej na bodoče prepovedano področje, «oboroženi» ter opremljeni samo s plinskimi maskami, poletnimi oblačili, sredstvi za zaščito pred žarčenjem in dobro voljo. Dokler bodo oni tam, upajo, se Francozi verjetno ne bodo odločili opraviti svoj nevarni eksperiment. Toda, kdo ve, če ne bodo nezaželeno ladjo skušali pregnati s pomočjo klasičnega orožja.

Na ladji je s prostovoljskim «samomorilskim odredom» tudi minister za trgovino, James Cairns. Po morju pa krožijo še druge protestne ladje, ladjice, čolni in kanuji (s stotinami prebivalcev otokov Fidži). Ti nasprotniki poskusa nimajo, pravijo, ničesar proti Franciji, morda celo razumejo nekatere njene politične potrebe in ambicije, vedo, da se Francija na tak, atomski način skuša zoperstaviti vplivu, nadoblasti in hegemoniji supersil — toda za napačnega in nevarnega imajo prav način, s katerim to skuša doseči, ne smoter in cilj. Za nevarnega zlasti zaradi tega, ker ogroža življenje stotin ljudi. Dosedanji francoski poskusi na otoku Mururoa bodo — tako so izračunali nekateri melbournski učenjaki — umorili ali dednostno poškodovali 50 do 100 oseb sedanje generacije kot tudi njihove potomce. Sedaj pa obstoji še večja nevarnost: če bo po morebitnem poskusu zapihal v nezaželeni smeri, bo radioaktivni oblak odnesel nad gosto naseljena področja med Sydneyem in Melbournom, kjer bi za posledicami žarčenja umrlo nad 1000 ljudi.

Toda Francozov ne brigajo ne veter ne protesti. «Nevarnost radioaktivnega žarčenja», je dejal francoski ambasador v avstralski Canberri, «je večja za človeka, ki sedi pred televizorjem, kot pa zaradi jedrskih odpadkov francoske atomske bombe». Takisto se je Pariz tudi požvižgal na odločitev Mednarodnega sodišča v Haagu, ki je Franciji prepovedalo poskus na otoku Mururoa. Mednarodno sodišče, pravijo, nima pravice se mešati v zadeve varnosti naše dežele. Tako je trenutno še povsem negotovo, kdo bo na Pacifiku dosegel svoj cilj — Francozi ali oni, ki bi poskus hoteli preprečiti.

Uporabnost avtomobilskih starih gum

Znano je ameriško podjetje «Firestone», ki proizvaja avtomobilske gume. Ali so boljše od drugih ali ne, o tem bi se ne mogli izraziti, brškone velikih razlik ni. Vsekakor pa kaže to podjetje oziroma tovarna precejšnjo poslovno domiselnost. Njeni strokovnjaki so n. pr. odkrili način, kako stare in neuporabne gume spremeniti v povsem užitno, čeprav neokusno kašo. Kaj je treba za dosego tega napraviti. Nič kaj posebnega, avtomobilske gume je treba preprosto razrezati na drobne koščke, te pa premešati z mnogo vode in kvasnimi glivicami. To bo povzročilo vrenje, nakar se bodo gume kmalu potem spremenile v užitno substanco.

Na podoben način je moč iz gum pridobiti zelo dobro umetno gnojilo za puščavska tla. Podjetje «Firestone» je na puščavskih in s takim gnojilom pognojenih tleh uspelo pridelati izredno lep grah. Vrh tega so v ZDA že pred nekaj leti začeli od takih gum graditi umetne ribje drstnice v morju. Povežejo jih v svežnje in odvržejo v morje. Na dnu se te poležejo, nakar jih prerastejo morske trave in alge. Ugotovili so, da v takih, z morsko travo in algami prerastlih gumastih obročih, ribe najraje drste.

KAJ MENI O TEM SLOVITI KIRURG

Rak na možganih se da ozdraviti

Če je diagnoza pravočasna, je operacija možganov tako gotova, da se reši malone vsak primer

Rakasta obolenja so tista, ki terjajo še največ življenj. Na desettisoče je na svetu znanstvenikov, ki se v laboratorijih in v vsakdanji praksi posvečajo vprašanju, kako to bolezen premagati. Strokovni tisk in po njem tudi dnevni tisk vedno pogosteje prinaša kako prijetno vest, da so našli to ali ono sredstvo, ki pomaga proti tej neusmiljeni bolezni. Res je, da še ni sredstva, ki bi bilo povsem učinkovito, kajti rak ni preprosta bolezen tudi zato, ker imamo celo vrsto različnih rakastih obolenj, ki se kažejo v svojih posebnostih in bi zato bilo treba najti za vsako vrsto raka svojevrstno oziroma posebno zdravilo, posebno sredstvo. Zato je tembolj prijetno zabeležiti kako vest s tega področja, ki daje veliko upanja, čeprav se omejuje le na ožje področje te bolezni. Tako je pred dnevi v intervjuju italijanski agenciji ANSA švedski kirurg prof. Gosta Norlen, ki ga smatrajo za dediča slovitega strokovnjaka Olivecrone, med drugim rekel:

«Danes bi mogli rešiti vse tiste, ki imajo raka na možganih. Zasluga za to ni moja, pač pa je to plod oziroma so to rezultati, ki so jih po desetletjih preizkušanja in naporov dosegle številne zdravniške ekipe vsega sveta.»

Prof. Gosta Norlen je danes eno najbolj znanih imen na svetu. Zaslovel je prvenstveno zaradi svojih nekoč drznih danes pa vsestransko upoštevanih načinov operacije možganov. Tej ozki specializaciji se je posvetil že pred nedavnim, toda zadnjih deset let se ukvarja skoraj izključno s tem in civilna bolnišnica v Gotheborgu je danes tisti center, ki privlačuje vse tovrstne specialiste z vsega sveta, ki se zelo pogosto obračajo na prof. Norlena za nasvete v primerih, ko gre za bolj zapletene zadeve.

Prof. Gosta Norlen je star 67 let, izredno delaven, saj trdijo, da pregleda nič manj kot tisoč pacientov na leto, od katerih jih gre skozi njegovo operacijsko sobo okoli 800. Če k temu dodamo, da se 92 odstotkov njegovih tovrstnih operacij zaključi z uspehom, smo menda povedali dovolj. Prof. Gosta Norlen pravi v zvezi s svojimi dosedanjimi napori in rezultati tudi tole:

«Vse svoje življenje sem posvetil temu, kako bi človeku rešil življenje. In specializiral sem se na najbolj težavnem področju, na področju, kjer je tudi raziskovalno delo zelo tvegano. Možgani so namreč skrajno občutljiv organ. Moja učitelja Olivecrona in Cushing sta mi zapustila svojo dolgoletno izkušnjo in na račun sredstev, ki so mi na voljo, morem danes z uspehom rešiti skoraj vse primere, na katere naletim. Kazistika raka na možganih je zelo obsežna. Pravzaprav gre v mojem primeru za raka na možganih, pa tudi za razne možganske pretrese, ki so vedno številnejši zaradi vedno številnejših prometnih nesreč. Na območju moje specializacije je tudi vedno več notranjih možganskih krvavitev najrazličnejšega izvora, pogosteje se srečujemo tudi s prirojenimi možganskimi anomalijami, s posledicami motenj na živčnem sistemu, rič nevsakdanji pa niso primeri določenih bolečin, ki jih rešujemo le z operacijo na možganih, z operacijo, ki služi izključno temu, da bolečino ublažimo, ker konkretnega vzroka bolezni ne moremo odstraniti ali ga celo ne moremo ugotoviti. Moja ekipa je prišla celo do točke, da smrtnosti niti ni, če zdravnik splošne prakse pravočasno ugotovi primer, če torej ne pogreši diagnoze. Osnovni problem pri vsem tem je menda prav v tem, da naj bi generični zdravniki in zdravniki nasploh čimprej ugotovili rakasto obolenje.»

Švedski zdravnik Norlen je svoja izvajanja dopisniku italijanske agencije ANSA takole nadaljeval:

«Bodočnost, ki so jo že leta vsi pričakovali, se je torej že začela. Zdravstvo je morda prekoračilo tisto mejo, tisto pregrajo, za katero smo še pred kakim letom menili, da spada v fantastično znanost. V kratkem bom odšel v pokoj in bom tedaj svojim učencem poveril nalogo, da po tej poti nadaljujejo. Do kdaj? Morda do tedaj, da se bo dosegla nesmrtnost? Menim da ne. Nisem nikakršen prerok, pač pa preprost človek, ki je prepričan, da je kljub vsemu življenje vendarle obdobje, ki se v nekem trenutku tudi mora zaključiti. To ponavljam in poudarjam, pa čeprav je tudi res, da je moja naloga v tem, da rešujem življenja. Smrt je po mojem zaključek določenega biološkega procesa. Meni je uspelo le to, da posameznikom, ki so bili prizadeti v svojem zdravju, podaljšam življenje.»

V ROVTAH SI Z UDARNIŠKIM DELOM PRIPRAVLJAJO NOV PROSVETNI DOM

Hiša v Rovtah, ki jo domačini preurejajo v prosvetni dom

Skupina delavcev - udarnikov pred prosvetnim domom

Isti delavci - udarniki v novem domu, ki ga šele preurejajo

Prosvetna dejavnost v Rovtah sicer nima kdove kako bogate prosvetne tradicije. In vendar so bili prebivalci tega nekoliko odročnega mestnega okraja vedno vneti za prosvetno delovanje, tako da so se preizkušali na tem področju celo v časih mračnega režima. Brž pa ko je osvoboditev izpod fašizma in nacistične okupacije omogočila svobodno izražanje, je v Rovtah oživel pevski zbor «Rota», ki je nekaj let kar dobro uspeval, dokler ni počasi začel zamirati in nato umirati. Rovte pa niso mogle ostati pri tem in tam nekje 1958. leta so ponovno obudili «Ljudsko pevsko društvo», ki je nekaj let kar dobro uspevalo, nakar mu je ponovno zmanjkalo sape.

Skupina najbolj požrtvovalnih ljudi pa se je sedaj ponovno lotila načrtov in to sistematično in konkretno. Najprej so kupili skromnejšo staro hišo, nato so se lotili preureditvenih del, pri katerih pa prihaja ponovno do veljave star in preizkušen način dela, namreč udarniško delo, pri katerem sodelujejo mnogi. Do sedaj so udarniki opravili pri prenovitvenih delih nad 400 ur dela, zbrali so tudi nekaj denarja za materialne stroške, dobili so tudi nekaj daril, nekateri so dali na voljo tudi lastna prevozna sredstva, skratka vsakdo je dal nekaj, tako da dela napredujejo, kajti najbolj vneti prosvetni delavci bi radi, da bi njihovo društvo, ki je še pred nedavnim slovelo kot delavno in napredno središče vsega okoliša, ponovno zaživelo, da bi nadaljevalo s svojo vlogo prosvetljenstva in narodnoobrambne trdnjave.

Požrtvovalnim prosvetnim delavcem iz Rovt pri njihovem načrtu voščimo, da bi uspešno nadaljevali in da bi pri naporih ne ostali sami.

ZNANOST NEVZDRŽNO DRVI V BODOČNOST...

Jedrsko reakcijo naj bi sprožil laserski žarek?

Teoretični računi so zelo zgovorni in prepričljivi, vendar se sproti pojavlja vedno več težko rešljivih vprašanj

Če bi mogli termonuklearno sintezo, kakršna se neprestano ponavlja na soncu, uresničiti in kot temu rečejo tudi kontrolirati na zemlji, bi morja in oceani zagotovili prebivalstvu zemlje dovolj energije za neskončnost, za milijone let. Toda takšna reakcija uspe človeku le v rušilne namene, na primer predvčerajšnjim je to uspelo Kitajcem, ko so preizkusili svojo vodikovo bombo. Izkoriščanje te energije v gospodarske namene je za sedaj nemogoče predvsem zaradi ogromne količine toplote, ki se pri tem sprosti in ki bi v trenutku spremenila v paro tudi stene kakršnega koli reaktorja.

V zadnjih dvajsetih letih so raziskovanja mnogih znanstvenikov bila usmerjena k odkritju načina, kako bi z močnimi magnetnimi polji izolirali žarečo plazmo od ambienta, od sten reaktorja. Tu so bili doseženi kar lepi rezultati. Sedaj pa mnogi znanstveniki menijo, da se bo kontrolirana jedrska reakcija še najprej uresničila s pomočjo izredno močnega laserja. Gre za prav obraten poskus oziroma načrt kot je načrt jugoslovanskega znanstvenika Bogdana Magliča, ki je v ZDA napravil *miniaturno* atomsko centralo.

Laserski snop žarkov se usmeri ali vperi na kroglico, ki jo sestavljajo vodikovi izotopi devterija in tricija. In ta kroglica se v trenutku segreje do tolikšne temperature, da se začne jedrska reakcija, to se pravi do temperature 100 milijonov stopinj. Jedrsko «izgorevanje» bi se nato nadaljevalo kot vrsta zaporednih termojedrskih mikroeksplozij, od katerih bi vsaka trajala milijardni del sekunde.

Najbolj daleč na tem področju raziskovanja so šli v Sovjetski zvezi, kjer so raziskovalci že 1968. leta prvi tudi demonstrirali možnost povzročanja termonuklearne sinteze s pomočjo laserjevega žarka. V zadnjih letih so prišli do sklepa, da bi bil proces znatno bolj učinkovit, če bi se izotopi segrevali z več laserskimi žarki z raznih strani hkrati. Prednosti takšnega načina spodbujanja sinteze so le matematično ugotovljene. Če se bo to tudi konkretno izkazalo — in v tem smislu v Sovjetski zvezi ter v ZDA gradijo velikanske laserske naprave — bo načelno dokazano tudi, kako je možno povzročiti kontrolirano termonuklearno reakcijo.

V primerjavi s počasnim napredovanjem na področju termonuklearne sinteze v tako imenovanih «magnetnih jeklenkah», kaže, da je možnost praktičnega uresničevanja sinteze s pomočjo laserja nepримerno večja in bolj nagla. Toda raziskovanja sinteze z «magnetno izolacijo tako imenovanega »učinkovitega telesa» od okolice, je močno oziroma vsaj znatno bolj napredovalo in v tem smislu je bila napravljena že dolga pot, pa čeprav bolj v teoretičnem kot v praktičnem smislu. Mogočni laserski žarki, ki so potrebni za sintezo, se šele uvajajo, načrti za energetske naprave pa so šele v začetku.

Prepričanje mnogih znanstvenikov v uspešne zaključke poskusov za lasersko jedrsko sintezo, temelji na novi koncepciji tako imenovane navznoter usmerjene eksplozije, pri katerih se kroglica z jedrskim gorivom «skrči» tako, da pride do mnogo bolj popolnega izgorevanja. Pri obsevanju takšne kroglice z več laserskimi žarki se njen površinski sloj tako močno segreje, da se ionizira in to do tolikšne mere, da se koj nato raztrešči z izredno naglico na vse strani. Zaradi tega izrednega impulza se po zakonu akcije in reakcije v centru kroglice ustvarja izreden pritisk.

Dva ameriška znanstvenika menita, da se s pomočjo takšnega procesa moč ali tudi obseg laserske energije, ki je nujno potrebna za delovanje energetskega reaktorja, more zmanjšati na samih 100 tisoč do enega milijona enot. Toda tudi to je še veliko preveč tudi za najmočnejše laserske naprave, kar jih je trenutno na svetu.

V dosedanjih poskusih je bila količina energije, ki se sprošča kot rezultat termonuklearne sinteze, mnogo manjša od energije uporabljivih laserskih žarkov. Toda po oceni znanstvenikov nekega ameriškega laboratorija se s termonuklearno sintezo sprošča prav tolikšna količina energije, kolikor bi je mogli ustvariti v laboratoriju, vendar pa doslej le v računih, torej teoretično.

Niti pri enem ameriškem poskusu namreč niso bili laserski aparati sposobni izzvati ali povzročiti navznoter usmerjeno eksplozijo. Tudi francoski znanstveniki niso bili pripravljeni ta poskus izvesti, ker nimajo tolikšne laserske naprave. Zato je najbolj verjetno, da bo prvi tovrstni resničen eksperiment izvedla ekipa prof. Basova na moskovskem institutu, kjer gradijo lasersko napravo s 27 snopi žarkov in ki bo prav gotovo največja tovrstna na svetu. Res je, da so inženirski problemi gradnje reaktorja na laserski sistem še malo preučeni, toda na tem področju se trenutno veliko dela.

Kroglica, ki smo jo že nekajkrat omenili, bo morda omogočila, da bomo dobili veliko energije, toda za «vzpodbuditev» termonuklearne reakcije v njej je brez dvoma potreben izredno močen laserski žarek. S tem pa se — pravijo skeptiki — samo povečuje jez med tistim, kar pričakujemo in tistim, kar laser trenutno omogoča. Iz vsega tega izhaja, da so znanstveniki teoretično prišli do marsikatere pozitivne ugotovitve, da pa ostaja še nešteto problemov. In vendar že dosedanji rezultati malone zagotavljajo končen uspeh, ki pa ga vsa znanost sveta ne bo mogla doseči že jutri ali pojutrišnjem, kajti zares ni lahko v reaktorju vodik segreti in zgostiti do tolikšne mere kot je vroč in gost na soncu. Včasih pa se tudi zdi, da se človek v tem svojem prodiranju, igra tudi s svojo usodo, kajti lahko je začeti z reakcijo, toda kje se bo ta končala?

NA FILMSKIH PLATNIH

LUIGI MAGNI: *«LA TOSCA»*

Luigija Magnija film «La Tosca» se precej izvirno vključuje v zvrst italijanske filmske komedije. Kot že v prvem Magnijevem filmu «Nell'anno del Signore», je njegova ambientacija historična; tokrat gre za leto 1800, ko se Napoleonove sile borijo proti cerkveni državi.

Magniju uspe ustvariti zanimivo delo, ki se posužuje operistične tradicije in rimske narečne komedije. Ta poskus, najti predhodnike današnje italijanske komedije, se nam zdi precej zanimiv.

To, kar moti v filmu, poleg raznih nedoslednosti, je le poskus «aktualizacije», ki se pojavi tu pa tam. Vendar je treba pripomniti, da je v vsakem žanru (ali ne morda celo v vsaki kulturni stvaritvi?) nekaj «vulgarizacije» v povezovanju preteklosti s sedanjostjo, kar ni nujno negativno. «La Tosca» seveda ni kak «ljudski» proizvod, ki bi poskušal ustvariti alternativno smer v uradni filmski proizvodnji. Gre za povsem meščanski film, ki je zanimiv kot tak, kolikor sintetizira celo vrsto postopkov svojega žanra in sploh proizvodnje, ki se vključuje v katerikoli žanr. Osebe so npr. razvite prav preko določenih klišejev. Tragika in komika najdeta skupni teren v «realizmu», kakršnega pojmuje srednji gledalec.

Čeprav nimamo pred sabo uspelega zgodovinskega filma, kakršen je bil Comencinijev «Infanzia e vocazione di Giacomo Casanova veneziano», lahko vendar govorimo o delu, ki prikazuje neko dobo preko splošno sprejetih (a zanimivo uporabljenih) kulturnih opredelitev. Omenimo le spretni dialog med Vittijevo in Proiettijem: «Zakaj slikaš Magdaleno z golimi prsmi? — To je klasicizem. — Ne, to so fantazije».

«La Tosca» je poleg vsega precej zabaven film, ki se (dosledno z vzorcem) poslužuje glasbenih odlomkov Armanda Trovaiolija, kar je za italijansko komedijo neobičajno, saj vemo, da v Italiji nimajo velikega uspeha ameriške glasbene komedije. Še najbolj zabaven je koralni prizor (ves film ima vsekakor koralen značaj, drugače kot bi se zdelo po naslovu), v katerem pojejo pesem «Tremate lo stesso, caccateve addosso».

V raznih vlogah nastopajo specialisti italijanske komedije, kakršni so Monica Vitti, Vittorio Gassman, Aldo Fabrizi, Luigi Proietti itd. Vsi so uporabljeni zelo inteligentno.

S. G.

Na zahodnem področju Sibirije, ki se začenja od azijskih obronkov Urala, so odkrili neslutena naravna bogastva. Omenjeno področje je te dni dalo 200-milijonto tono nafte. Zahodna Sibirija se tako spreminja v največjega proizvajalca nafte v SZ, potiskajoč v ozadje vse klasične proizvodne centre te vrste. Letos pričakujejo, da bo proizvodnja znašala 86,5 milijona ton, leta 1980 pa bo samo to področje dalo nad 260 milijonov ton nafte. Vrhu tega je to področje letos dalo nad 18 milijard kubčnih metrov zemeljskega plina, vtem ko računajo, da znašajo njegove rezerve nad 20 milijonov kubičnih metrov.

Horoskop

OVEN (od 21. 3. do 20. 4.) Odpovejte se nekaterim predlogom, ki niso ugodni. Z ljubljeno osebo pomenek o načrtih.

BIK (od 21. 4. do 20. 5.) Če imate skleniti delikatnejši posel, ne pozabite na ponujeno podporo. Nepozabne ure z ljubljeno osebo.

DVOJČKA (od 21. 5. do 21. 6.) Ugoden trenutek, da si utrdite poslovni položaj. Bodite odkritosrčni.

RAK (od 22. 6. do 22. 7.) Ne obremenjujte se nepotrebno z delom. Poenostavite svoj delovni program.

LEV (od 23. 7. do 22. 8.) V poslu ne spreminjajte načrta, čeprav bo deležen kritik. Zanimiv in prijeten večer.

DEVICA (od 23. 8. do 22. 9.) Ugoden trenutek za postavitev zahteve, ki jo želite izpolniti. Prijeten večer v novi družbi.

TEHTNICA (od 23. 9. do 22. 10) Sreča je na vaši strani, vendar bodite oprezni. Pazite na zdravje.

ŠKORPIJON (od 23. 10. do 22. 11.) V poslovnem življenju se boste spopadli s tekmeci. Nastopite proti spletkam na vaš račun.

STRELEC (od 23. 11. do 20. 12.) Vaše žrtve bodo rodile sad. V čustvenem pogledu uresničeni načrti.

KOZOROG (od 21. 12. do 20. 1.) Upoštevajte načrt, ki ste si ga pred časom zastavili. Zavrnite neumestna vabila.

VODNAR (od 21. 1. do 19. 2.) V poslu boste deležni podpore nesebičnih osebnosti. Rešili boste važna vprašanja.

RIBI (od 20. 2. do 20. 3.) Poslovno bodite oprezni, v čustvenem pogledu ne upoštevajte mnenj vaših sorodnikov.

RADIO VELE VIZIJA

SOBOTA, 30. JUNIJA 1973

TRST A

7.15, 8.15, 13.15, 14.15, 20.15 Poročila; 7.05 Jutranja glasba; 11.35 Iz tedenskih sporedov; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Spored za mladino; 18.30 Violinist Hrvatič in pianistka Neva Merlak; 18.50 Orkestri; 19.10 Družinski obzornik; 19.25 Zborovsko petje; 20.00 Sport; 20.50 Jožko Lukeš: «Mučeniki tržaške rižarne»; 21.30 Popevke; 22.30 Zabavna glasba.

TRST

12.10 Plošče; 15.10 Med prijatelji glasbe; 16.20 Martellijevi intervjuji; 16.40 Zborovsko petje; 19.30 Deželne kronike.

KOPER

7.30, 8.30, 12.30, 14.30, 16.30, 18.30, 19.30, 21.30 Poročila; 7.15 Jutranja glasba; 8.40 Glasba za dobro jutro; 10.00 Folklorna glasba; 11.15 Melodije; 11.30 Današnji pevci; 11.45 Francoske plošče; 12.00 Glasba po željah; 14.10 Plošče; 14.40 Juke box; 15.00 V studiu 04; 15.30 Poje ansambel Azteka; 16.30 Jutranja glasba; 16.45 Orkester Henke; 17.40 Vrstijo se pevci; 18.00 Zapojmo in zaigrajmo; 18.45 Poje J. Lisac; 20.00 Za konec tedna; 21.00 Glasba v večeru; 23.35 Plesna glasba.

NACIONALNI PROGRAM

7.00, 8.00, 13.00, 15.00, 20.00 Poročila; 7.10 Jutranja glasba; 8.30 Popevke; 9.15 Vi in jaz; 10.00 Posebna reportaža; 11.30 Plošče; 13.20 Preskušajo se diletanti; 14.50 Znanstvena srečanja; 16.10 Oddaja za bolnike; 15.45 Veliki variete; 17.00 Po dnevnih vesteh izžrebanje loterije; 17.10 Brecht: «L'eccezione e la regola»; 19.30 Kronike Juga; 20.20 Jazz; 21.00 Plošče; 22.00 Večerna diskoteka.

II. PROGRAM

7.30, 8.30, 13.50, 15.30, 19.30 Poročila; 7.40 Fiorini in ansambel The Stilistics; 8.40 Stare popevke; 9.35 Strnjena komedija; 10.35 Glasbeni variete; 11.35 Kolesa in motorji; 12.40 Zgodovina ital. popevke; 13.50 Kako in zakaj?; 14.00 Plošče; 16.35 Poletni festivali; 17.25 Izžrebanje loterije; 17.30 Posebna reportaža; 18.05 Evropa poje; 20.10 Verdijeva opera «Falstaff»; 22.15 Orkestri lahke glasbe.

III. PROGRAM

10.00 Koncert; 11.00 Boccherinijeve skladbe; 11.40 Sodobna ital. glasba; 12.15 Glasba skozi čas; 13.30 Mozartova sonata K 281; 14.10 Čajkovski: Pikova dama; 17.50 Strani iz albuma; 18.30 Galuppijeve skladbe; 19.15 Koncert; 21.30 Simf. koncert; 22.45 A. Dumas: «La visita degli sposi».

SLOVENIJA

7.00, 8.00, 11.00, 14.00, 16.00, 20.30 Poročila; 7.50 Na današnji dan; 9.10 Glasbena matineja; 10.05 Pionirski tednik; 10.35 Slov. ansambli zabavne glasbe; 11.20 Kličemo letovišče; 12.20 Z nami doma in na poti; 13.10 Melodije; 13.30 Kmetijski nasveti; 13.40 Čez travnike zelene; 14.30 Priporočajo vam...; 15.10 S pesmijo po Jugoslaviji; 16.40 Naši operni pevci; 17.00 «Vrtiljak»; 19.00 Aktualnosti; 19.15 Dobimo se ob isti uri; 19.45 S knjižnega trga; 20.00 Lahko noč, otroci!; 20.15 Ansambel B. Kovačiča; 21.00 Radijski radar; 22.00 M. Marinc: «Nevidna smrt» — rad. igra; 23.20 Oddaja za izseljence; 00.05 S pesmijo v novi teden.

ITAL. TELEVIZIJA

12.30 Šport za vsakogar: kolesarstvo; 13.00 Komični filmi; 13.30 Dnevnik; 17.00 Program za otroke; 17.30 Dnevnik in izžrebanje loterije; 17.45 Program za mladino; 18.40 Monografije; 19.45 Nabožna oddaja; 19.50 Šport in kronike; 20.30 Dnevnki; 12.00 Glasbeni spored; 22.15 Dogodek, Kako in zakaj?; 23.00 Dnevnik.

II. KANAL

21.00 Dnevnik; 21.20 Čemu so se smejali Italijani.

JUG TELEVIZIJA

16.15 Kol. dirka po Jugoslaviji — prenos: 17.45 Rokomet Jugoslavija — SZ (prenos); 19.00 Obzornik; 19.20 Nevidni bataljon — slov. film; 20.45 Risanka; 21.00 Televiz. dnevnik; 21.30 Melodije Istre in Kvarnerja — prenos; 22.40 Junaki cirkuške arene; 23.10 Šerif v New Yorku — film; 24.00 TV kažipot.

KOPRSKA BARVNA TV

17.45 Rokomet Jugoslavija — SZ 20.30 Večer poljske televizije; risanka «Pes, maček in...» ter otroški film «5 dvojčkov»; 21.15 Poročila; 21.30 Dokumentarni film Katowice.

Prejeli smo

Giuseppe Berto: «OH, SERAFINA!» — Založba Rusconi, prva izdaja. Delo je izšlo v juniju 1973.

VITA CECOSLOVACCA — Italijanska izdaja češkoslovaške ilustrirane mesečne revije, ki jo izdaja založba Orbis.

Peter Kende: «LA CRISI DELLA SOCIETA' PRODUTTIVISTICA» — Izdala založba Rusconi.

Porast obrti v ZRN

Sleherni sedmi zaposleni v Zvezni republiki Nemčiji dela v obrti

V Zvezni republiki Nemčiji je v obrti zaposlenih 4,250.000 ljudi. To pomeni, da sleherni sedmi zaposleni v tej državi dela v obrti. Obrtnih delavnic in obratov je v državi okrog 550 tisoč. Po podatkih raziskave frankfurtske »Commerzbank« je v letu 1972 zahodnonemška obrt proizvedla blaga v vrednosti 239 milijard zahodnonemških mark. Struktura obrti v ZR Nemčiji se je bistveno spremenila po valutni reformi, ki so jo izvedli leta 1948. Od takrat pa do konca leta 1972 se je število obrtnih delavnic v državi močno zmanjšalo, z 990 na 550 tisoč. Hkrati pa se je podvojilo število zaposlenih v obrti in se je močno povečala vrednost njihove proizvodnje.

HARTUNG: NIXONOVI PRHI

»Die Welt«, Hamburg

Pritiski na zdomce

V tujini dela milijon naših državljanov — Nanje močno pritiskajo razne sovražne emigrantske organizacije — Naši premalo seznanjeni z dogodki doma

Po zadnjih podatkih, ki nedvomno v dokajšnji meri slonijo tudi na ocenah, je na delu v tujini okrog milijon naših državljanov. Samo polovica pa se jih je na tujem zaposlila prek zavodov za zaposlovanje. Predvidevajo, da je odhajanje na delo v tujino pričakovati tudi v prihodnjih letih.

Delavci na tujem pa so med drugim tudi dokaj slabo obveščeni o dogajanjih v domovini. Ta problem je toliko hujši, ker zunaj nanje na veliko pritiskajo politični emigranti, zbrani v najrazličnejših ekstremnih organizacijah, poleg njih pa zadnje čase tudi cerkvene organizacije, ki med našimi delavci razširjajo dezinformacije o dogajanjih v Jugoslaviji.

Število naših državljanov, zaposlenih v tujini, se je zadnja leta gibalo takole: pred koncem 1964 je v evropskih državah bilo zaposlenih okrog 118.000 naših delavcev, leta 1966 jih je bilo v tujini 275.000, leta 1968 pa že več kot 400.000. Od sedanjih 1,000.000 jih dela v ZR Nemčiji 478.000, v Avstriji 135.000, na Švedskem 36.000, v Švici 34.000, na Nizozemskem 11.500, v Belgiji 5.500 itd. Precej jih dela tudi v državah na drugih celinah: v Avstraliji okrog 90.000, v ZDA 25.000, prav toliko v Novi Zelandiji, v Kanadi 30.000 itd. Glede vračanja naših delavcev iz tujine je sicer mogoče reči, da ni ugodno oziroma da se malo vračajo. Vendar tovrstne evidence nimamo in se zato lahko naslanjamo zgolj na številke, ki govorijo o tem, koliko teh delavcev se doma prijavi komunalnim zavodom za zaposlitev. Po nekem takem podatku se jih je doslej vrnilo samo nekaj več kot 100.000.

Nasprotno pa predvidevajo, da je tudi v naslednjih petnajstih letih še zmerom pričakovati odhajanje na delo v tujino, čeprav manj kot zdaj. Zato ni zanemariti resnice, da imamo marsikje še zdaj težave zaradi pomanjkanja nekaterih profilov delavcev ter da je več kot 700 tisoč hektarov neobdelanih kmetijskih površin.

O vračanju naših delavcev iz tujine se sicer pogovarjamo na vseh ravneh, vendar so rezultati teh pogovorov dokaj pičli. Vzrok za to je gotovo tudi v tem, da marsikje delovne organizacije ali niso zmožne ali ne želijo sprejeti delavcev, ki bi se želeli zaposliti doma. Razen tega se ne ukvarjamo z vprašanji, kako bi privabili nazaj domov vrsto strokovnjakov, ki delajo v drugih državah. Ponekod celo namerno zavračajo ponudbe tistih strokovnjakov, ki se iz tujine sami ponudijo za vrnitev in iščejo primerno zaposlitev.

Veliko naših delavcev pa bi se rado vrnilo iz tujine tudi zato, ker marsikje zunaj močno pritiskajo nanje razne organizacije političnih emigrantov, ki jih želijo izkoristiti za svoje namene. Te organizacije razpolagajo tudi z velikim propagnadnim strojem, ki pošilja med naše delavce razne časopise, brošure, letake in drugo tiskano gradivo. Te ekstremne politične organizacije in skupine pa podpirajo tako reakcionarni krogi kot mnoge cerkvene organizacije.

V zadnjem času je med našimi delavci v tujini hudo poraslo zlasti delovanje raznih cerkvenih organizacij, ki svoje delo spretno prilagajajo ciljem, tujim socialistični Jugoslaviji. Tako poroča Tanjug, ki navaja, da naše delavce v tujini »obdeluje« več kot tisoč duhovnikov raznih veroizpovedi. Organizacije in skupine, ki so sovražno opredeljene tako do naših delavcev kakor do Jugoslavije, so posebno aktivne v Avstriji, na Švedskem, v posameznih predelih Francije in v ZR Nemčiji v Münchnu ter Stuttgartu.

Takšno delovanje deloma posredno dopušča tudi resnica, da so naši delavci v tujini marsikje slabo seznanjeni z dogajanjem doma. Informiranost naših delavcev v tujini je dokaj šibka, tako glede političnih dogajanj v domovini kot glede raznih manjših vprašanj, ki zadevajo, na primer, nakupe, gradnjo stanovanj, možnosti za zaposlitev doma in podobno. Prav zato se s težavo, čeprav uspešno, upirajo vsem pritiskom sovražnih elementov, ki med drugim premorejo tudi kakšnih trideset radijskih oddajnih postaj in okrog 200 časopisov in časnikov. Verjetno bo tedaj potrebno narediti veliko več za seznanjanje naših ljudi v tujini z dogajanjem doma ter z raznimi vprašanji, ki zadevajo zaposlovanje pri nas in drugo, kar naše delavce na tujem nedvomno zanima.

JOŽE OLAJ

Močnejši Andi

Andska skupina, v kateri se gospodarsko tvorno povezuje šest držav Latinske Amerike, postaja vse pomebnejša

OD NAŠEGA BRAZILSKEGA DOPISNIKA

LIMA, junija — Andska skupina, v kateri so Čile, Peru, Kolumbija, Bolivija, Ekvador in Venezuela (ki je vstopila v skupino letos v februarju) je resničnost, katere ne more nihče zanikati. Gospodarska povezava šestih držav s povsem različnimi političnimi režimi ni samo vsak dan močnejša, ampak tudi pomembnejša. Medtem ko raste menjava med šesterico, ki se je zbrala pod okriljem govora iz Cartagene (ustanovne listine, ki so jo leta 1969 podpisali predstavniki omenjenih držav v kolumbijskem mestu Cartagena), pa raste tudi gospodarska moč, katere geslo je, čeprav čudno, popolnoma pravilno za južnoameriške razmere: resnična neodvisnost s pomočjo solidarnostne akcije, ko vsaka izmed držav članic postaja politično vse svobodnejša, pa postaja solidarno vezana na ostale države andske skupine.

Do dogovora med šestorico oziroma petorico je prišlo po polomu Kennedyjeve »Zveze za napredek« ter po polomu, čeprav ne uradnem, »latinskoameriške zveze za svobodno trgovino« (Associacion Latino Americana del Libre Comercio — ALALC), ki naj bi postala osnova za bodoči latinskoameriški skupni trg. Andske države, ki imajo, razen Bolivije, tudi izhod na Pacifik, so kmalu spoznale prednosti, ki jih prinaša regionalna gospodarska povezanost. Medtem ko so nekatere študije mehiških ekonomistov potrdile že znano dejstvo, to je, da je ALALC v desetih letih svojega obstoja koristil predvsem trem velikim (Braziliji, Argentini in Mehiki), so tako politiki kot ekonomisti držav andske skupine spoznali, da je lažje integrirati države na približno isti stopnji razvoja ali pa celo zaostalosti. Tri točke predstavljajo trikotnik bodočega razvoja odnosov držav andske skupine. Na prvem mestu je program liberalizacije medsebojne trgovske menjave, na drugem mestu usklajanje gospodarske in socialne politike držav članic in na tretjem mestu skupna politika industrializacije. Vse tri točke programa že uresničujejo.

Od ciljev, za katere se je zaman zavzemal Simon Bolivar, ki je poskušal zediniti države Južne Amerike, pa do praktičnih uspehov je sicer še daleč, vendar so že vidni rezultati, ki govore o resnosti dela v tej skupini. Andska skupina je danes s 6,2 milijarde dolarjev izvoza največji izvoznik in uvoznik v Južni Ameriki. Skupno tržišče ima kar 67 milijonov prebivalcev, med katerimi je 21 milijonov, ki spadajo med ekonomsko aktivno prebivalstvo. Nacionalni dohodek na prebivalca, ki je bil pred vstopom Venezuele 368 dolarjev, je sedaj že 468 dolarjev. Vendar ti osnovni podatki ne kažejo uspeha, ampak moč skupine. Uspeh je po mnenju ing. Salvadorja Llucha, tehničnega svetovalca izvršnega organa andske skupine v tem, da se je menjava med petimi državami članicami (brez Venezuele) dvignila od leta 1968 pa do konca leta 1971 od 60 milijonov dolarjev na 160 milijonov.

Če so v trgovinski menjavi dosegli tako velike uspehe, pa ni pozabiti na načrte, ki bodo veljavni čez nekaj let. Ti se nanašajo na industrializacijo teh držav. Izvršni organ skupine je že pripravil načrt industrijskega razvoja andske skupine, po katerem je jasno, da bo v latinskoameriškem prostoru andska skupina postala pomemben dejavnik v proizvodnji industrijskih izdelkov. Medtem ko omenjene študije predvidevajo predvsem racionalizacijo investicij ter ponujajo industriji praktično nova tržišča, pa je že tudi določeno, kako se bo posamezna država razvijala. Tako bo Bolivija zaradi potreb v rudarstvu razvila industrijo rudarske opreme, Kolumbija pa industrijo kmetijskih strojev. Čile se bo posvetil industriji železniškega materiala in vagonov, Ekvador precizni mehaniki, Peru pa opremi za hidrocentrale in dvigala. V tem trenutku delajo načrte za razvoj industrijske opreme za petrolejsko industrijo, celulozo, steklo ter železarstvo in farmacevtsko industrijo.

Izvršno telo andske skupine se ukvarja tudi s problemi poenotenja različnih panog (obstojajo sveti za monetarno politiko, turizem, zunanjo trgovino, zdravje in drugi). V treh letih so dosegli nekatere izredno važne sporazume. Morebiti je najvažnejši sporazum o tujem kapitalu. Po tem sporazumu ima tuji kapital enake pogoje v vseh andskih državah, hkrati pa so se sporazumeli o delovanju večnacionalnih družb.

V andski skupini delujejo države, ki imajo različne politične sisteme in poglede na svet, pa tudi državi, kot sta Čile in Bolivija, ki sploh nimata diplomatskih stikov. Potreba po gospodarski povezanosti je važnejša kot politične razlike, saj bo ta povezanost pripeljala tudi do večje gospodarske samostojnosti.

V svetu vlada za integracijo, ki jo predstavlja andska skupina držav, izredno zanimanje. Medtem ko so nekatere latinskoameriške države že spoznale, da se morajo prilagoditi tej skupini, je tudi Evropska gospodarska skupnost v okviru svojih tehničnih organov ustanovila komisijo za zveze z andsko skupino. Jugoslavija preko svojih trgovskih predstavnikov sicer spoznava, da se formira nova in pomembna skupina, vendar ne sodeluje pri njenih načrtih razvoja. Vendar je dejstvo, da bo vsako trgovanje s temi državami uspešno samo, če bo upoštevano dejstvo, da andska skupina v resnici obstoja in da se vse bolj povezuje. In to, vsaj z gospodarskega vidika, izredno uspešno.

BOGDAN ŠALEJ

Dosledna nedoslednost

Zadnje čase se nam, kadar razmišljamo in pišemo o naših odnosih z Avstrijo ali, bolje rečeno, o dejstvih, ki te odnose določajo, vse pogosteje vsiljuje vprašanje o verodostojnosti naše sosede, o zaupanju v Avstrijo kot partnerja. Čeprav se Avstrija rada hvali — kot smo že tolikokrat zapisali — s svojim pravnim redom in si ta sloves po svetu uspešno utrjuje in čeprav je tudi velika večina njenih državljanov prepričanih, da je tako res, tega dokaj utrjenega mnenja ne bi mogli sprejeti brez pomisleka.

Temeljna vodila so pač temeljna in sleherni pridržek jih nevarno spodkopuje. Eno takih je tudi, da je »pogodbe treba spoštovati«. Prav zdaj, ko osemnajst let po podpisu avstrijske državne pogodbe sedajo za mizo zastopniki koroških Slovencev in avstrijske vlade, da bi razpravljali o uresničevanju (bolje neuresničevanju) varstvenih določil za manjšine v Avstriji, je ustrezen čas za taka razmišljanja.

Osemnajst let odrivanja žgočega problema na stranski tir, ne da bi bilo pri tem zastavljeno vprašanje veljavnosti neke pogodbe in nekega zavezujočega podpisa na njej, ali celo ugled podpisnika, je vsekakor uspeh svoje vrste.

Toda to ni edini rekord. V torek smo zaznamovali tudi petdesetletnico še zmeraj veljavne, znova potrjene, pa še vedno neuresničene pogodbe.

Kot smo že poročali, so slovenski arhivarji ob petdesetletnici podpisa arhivske konvencije med tedanjo kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev ter republiko Avstrijo (26. junija 1923) opozorili na nevzdržno stanje, ki pomeni »neverjetno, nesramno in trdoživo zanikanje naših pravic.«

Po razpadu avstro-ogrske monarhije leta 1918 je postalo mimo drugega za države naslednice pomembno tudi vprašanje historičnih arhivov, oziroma njihove pripadnosti.

Tako so bile na podlagi senžermenske mirovne pogodbe (1919) sklenjene s posameznimi državami ustrezne konvencije o vračilu arhivskega gradiva, med temi tudi z Jugoslavijo (1923). Pogodba, zgrajena na načelih, ki so dokaj ugodna za novo republiko Avstrijo, precej natanko določa, kaj komu pripada. Vendar je, medtem ko so bile pogodbe z drugimi državami izvršene, konvencija z Jugoslavijo ostala do danes v glavnem neuresničena.

Stara zgodba o starem papirju?

O pomenu arhivov ne kaže izgubljati besed. Ni pa odveč podatek, ki smo ga slišali: seznam gradiva, ki nam pripada, obsega okroglo 6800 enot; avstrijski arhivski fond bi se s tem zmanjšal za približno dva odstotka, zato pa bi se jugoslovanski s pridobljenimi enotami zvečal za dvajset odstotkov, slovenski pa bi se celo podvojil. Približno polovica gradiva je namreč po izvoru iz Slovenije. Seveda pa številke, odstotki, ne povedo vse. ga, pomembna je kvaliteta gradiva. To pa je za nas neprecenljive vrednosti, ki iz dneva v dan raste, medtem ko mu v Avstriji, kolikor bolj se čas odmika, upada.

Ne gre torej za nikakršne pretirane ali neutemeljene zahteve, še manj pa za zastarele. Avstrija je svoje obvezn ost, izhajajoče iz konvencije leta 1923, znova potrdila s protokolom, podpisanim leta 1958. Sicer pa je bilo vprašanje zmeraj na dnevnem redu srečanj med predstavniki obeh držav, nazadnje ob obisku predsednika zveznega izvršnega sveta Bijedića na Dunaju. Zmeraj pa je bila prisotna tudi težnja avstrijske strani, da izvršitev odloži — po možnosti za zmeraj.

Cemu izmikanje, čemu zadržki?

Ni se mogoče ogniti vtisu, da gre za nepremagano preteklost, za sile, ki se iz zgodovine niso nič naučile in ki nočejo nič pozabiti. Težko si je sicer razlagati, kakšno izjemno vrednost imajo arhivi Južne železnice, čemu bi Avstriji služili stari načrti za restavracijo Dioklecijanove palače, kaj ima tam opraviti knjižnica nekdanje c. kr. vojne mornarice iz Pulja, čeprav se nam ob zatikanju z arhivi slovenskih štajerskih mest, župnij itd. potrjuje misel, izrečena na začetku odstavka.

V nedoslednosti avstrijskega partnerja pri izpolnjevanju obveznosti do Jugoslavije je izrazita — doslednost, odraz globoko zakoreninjenih prepričanj, celo strasti, ki so v avstrijski družbi tako močne, da država popušča pred njimi in dopušča dvome v svojo verodostojnost in v svoj pravni red.

J. STULAR

Laskava vabila

Uspešna turneja folklorne skupine Emona po Italiji, Franciji in Portugalski — Navdušeni gledalci in tudi kritiki

S štirinajstdnevne turneje po Italiji, Franciji in Portugalski se je vrnila 42-članska folklorna skupina Emona iz Ljubljane. Ljubljanski folkloristi so imeli na tej 6500 km dolgi poti osem nastopov, od teh kar pet celovečernih. Kljub tako napornemu potovanju pa so povsod, kjer so nastopali s svojim programom, bili toplo in prisrčno pozdravljeni tako od občinstva kot tudi od mnogih folklornih strokovnjakov z različnih koncev sveta.

Že prvi nastop v Bazovici pri Trstu, kjer je folklorna skupina nastopila na predvolilnem zborovanju socialistične stranke Italije, je pokazal, da je Emona za turnejo odlično pripravljena, saj je občinstvo, med katerim je bila večina naših zamejskih Slovencev, kar ni hotelo pustiti z odra. Nič manj prijetno pa ni bilo srečanje s katalonsko folklorno skupino v Perpignanu, ki bo že julija, ko bo potovala na Madžarsko, obiskala tudi Ljubljano. Nastop v francoskem mestecu ob Lionskem zalivu Saint Cyprienu si je ogledalo približno 3000 turistov in študentov iz bližnjega Perpignana, ki so v začetku spremljali program s francosko zadržanostjo, ob štajerskih, banatskih in vranjskih plesih, ko se je v zaključnih točkah predstavila vsa folklorna skupina, pa se je ta zadržanost spremenila v navdušeno in spontano ovacijo.

Vsa pričakovanja pa so presegli nastopi Emone na Portugalskem, kjer je bila skupina vedno v središču pozornosti. Za Portugalce lahko trdimo, kar zadeva folkloro, da so precej razvajeni. Vsak njihov praznik, pa naj bo še tako majhen, je namreč neločljivo povezan s folklornimi nastopi in z bikoborbami. Tako je bilo tudi v Santarému, v mestecu s trideset tisoč prebivalci, kjer je bil letos že dvajseti kmetijski sejem, na katerem se vsako leto zberejo poljedelski in živinorejski razstavljalci iz različnih evropskih in drugih držav.

Nastop vseh folklornih skupin v Santarému se je pričel v soboto, 16. junija, s sprevodom po santarémskih ulicah, med katerim je vse nastopajoče pozdravil predsednik portugalske vlade Américo Tomás in katerega sta neposredno prenašala portugalski radio in TV. Vstopnice za večerni nastop so bile namreč zelo drage, zato je organizator naprosil vse sodelujoče skupine, da od časa do časa zaplešejo nepregledni množici kar na ulicah.

Na večernem nastopu je plesalce Emone doletela posebna čast, saj so med štirimi drugimi skupinami iz Amerike, Španije, Škotske in Italije plesali predzadnji, in to pred domačo portugalsko folklorno skupino. V tej široki paleti narodnih noš smo lahko primerjali tudi izvirnost in izrazitost folklore različnih narodov. Italijani so pred drugimi prednjačili z izbranim in skladnim petjem, Američani so se predstavili s prisiljenimi in že preveč obrabljenimi kavbojskimi plesi, Škoti z utrujajočim folklornim baletom, spremljanim z enolično pesmijo dud, Španci s temperamentnimi in živimi plesi, ki so jih plesalci popestrili s kastanjetami in Portugalci z živo in pestro ritmiko.

Plesalci Emone so se najprej predstavili s štajerskimi pustnimi plesi, s plesom z metlo in s »povštertancem« ter tako ustvarili naelektreno vzdušje za svojo zadnjo točko — vranjske plese. Navdušenje ob koncu je bilo nepopisno, saj so jih gledalci kar naprej s ploskanjem klicali na oder. Največje priznanje pa jim je izrekel predsednik santarémskega folklornega festivala in dober pozanvalec evropske folklore Celestino Graça, ki je med drugim dejal, da ga je nastop Emone navdušil in to predvsem zaradi skladnosti in preciznosti plesanja, »igre nog«, izvirnosti ljudskih inštrumentov, očaran pa je bil tudi nad lepoto in doslednostjo kostumov, saj so za vsak ples nosili noše iz pokrajine, iz katere ples izvira. »Zelo bomo srečni,« je ob koncu na sprejemu pri santarémskemu županu dejal Celestino Graça, »če boste še prišli na Portugalsko. Vedno boste naši dragi gostje!«

Podobno in še večje priznanje pa je po nastopu v francoskem mestu Angoulême skupini izrekel tudi predsednik svetovne folklorne organizacije Henri Coursage, ki ima svoj sedež v Confalonu. »Vaša skupina me je z današnjim nastopom očarala. Videl sem vas že v Barceloni, toda lahko trdim, da ste od tedaj še bolj napredovali, s svojim kvalitetnim nastopom pa potrdili, da ste vredni našega zaupanja, zato v naslednjem mesecu pričakujem vaš odgovor in potrditev, da v naslednjem letu nastopite na mednarodnem festivalu folklore v Mehiki ali na Slonokoščeni obali. Izbiro prepuščam vam, odločite se, prepričan sem, da boste tudi tam uspeli!«

M. MATE

PREDSTAVA NA ULICI — V francoskem mestu Angoulême so fantje folklorne skupine Emona nastopili kar na glavnem mestnem trgu. To pa je bilo zanje le ogrevanje za večerni nastop v veliki dvorani tovarne elektromotorjev Leroy-Somer, kjer je cela skupina požela obilo priznanja.

John Gollan govori

Generalni sekretar CK KP Velike Britanije John Gollan je majhen mož, ki govori kot Anglež trezno in mirno

Generalni sekretar CK KP Velike Britanije John Gollan je droben in majhen mož, ki govori kot Anglež trezno in mirno — čeprav je kot, kar dokazuje njegova govorica — razen takrat kadar govori o britanskem delavskem razredu in njegovem boju. Takrat stisne pest in govor mu hitro steče. Takrat začuti sobesednik v njem ogenj, ki je skrit v njegovi na videz mirni osebnosti. Med svojim prvim bivanjem v Jugoslaviji je obiskal tudi Slovenijo in ob tej priložnosti je povedal tudi nekaj misli o položaju delavskega razreda v Britaniji, o stališču KP Britanije do EGS, razvoju gospodarsko manj razvitega dela sveta in še o čem drugem.

Boj sindikatov

»Kot vaši bralci najbrž že vedo,« je začel Gollan, »imamo v Britaniji konservativno vlado, ki zastopa interese velikih monopolov. Ta vlada poskuša ukrepati ofenzivno proti delavskemu razredu in proti vsem kar zadeva omejevanje svoboščin našega sindikalnega gibanja. Naša KP ima 30.000 članov in je pretežno zasidrana v delavskem razredu. Toda politika partije ima za cilj vplivati na celotno delavsko gibanje. To gibanje je izredno močno, saj imamo v Britaniji 12 milijonov sindikalno organiziranih delavcev. Zato sta naša taktika in strategija usmerjeni v krepitev združene fronte levice.

John Gollan je poudaril, da delavski razred Britanije z akcijo — predvsem s stavkami — brani svoje koristi. Obseg lanskega stavkovnega gibanja je razviden iz podatka, da so stavke zajele 24 milijonov delovnih dni. To je bil najmočnejši izburh delavskih akcij od velikega štrajka leta 1926. Ta plaz se ni sprožil samo zaradi zahtev po višjih mezdah in plačah, ampak je bil tudi ena izmed oblik boja za svoboščine sindikalnega gibanja.

»Vlada je dala aretirati pet pristaniških delavcev,« je nadaljeval Gollan, »ker so se postavili po robu novo ustanovljenemu sodišču za delovne odnose v industriji, ki ga večina sindikatov noče priznati. Pristaniške delavce so vrgli v ječo in jih potem izpustili, ko se je pojavila nevarnost splošne stavke. Kongres trade unionov je naposled sklenil pozvati delavce k stavki. Ta grožnja je zadostovala, da je vlada popustila.

Splošna značilnost v delavskem gibanju v Britaniji je premik v levo v močnih sindikatih. In komunisti so si v njih pridobili zaupanje in ugled z demokratičnim procesom in z vodstvom med stavkami. In ker so sindikati včlanjeni v laburistično stranko, prenašajo sindikati ta proces v laburistično stranko. Osrednje vprašanje, ki se zdaj zastavlja v Britaniji, je vprašanje, s kakšnim programom bo delavsko gibanje nastopilo na prihodnjih volitvah. Zdaj doživljamo konfrontacijo med levico in desnico v gibanju. Na splošno terja levica obnovitev sindikalnih svoboščin in obrambo naših demokratičnih pravic, zvišanje prejemkov in zboljšanje socialnih razmer z obdavčitvijo premožnih, da bi na primer zboljšali gmotni položaj upokojencev. Toda kritično in osrednje je stališče do velikih monopolov, predvsem do večnacionalnih družb. S tem je povezana zahteva po nacionalizaciji teh družb. Predvsem zato, da bi obdržali ekonomsko nadzorstvo v deželi, ker brez takega nadzrostva ni demokratičnega nadzorstva. Vlada sicer lahko odloča, toda te družbe odločajo po svojem preudarku. In tako je zdaj v Britaniji to osrednje vprašanje.«

Proti EGS

»Zakaj smo proti Skupnemu trgu?« se je vprašal John Gollan. Poudaril je, da ni samo britanska KP proti, ampak tudi najbolj aktivni del delavskega gibanja. Iz dveh poglavitnih razlogov. Po njegovem je EGS »klub bogataševˮ. Zastopa interese velikih večnacionalnih firm.

Večina britanskih kapitalistov je naklonjena EGS zato, ker evropska skupnost igra odločilno vlogo pri integraciji ekonomskega bloka, ki konkurira ZDA in Japonski za prevlado v kapitalističnem svetu. To delavskega razreda prav nič ne zanima, ker je to zgolj monopolistična in kapitalistična zamisel.

»Drugi razlog, zaradi katerega smo bili proti članstvu Britanije v EGS,« je povzel Gollan, »je ta, da krši suverene pravice britanskega ljudstva. Birokratska struktura skupnosti, komisija v Bruslju, bo imela večje pristojnost od britanskega parlamenta. To pomeni, da bo neka zunanja ustanova prvič v zgodovini imela večjo oblast od zakonito izvoljenega britanskega parlamenta. To bo konec britanske suverenosti. Zanimivo je, da delavski razred v Britaniji nastopa kot varuh suverenosti, medtem ko buržoazija prepušča suverenost države drugim.«

Gollan meni, da je o EGS slišati dosti nesmiselnih mnenj, kot da je integracija nekaj »zakonitega«, ki izvira iz samega sistema. To drži samo v zelo omejenem obsegu. Imperialistična nasprotja med EGS in ZDA in Japonsko bodo delovala proti snovanju popolne ekonomske zveze. Protislovja in nasprotja so močnejša od integracijskih sil.

Monetarno vprašanje

S tem je povezano monetarno vprašanje, ki je seveda zelo zapleteno. Toda grobo rečeno — odnosi sil v kapitalističnem svetu so danes takšni, da nekoč vodilna sila kapitalizma — ZDA — nima več tiste moči kot nekoč. Druge kapitalistične države se konkurenčno razvijajo ob ZDA, tako da je dolar prenehal biti kralj v monetarnem sistemu. Tudi funt šterling je izgubil to vlogo. Zato ni nobena skupina kapitalističnih držav danes — v tej monetarni zmedi — po stabilnosti svoje valute sposobna avtomatično postati vodilna valutna skupina v svetu.

Najbolj značilna oblika povezovanja, integracije v kapitalističnem svetu danes — je povzel Gollan — je integracija, ki poteka po večnacionalnih družbah. Te imajo ogromna sredstva. Združene devizne rezerve vseh večnacionalnih družb so skoraj dvakrat večje od združenih rezerv vseh mednarodnih monetarnih organizacij in vlad. Večnacionalne družbe presegajo vse ekonomske bloke, pri zadovoljevanju svojih imperialističnih apetitov gledajo na svet kot na celoto. V teh družbah se zdaj koncentrira toliko moči kot še nikdar poprej. Zato postajajo skoraj močnejše od vlad. In zato je gibanje proti tem družbam, ki združuje sindikate na ravni vse Zahodne Evrope, osrednje vprašanje razrednega boja v svetovnem merilu.

Kaj meni John Gollan o stališču italijanskih komunistov do EGS, ki je videti prožnejše od stališča britanske KP in sindikatov?

Gollan je poudaril, da so po njegovem osebnem mnenju italijanski komunisti presodili — ker je Italija že petnajst let v EGS — da morajo vsaj delno sodelovati in vplivat na odločitve, saj imajo ustanove EGS tako oblast, da lahko odločajo celo v nasprotju z voljo italijanskega parlamenta. Zato italijanski komunisti pač govorijo, da morajo biti »zraven«, da bi ščitili koristi italijanskih delavcev. Seveda pa so takó italijanski kot francoski komunisti sprožili predloge za nacionalizacijo velikih koncernov. Italijanski komunisti so tudi proti blokovski razdelitvi sveta Taka politika v osnovi nasprotuje kapitalističnemu pojmovanju Skupnega trga. »Zato smo prepričani, da italijanski in francoski komunisti ne sprejemajo EGS kot kapitalistični sistem in ga poskušajo spremeniti.«

Vietnamski prispevek

Zgodovinsko pomembni boj vietnamskega ljudstva je odločilno prispeval k zmanjšanju napetosti v svetu. S tem da so Vietnamci zadali politični in vojaški poraz ZDA, so prisilili to velesilo, da je pačela delno spreminjati svojo politiko. Prav tako so spodbudili napredno in miroljubno gibanje med ameriškim ljudstvom.

Podobno tendenco je bilo čutiti v Evropi z bankrotom politike hladne vojne in posebej Hallsteinove doktrine. Jugoslavija je aktivno prispevala k bankrotu te politike, ko je že zelo zgodaj priznala NDR.

»Pozdravljam pogovore med Brežnjevom in Nixonom kot pomemben korak naprej, mislim pa, da lahko k temu procesu sporazumevanja močno prispevajo številni narodi v Aziji, Afriki in Latinski Ameriki.«

Ali je mogoče napovedovati, kako se bodo v prihodnje razvijale države, ki sodijo k neuvrščenemu delu sveta oziroma k manj razvitemu: po splošni socialističnih ali kapitalističnih tirnicah?

Ker je večina teh držav ekonomsko šibka, bodo verjetno iskale rešitev v socialističnih načelih gospodarjenja. Vse te države stojijo pred osnovnim vprašanjem: kdo bo nadzoroval njihova naravna bogastva? Ali se bodo odločile za polkolonialni status in dovolile večnacionalnim družbam izkoriščati njihova naravna bogastva ali bodo morale uporabiti določene oblike nacionalizacije. Take rešitve je opaziti v Iraku in drugih arabskih državah, proizvajalkah nafte. Toda druge države, med njimi Brazilija, bodo ubrale kapitalistično pot razvoja. Kar zadeva Brazilijo, ne more biti o tem nobenega dvoma. »Zato po mojem mnenju,« je končal Gollan, »ne moremo govoriti o kaki avtomatični zakonitosti razvoja teh držav. V končni posledici bo vse odvisno od boja ljudi. Toda najvažnejše je, spodbujati vse take države, da se izkopljejo iz kolonializma, da se ekonomsko osamosvajajo in da se uspešno branijo napadov imperializma.«

BOŽIDAR PAHOR

Sodobno orožje iz naših tovarn

Lahko bi izvažali celo več orožja, če bi kdo izdatneje kreditiral izvoz — Zelo blizu najsodobnejšim dosežkom

OD NAŠEGA BEOGRAJSKEGA DOPISNIKA

NIKINCI, junija. — Oborožene sile naj bi se v prihodnje čim bolj naslonile na splošni ljudski odpor, kar pomeni, da bi se v morebitni vojni bojevali na svojem ozemlju in bili torej odvisni zlasti od lastnih virov moči in lastnih sposobnosti. Tako zamišljen splošni ljudski odpor pa terja lastne tovarne za proizvodnjo orožja in vojaške opreme.

S tem so v torek seznanili predstavnike tiska in RTV na tiskovni konferenci, ki jo je vodil pomočnik zveznega sekretarja za narodno obrambo general podpolkovnik Dušan Vujatović v prisotnosti še dveh generalov. Konferenca je bila v Nikincih nedaleč od Šabca, kjer Srem že prehaja v Mačvo. Tukaj je namreč med drugim tudi stalna razstava sodobnega orožja in opreme, ki ju za potrebe naše vojske izdelujejo domače tovarne.

V državi je zdaj 20 objektov za proizvodnjo vojaške opreme, orožja in učnih sredstev, ki pa imajo še blizu sto svojih kooperantov. Te tovarne so zelo pomembne za opremljanje naših oboroženih sil, razen tega pa omogočajo samostojnejšo zunanjepolitično usmeritev. Zgradili so jih med leti 1948 in 1953 z namenom, da bi doma zagotovili izdelavo najbolj množičnih in najpomembnejših vrst orožja in streliva. Toda te sprva čisto namenske tovarne so se sčasoma preusmerile, tako da sta zdaj orožje in vojaška oprema v njihovi celotni proizvodnji prisotna le s slabimi 13 odstotki.

Kot je povedal general Vujatović, je naša vojaška oprema, ki jo večinoma izdelujemo doma, dobre kakovosti, v nekaterih primerih pa se celo kosa z zadnjimi dosežki svetovne tehnike. Tako ni nič čudnega, če je precej tudi izvažamo, in sicer v vrednosti nekaj deset milijonov dolarjev letno. Največ je prodamo deželam v razvoju, vendar je zanimivo, da sta med kupci tudi ZDA in ZRN.

Naše tovarne, ki izdelujejo orožje, imajo več desettisoč delavcev, med njimi je več kot dva tisoč posebej usposobljenih inženirjev in tehnikov. Kljub temu pa je opaziti upadanje proizvodnje orožja in vojaške opreme, kar je ta podjetja privedlo do delne preusmeritve proizvodnje. Lahko bi sicer več izvažala, ker so možnosti za to izredne, vendar jim za zdaj to onemogočata način kreditiranja izvoza in dajanje jamstva za politični riziko. Tako so prišle nekatere tovarne v neugoden položaj, najbolj pa delavci v njih — ki so pogosto skromno plačani.

Stalna razstava orožja in opreme na širšem vojaškem območju med polji in hrastovimi gaji v Nikincih, kjer najnovejše dosežke tudi preskušajo, pa vendarle daje vtis, da je v državi zagotovljena proizvodnja vseh sredstev za osebno in množično oboroževanje. To potrjujejo tudi podatki o naši vojaški industriji, s katerimi je časnikarje seznanil general Vujatović. V morebitni vojni bi tako bil naš državljan sorazmerno dobro opremljen. Za državo, kot je naša, pa je uspeh že to, da je zmogla proizvodnjo orožja in vojaške opreme v tako kratkem času približati najsodobnejšim dosežkom vojaške tehnike v svetu.

ANDREJ ARKO

Sodobni pirati na Jadranu

Tuji in domači potapljači ropajo velikanska bogastva morskega dna

SPLIT, junija — Tuji in domači turisti, opremljeni z najsodobnejšo potapljaško opremo, krožijo okoli nahajališč rimskih galej, ter si prizadevajo, da bi odnesli čimveč dragocenosti. Del nahajališč, med katerimi so tudi taka, ki so jih kmalu po odkritju zamaskirali, je v veliki nevarnosti, da bodo popolnoma izropana.

Konservatorji ob Jadranu zatrjujejo, da odnašajo take zaklade sproti. Samo zaradi dobrih in nepretrganih stikov z obmejnimi oblastmi so tujcem precejšen del teh dragocenosti na meji lahko vzeli.

Jubilej festivala v Pulju

Letos 20. puljski filmski festival — Priznanje Francetu Štiglicu

ZAGREB, junija (Tanjug) — Predsedstvo sveta festivala jugoslovanskega filma je razpravljalo o pripravah na puljski festival. Rečeno je, da bo prikazano 12 do 15 del domače filmske proizvodnje. Določili so tudi program 20. srečanja. Med festivalom, od 26. julija do 1. avgusta, bo v Pulju konferenca jugoslovanskih filmskih delavcev, kjer bodo spregovorili o družbenih problemih kinematografije. Svečana akademija bo letos v čast slovenskega režiserja Franceta Štiglica.

Novi krediti za našo televizijo

Zaradi podražitev in nepovišanih naročnin tiči zavod RTV Ljubljana v stiski pri gradnji novega RTV centra

Na puščobnem sivem kolosu ob Ulici Moša Pijada pravkar zaključujejo groba gradbena in inštalacijska dela za tehnološko jedro bodočega RTV centra. Okoli njega že rastejo redakcijski in upravni prostori ljubljanske televizije, medtem ko se fotofilmski objekt in oddajni stolp še nista premaknila iz temeljev.

Ves center naj bi bil gotov sredi 1975. leta, vendar le v primeru, če bo zavod našel izhod iz sedanje finančne zagate, v katero je zašla izgradnja. RTV Ljubljana namreč ne more na lastnih ramenih prenašati vseh podražitev v zadnjih letih, še zlasti ne 70 milijonov, kolikor se je v štirih letih povišala investicijska vrednost. Iz tega, za sedanjo fazo izgradnje kaj kočljivega položaja naj bi ji pomagala najti izhod Ljubljanska banka z dodatnim kreditom.

»Za izgradnjo RTV centra se nismo odločili iz nekih megalomanskih želja,« nam je v pogovoru povedal inž. Stane Fele, upravno gospodarski direktor RTV Ljubljana, »pač pa smo skušali najti izhod iz nevzdržne stiske, v kateri se je znašlo zavodovo poslovanje.«

Slovenska televizija razpolaga še vedno le z enim studijem 220 kv. m površine in z drugim manjšim 50 kv. m studijem za aktualne oddaje, ki je pravzaprav le adaptirana soba. Zaposlenih ima 1780 delavcev. Na vsakega zaposlenega odpade le nekaj nad štiri kvadratne metre delovne površine. Štirje novinarji si dele eno mizo, je povedal inž. Fele.

Pri tem se je v desetih letih obseg televizijskega programa povečal iz 361 na 3000 ur letno. Z 10 televizijskimi oddajniki in s 85 pretvorniki krije TV danes že 96 odstotkov vsega prebivalstva Slovenije, kar je velik uspeh, če pomislimo na za širjenje TV mreže kaj neugodno konfiguracijo slovenskih tal.

Slovenija pa zaradi svoje majhnosti še drugače spravlja televizijo v sorazmerno neugoden položaj. Med manj kot dvomilijonskim prebivalstvom ima ustvarjalec RTV programov izredno majhno programsko zaledje, po drugi strani pa kot gospodar tudi izredno majhno naročniško zaledje, ki je gospodarska osnova za financiranje poslovanja RTV.

Kje lahko še ugotovimo nevzdržno stisko, ki jo je na začetku omenil inž. Fele?

Klimatska naprava, ki je bila grajena za radijske namene, je skoraj popolnoma odpovedala, vendar televizijci kljub temu posnamejo na mesec od 150 do 170 planiranih oddaj. Če ta obseg primerjamo z nekaterimi v Evropi znanimi časovnimi normativi, lahko ugotovimo velike razlike.

Gradnja RTV centra naj bi torej zavodovo poslovanje prepeljala v normalne razmere. Za obseg novega centra so izbrali najmanjšo tehnološko celoto po izkušnjah RTV v Zürichu, ki je zaradi različnih jezikovnih področij in majhnosti v dokaj podobnem položaju kot naša RTV.

V pripravah za finansiranje izgradnje novega centra sta RTV Ljubljana in Ljubljanska banka že leta 1966 sklenila poslovni dogovor, po katerem naj bi RTV vlagala svoja sredstva v bankin depozit. Do danes je RTV vložila 70 milijonov lastnih sredstev in si je s tem pridobila pravico do kredita 140 milijonov, prav toliko, kolikor je leta 1969 bila predvidena investicijska izgradnje.

Stroški izgradnje pa danes ne veljajo več, kljub temu da je RTV z izvajalci sklenil vrsto poslovnih aranžmanov, s katerimi je skušal do skrajne mere zadrževati cene. Trenutno se je zavodu nakopičil primanjkljaj sredstev za dokončno izgradnjo centra na 72,808 tisoč dinarjev. Predvideval je sicer, da bo tudi podražitve lahko kril iz tekočih letnih poslovnih sredstev. Pri tem je namreč računal, da se bodo radijske in televizijske naročnine ustrezno višale s porastom cen na tržišču.

Že v začetku leta 1972 je bil izdelan predlog za povišanje naročnin, vendar je bil zaradi stabilizacijskih ukrepov odbit; še do danes ni odobren. Na zavodu sicer predvidevajo, da bo v naslednjih mesecih do tega povišanja vendarle prišlo, vendar to po njihovem ne bo moglo pokriti skoraj dveletne zakasnitve pri ustvarjanju lastnih dohodkov.

»Prosili smo Ljubljansko banko za dodatni kredit 70 milijonov dinarjev,« je povedal inž. Fele. »Pri tem naj omenim, da je vse od leta 1966 do vključno leta 1972 poslovanje, vključno s kreditnimi aranžmaji in tekočimi sredstvi, potekalo v korist Ljubljanske banke. RTV je namreč sredstva dosti hitreje vlagala v depozit, kot je to bilo potrebno glede na dinamiko izgradnje centra. V letih od 1966 do 1971 je banka lahko uporabljala od 18 do 37 milijonov naših sredstev na leto, zato menim, da bi pri preučevanju sedanjih razmer morala to dejstvo upoštevati in nam z dodatnim kreditom pomagati iz sicer brezizhodnega položaja. Brez te dodatne pomoči bi se stroški le še povišali.«

»Kako bo RTV vrnila ta dodaten kredit?«

»Predlagamo, da bi del vrnili v enkratnem znesku leta 1975, ko bo že sproščenih 28 milijonov dinarjev vezanega depozita, drugi del pa bi vzeli na odplačilo desetih let, tako da bi bila do leta 1985 poravnana celotna investicija.«

O tem za našo televizijo življenjsko važnem dodatnem kreditu bo izvršni odbor Ljubljanske banke sklepal v naslednjih dneh.

ŽELJKO KOZINC

Pestro za tisoč let

Več publikacij, prireditve in proslave ob jubileju Škofje Loke

ŠKOFJA LOKA, junija — Vsa občina je že dalj časa v znamenju tisočletnice loškega ozemlja: nanjo so se v Škofji Loki začeli pripravljati že pred petimi leti. Za to priložnost bodo slikovito mestece ob sotočju Sor temeljito uredili in polepšali, visoki jubilej pa bodo obeležili tudi s številnimi prireditvami. Osrednja med njimi bo danes v letnem gledališču na loškem gradu pod naslovom »Škofja Loka skozi stoletja«.

Na področju publicistike je za jubilej še posebno pomemben dosežek knjiga dr. Pavleta Blaznika »Škofja Loka in loško gospostvo«, ki daje zgodovinski prerez loškega ozemlja od leta 973 do leta 1803. Ob njenem izidu so na ponedeljkovi novinarski konferenci opozorili na to, da ima knjiga tudi trajno vrednost za slovensko zgodovino.

Dogodke iz obdobja škofjeloške zgodovine med NOV pa opisuje knjiga Jožeta Vidica »Zločin pri Lenartu«, ki jo je avtor prav tako predstavil v ponedeljek.

V jubilejnem tednu bodo Škofjeločani proslavili tudi 70-letnico svojega rojaka dr. Pavleta Blaznika, ki so mu zaradi zaslug pri preučevanju loške zgodovine podelili naziv častnega občana.

Danes bodo slovesno podpisali listino o pobratenju s Smederevsko Palanko ter odprli nove PTT naprave. Prihodnji teden bodo organizirali tradicionalni osrednji slovenski izseljenski piknik, ki bo letos že šestič v Škofji Loki.

LADO STRUŽNIK

Vsak peti

Po nepismenosti je BiH druga v Evropi — Skrbi zlasti »regrutiranje« novih

OD NAŠEGA SARAJEVSKEGA DOPISNIKA

SARAJEVO, junija. — Bosna in Hercegovina zavzema po nepismenosti (23,2 odst., kar je 670.000 ljudi) drugo mesto v Jugoslaviji in Evropi, presega jo le Kosovo, kjer je nepismenega 31 odst prebivalstva, je bilo rečeno na skupnem sestanku komisije za idejna in politična vprašanja v izobraževanju, znanosti in kulturi CK ZK BiH in sekcije za izobraževanje republiške konference SZDL.

Pred vojno je bilo v tej republiki nepismenega 70% prebivalstva, dandanes pa se šola 800.000 učencev, dijakov in študentov. To je četrtina prebivalstva, ki porabi letno za šolanje 2 milijardi dinarjev, kar je skoraj 8% nacionalnega dohodka. Kljub temu pa je dejstvo, da je v BiH nepismen vsak enajsti meščan in kar vsak četrti kmet.

Skrb vzbujajoč je tudi pojav takoimenovanega »rekrutiranja« novih nepismenih. V Bosni in Hercegovini namreč ne znajo pisati in brati 35.000 ljudi, ki so stari od 10 do 19 let, in skoraj sto tisoč ljudi v starosti od 20 do 34 let. Neprijeten je tudi podatek, da je delež nepismenih žensk izredno velik: od skupno 670 000 nepismenih pripada šibkemu spolu 80 odstotkov. Jogaja pa se celo, da starši v nekaterih nerazvitih občinah hčeram prepovedo osnovno šolanje.

MARJAN BAUER

Glavno: seveda piknik

Tudi letos 4. julija srečanje izseljencev v Škofji Loki

ŠKOFJA LOKA, junija — Na grajskem vrtu je že skoraj vse pripravljeno na tradicionalni, tokrat že osemnajsti izseljenski piknik. To je vsakoletna, osrednja izseljenska prireditev, ki se je med našimi rojaki po svetu že tako priljubila, da že mesece prej romajo iz dežele v deželo pisma z vabili in zagotovili: »Nasvidenje, 4. julija na pikniku v domovini!«

Letošnji piknik bo tam, kjer je bil že prejšnja leta, le da bo letos, ob loški tisočletnici, prizorišče izpopolnjeno, lepše: zadaj za Škoparjevo bajto so za osrednjo prireditev ob praznovanju tisočletnice loškega ozemlja z naslovom »Škofja Loka skozi stoletja« zgradili jubilejno gledališče v obliki amfiteatra (ta prireditev bo v soboto, 30. junija zvečer ob pol devetih) in na njem bo tudi prostor za osrednji program piknika in za nastopajoče zabavne ansamble.

Rojaki in gostje se bodo zbrali 4. julija ob 11. uri pred stavbo občinske skupščine, kjer jim bodo dekleta in fantje v narodnih nošah pripeli nageljne, potem pa bodo odšli na prireditveni prostor.

A. TRILER

Zagreb: mini farme

Na zasebnih kmetijah bodo kmalu uredili 2000 malih farm

V krogih kmetijskih strokovnjakov ocenjujejo, da so priprave za postavitev 2000 mini farm na zasebnih kmečkih posestvih na Hrvaškem vse bližje uspešni uresničitvi. Te možnosti so zdaj večje, ker je mednarodna banka za obnovo in razvoj pripravljena s 40 odstotki oziroma 9,4 milijona dolarjev kreditirati ta načrt, katerega popolna realizacija bi veljala 400 milijonov dinarjev. Določitev nosilcev investicij je ena prvih nalog za uresničevanje tega načrta, od katerega pričakujejo, da bo predvsem omogočil boljšo in racionalnejšo proizvodnjo, zlasti mesa in mleka. Neposredno organizacije teh farm bi nase prevzele mlekarne, kombinati ali zadruge.

BERITE PRIMORSKI DNEVNIK

Portorož tolče rekorde

Hoteli do 15. septembra praktično razprodani - Premalo postelj

PORTOROŽ, junija — Največji naval tujih gostov v to naše obmorsko turistično središče je bil sredi meseca, ko so zabeležili 1537 gostov (hoteli Palace), postelj pa je bilo samo 1459, vendar ni bilo večjih težav, ker so sporazumno z agencijami nekatere goste za dan ali dva namestili v druge hotele, zasebne sobe in v počitniške domove, pravi dipl. ec. Elvino Korelič, direktor hotelov Palace.

Tudi junij je rekordni mesec: 41.100 nočitev doslej, od tega 39.700 tujih, ali 21 odst. več kot lani, kar je hkrati več kot kdajkoli doslej v avgustu.

Prihodnje leto nameravajo hotelirji prodajati v posebnih aranžmajih tudi zasebne postelje in slabo izkoriščene počitniške domove, kar se bodo prizadeti dogovorili med seboj. Znano je, da so zasebne sobe in sobe v počitniških domovih lepše kot hotelske v depandansah B in C kategorije. Portorož ima skupaj 8.600 postelj, in sicer 3620 v hotelih (ki so v glavnem zasedene), 3.000 pri zasebnikih in sindikalnih domovih. Do 15. septembra je hotelski Portorož praktično razprodan, zato ne sprejmejo nobene rezervacije več.

NIKO LAPAJNE

Skupna proslava 4. julija

Jugoslovanski izseljenci se bodo letos zbrali na Sutjeski

BEOGRAD, junija — Srbska izseljenska matica je dala pobudo za skupno proslavo vseh jugoslovanskih izseljencev, ki bo 3. in 4. julija na Sutjeski. Obenem je že 19. leto zapored pripravila v prihodnjem tednu celo vrsto prireditev in izletov za izseljence iz Srbije. Teh je zdaj skupaj s potomci poldrugi milijon, ne računajoč zdomcev.

To je dejal v četrtek na tiskovni konferenci predsednik srbske izseljenske matice dr. Koča Jončić. V prihodnje bi razen proslav v domovini skušali ob 4. juliju pripraviti prireditve tudi v večjih izseljeniških središčih po svetu.

ANDREJ ARKO

Traktorji tudi iz Osika?

Z »zbrojevko« iz ČSSR do 15.000 traktorjev »zetor« letno

LIČKI OSIK, junija (Tanjug) — Inž. Vajo Skendžić, generalni direktor tovarne Marko Orešković, je izjavil, da se je ta tovarna povezala skupaj z nekaterimi drugimi proizvajalci iz Hrvaške s češkoslovaško zbrojevko iz Brna in njenimi kooperanti.

Izvedelo se je, da so že podpisali pogodbo o proizvodnji traktorjev »zetor«. Najprej bo Marko Orešković izdeloval dele, nato pa proizvajal po 10.000—15.000 traktorjev »zetor« letno. Pogodbo morata potrditi še obe vladi.

Dobre številke

Maja najnižje število brezposelnih, tudi odhodov v tujino je vedno manj — A lepe številke imajo tudi temne plati

LJUBLJANA junija. — Poročilo o lanskoletnem zaposlovanju v Sloveniji, o katerem je v četrtek razpravljala skupščina republiške skupnosti za zaposlovanje, vsebuje podatke, ki so na prvi pogled zelo spodbudni. Zlasti podatki o številu brezposelnih ter o odhajanju v tujino, ki v zadnjem času doživljajo zaskrbljene in ostre razprave, kažejo na dokaj ugodno stanje.

Brezposelnost se je v lanskem letu počasi, a zanesljivo zmanjšala, v letošnjem maju pa je celo padla na 10.314, kar je najnižja stopnja v zadnjih nekaj letih. Ob tem letno poročilo beleži tudi precej visoko stopnjo rasti zaposlenosti — 3,3 kar si prav tako lahko razlagamo kot ugodno znamenje. In kako je z začasnim zaposlovanjem v tujini, ki nam že dlje časa zbuja toliko skrbi? Število odhodov v tujino v zadnjih letih počasi pada in tako je v prvi tretjini letošnjega leta odšlo v tujino le 1734 delavcev, kar je za 231 manj kot lani v istem času.

Toda če so te številke nespodbitne — nekoliko sporni so lahko le podatki o zaposlovanju v tujini, saj zajemajo le organizirane odhode — na prvi pogled ugodne, pokaže nekoliko podrobnejša razprava tudi temnejšo plat. Zato so udeleženci današnje seje posebej poudarili, da je treba te podatke bolj problemsko prikazovati.

Tako visoka stopnja rasti zaposlovanja, kot jo imamo v Sloveniji, kaže na ekstenzivno zaposlovanje, na neracionalno izkoriščenost zaposlenih ter neustrezno razmerje med višjimi, srednjimi in nizko kvalificiranimi kadri.

Še vedno nimamo zanesljivih podatkov o dejanskih potrebah po delavcih. Delovne organizacije vsako leto prijavljajo zelo veliko potreb — prek 50.000 — a verjetno so za tako visoko številko v veliki meri odgovorne nedognane metode za ugotavljanje realnih potreb. Precejšen delež »krivde« pa gotovo odpade tudi na nesmotrno izkoriščenost kadrov.

ALENKA PUHAR

Za ceste 224 mil. dinarjev

Nove ceste v Makedoniji — »zahodna« magistrala letos

SKOPJE, junija (Tanjug) — V Makedoniji bodo do konca leta porabili za ceste nad 224 milijonov dinarjev. Najpomembnejša med njimi je tako imenovana »zahodna cesta«, magistrala, ki bo povezala Skopje z jugoslovansko-grško mejo (čez Tetovo).

Živahno se nadaljujejo dela na odsekih Skopje—Tetovo in Kičevo—Ohrid. Do konca leta bo treba končati tudi odsek avtomobilske ceste bratstva in enotnosti pri Titovem Velesu — od Bašinega sela do Babune — dolg približno 12 km.

Z dveh bregov Rialta

Čeprav so si bregovi različni, se lahko najdejo tudi bližnje točke - Ne samo glede svetovnega miru in sožitja med bloki, ampak tudi za napredek tretjega sveta in ljudi sploh

Zgodaj zjutraj, tik preden smo odpotovali, sem onstran mostu na levi strani Rialta naletel na mlada italijanska revolucionarja z rdečima garibaldinskima ruticama, ki sta verjetno ponoči polilegalno pisala rdeča gesla »Boj za komunizem se nadaljuje«, zdaj sta pa pri cvetličarki hotela kupiti nageljne. Celo kljub temu, da se nista ravnala po navodilih, češ da po kulturnih spomenikih ne smejo pisati gesel, zjutraj brez poezije dneva nista mogla začeti.

»Zakaj pa bodo ti dolgi drogovi? Pa ne da bi ga z njimi nosili?« so se v prvih vrstah med množico v baziliki sv. Petra v Rimu med seboj vprašujoče pogovarjali fantje in dekleta v slovenskih narodnih nošah s Koroškega. Kljub romarstvu so vsi še vedno trdno stali na tleh zdravega kmečkega razuma in dečva, ki je v celovškem zboru pela alt, je sosednjega fanta dregnila češ: »Če bi ti namesto lajbelca oblekel tako lepo haljo in če bi te odnesli na prestolu, bi bil tudi ti zauber«.

Skušal sem razmišljati na obeh bregovih Rialta.

Množica rdečih zastav je za letošnji nacionalni kulturni festival glasila KPI Unità vihrala v sicer aristokratsko-meščanskih, mondeno-turističnih Benetkah. Rdeči dežniki slovenskih narodnih noš so bili orientacijska točka turistov iz vsega sveta pred portalom na vatikanskem trgu.

Toda če ne bi bilo modrosti na eni in drugi strani, bi se odpiranje novega slovenskega pontifikalnega zavoda v Rimu morda lahko spremenilo celo zgolj v emigrantsko, proti matični državi naperjeno manifestacijo. Tako pa je ob prizadevanju diplomatskega predstavništva SFRJ pri sv. sedežu in slovenskih škofov iz Jugoslavije ta rimski dogodek potrdil urejene odnose med katoliško cerkvijo in jugoslovansko socialistično državo ter tudi ustanovo samo namenil predvsem postdiplomskemu študiju duhovnikov iz matične domovine.

Čeprav so si bregovi različni se lahko najdejo tudi bližnje točke. Ne samo glede svetovnega miru in sožitja med bloki, skrbi za napredek tretjega sveta in ljudi sploh, ampak tudi v nekaterih povsem administrativnih in cerkvenih vprašanjih. Vsi kraji Slovenskega primorja, ki so del SR Slovenije in Jugoslavije, so še vedno pod jurisdikcijo tržaške nadškofije. Slovenski pri morski dohovniki so se že pred nekaj časa obrnili na Vatikan s široko podpisano in globoko utemeljeno peticijo, da bi se ustanovila v skladu s stvarnostjo in potrebami nova škofija za Slovensko primorje na jugoslovanskih tleh. Upati je, da bo poslej odgovor laže prišel, celo ne glede na drugačne težnje v nekaterih italijanskih krogih.

V slovenskem zavodu Slovenik v Rimu je na najbolj vidnem mestu v veži razobešen povečan zemljevid slovenskega ozemlja iz leta 1871, tako imenovana Kozlerjeva karta, ki s slovenskimi imeni označuje kraje vse tja do Vidma v Furlaniji ter daleč preko Celovca zgoraj do Tur. Na kulturnem nastopu raznih župnijskih in drugih izbranih pevskih zborov iz matične Slovenije in zamejstva v dvorani nacionalne akademije Sv. Cecilije v Rimu, kjer so bile na programu le slovenske narodne pesmi, so vsi, ne zgolj pevci celovškega zbora »Gallus«, s posebnim poudarkom predstavili slovensko koroško pesem. Tudi osrednji dolgi govor slovenskega pisatelja iz Trsta Alojza Rebule ni mogel preko koroške bolečine in brez ovinkov je opozoril, da je Rim večkrat, še posebej pa v času fašizma, zelo raznarodovalno nastopal na Tržaškem, Goriškem in v Istri. Žal pa je Rebula v celotni zasnovi govora slovenstvo le preveč »nadizkustveno« razpel na nek mučeniški križ v senci, kjer kljub svoji zgodovinski miniaturnosti Slovenci pač nikoli nismo bili, nismo in ne bomo.

»Zelo mi je žal, da ne morem sam govoriti po slovensko,« se je v svojem nagovoru opravičil papež Pavel VI., pod Petrovo kupolo. Goriški nadškof Peter Cocolin je v pogovoru s slovenskimi škofi z drugega brega Jugoslavije, sploh celo zelo lepo govoril po slovensko.

Toliko bolj je potem čudno, kako se je mogel neki Antonino Fugardi v dveh zelo dolgih člankih v zadnjih dveh številkah ilustrirane vatikanske revije »Osservatore della Domenica« tako podcenjevalno spotakniti nad slovenščino v Reziji in Beneški Sloveniji. V dveh nadaljevanjih se je vznemiril nad »skaljenimi vodami« okrog Nadiže, ugotavljajoč, da bo »treba sicer še počakati na konec razpleta, pa da ne kaže držati križem rok«. Povsem v nasprotju z ugotovitvami Pavla VI., ki je lani na evharističnem kongresu v Vidmu v Furlaniji priznal posebno etnično prisotnost Slovencev, je mali Antonino Fugardi podvomil, da je tamkajšnji jezik sploh jezik, po njegovem je verjetno le narečje, ki ni niti slovenščina, ampak neka »izpeljanka iz staroslovanščine z ruskimi in češkimi vplivi.« Še posebej pa se je zavzel za »italijanski patriotizem ob vzhodnih mejah« zaradi sedanjih socialnih premikov, emigracije in sindikalizacije. »Italijani slovenskega jezika iščejo pri sindikalnem varstvu ne samo zaščito svojih delovnih interesov, ampak tudi zaščito svoje etnične avtonomije. Zaradi tega se tudi naslanjajo na tiste sindikate, ki so najbližji jugoslovanskemu svetu . . .«

Vse drugačne, vse bolj strpne in sodobne poglede je označevalo tudi sedanje odpiranje najnovejše vatikanske galerije, prve galerije moderne posvetne umetnosti. V tej galeriji, ki predstavlja novo ogromno in bogato zbirko največjih sodobnih umetnikov od Adama, Kokoschke in Kleeja preko Moora in Tamaye do umetnikov — komunistov kot sta Piccasso ali Gotuso, so tu razstavljena tudi dela Meštrovića in drugih jugoslovanskih avtorjev, zlasti naivcev Kovačića, Lackovića, Rabuzina in Večenaja. Papež Pavel VI. pa je pri odpiranju te nove sodobne poglede med drugim nakazal tudi z besedami: »Cerkvena umetnost je sad druge in zdaj že minule dobe človekovega duha . . .«

»Mislim, da je — ne glede na to, da so zaradi značaja festivala seveda še posebej zaželene revolucionarne pesmi, prav, če Slovenski oktet poje tudi predklasične in klasične stare skladbe, kajti pokazati morate vso vrednost, po kateri slovite,« je po drugi strani strpno ocenjeval generalni sekretar KPI za Benetke Rino Serri. V festivalski mapi s prospekti in programom festivala so pa priložili tudi fotografiji Bellinijeve Pietá iz beneške galerije.

Gotovo: marsikaj bi morali prav zaradi tega, ker so hoteli imeti revolucionarni festival, še spremeniti in vzgojiti množico, da bi sploh znala sprejemati kulturo. Še vedno so bujnolasi mladeniči z rdečimi ruticami podzavestno dokazovali svoje zanimanje s tem, da so med koncertom na veliko in nervozno kadili, metali ogorke po tleh in se pogovarjali. Toda po drugi strani je res, da je tak kulturni festival razgibal v amaterski vnemi mnoge, ki se sicer s kulturo sploh še niso ukvarjali. Mnogi delavci v Benetkah so si vzeli dopust samo zato, da so lahko prostovoljno opravljali razna dela v paviljonih in na preditvah. Mladi Carmello je prišel v ta namen celo s Sicilije. Ida Ossi, ki je sicer v službi v direkciji grafičnih bienalov in ki sploh ni komunistka, pa je pri organizaciji sodelovala že zaradi tega, ker se v bienalu uslužbenci borijo proti enemu izmed fašistično naravnanih šefov, s katerim prav zdaj pred sodiščem teče razprava.

Taki festivali Unità so bili že doslej vsako leto v enem izmed italijanskih mest, zlasti v industrijskih središčih. V Benetkah pa komaj 20 odstotkov voli KPI. Razen v rafinerijah v Margheri in v pristanišču pravega delavstva v Benetkah ni. »V gostinstvu komunistov skoraj ni, gondolieri so pa podproletariat«, je pripovedoval razgledani in napredni profesor tehnologije Curti, ki nas je vodil v imenu organizacijskega odbora. »Toda hoteli smo prav zaradi tega nekaj spremeniti, nekaj premakniti. Nočemo, da bi Benetke ostale samo muzej, iz katerega prebivalstvo čedalje bolj beži. Hočemo, da bi se ob ohranjevanju kulturnih spomenikov izboljšali tudi materialni in socialni pogoji ljudi; da bi zaživele vse Benetke, ne samo ob Canal Grande. Že s tem, da smo uredili restavracijo z glasbo v Ghetu, smo hoteli dokazati, da se tudi turistično lahko razvijejo, vsi, danes zapostavljeni deli mesta.«

Prav zaradi tega so bili vsi nastopi, tudi najbolj znanih umetniških ansamblov iz raznih delov sveta, kot na primer Brechtovo gledališče iz Berlina ali Kubanski balet, v nekonvencionalnih dvoranah, na nekonvencionalnih prizoriščih. O vseh teh kulturnih nastopih — tja do predvajanja revolucionarnih filmov Jorisa Ivensa iz Vietnama, ali političnih razprav na temo pravice do delavskih stavk tudi v pogojih italijanske zakonodaje — je na široko pisalo glasilo KPI »Unità«, ki je ob tem razvilo tudi svojo nabiralno akcijo naročnikov. Po drugi strani pa glavni krajevni, meščanski časnik »Il Gazzettino« o festivalu, na katerem je bilo čez sto kulturnih prireditev v korist celotnim Benetkam, sploh ni zapisal niti vrstice.

BOGDAN POGAČNIK

TENIS

ZARADI WIMBLEDONA

A. Panatta in P. Bertolucci diskvalificirana za 3 mesece

Ker sta bojkotirala wimbledonski turnir ne bosta smela nastopati do 30. septembra

MILAN, 29. — Glavni odbor italijanske teniške zveze je kaznoval svoja igralca Adriana Panatto in Paola Bertoluccija s tremi meseci prepovedi nastopanja, ker sta bojkotirala wimbledonski turnir. Tudi ta dva italijanska igralca sta se namreč pridružila akciji poklicnih teniških igralcev ob znanem «primeru Pilič». Zato zdaj ne bosta smela nastopati do 30. septembra. V uradnem sporočilu italijanske teniške zveze o tej kazni je rečeno, da «vzroki za njuno odklonilno stališče do nastopa na wimbledonskem turnirju niso opravičljivi». Predsednik zveze Neri pa je dejal: «Igralci imajo določene pravice, vendar tudi obveznosti. Mi smo ju za ta turnir uradno prijavili in smo celo rezervirali igrišča za trening. Upajmo, da bosta Panatta in Bertolucci doumela težino svojega dejanja in bosta iz tega potegnila primeren poduk.»

Ukrep italijanske teniške zveze je tem bolj pogumen, ker ga je sprejela pred srečanjem za Davisov pokal s Španijo. Kot kaže, bo zdaj moral zopet prijeti za lopar Pietrangeli, pa tudi nekaj mlajših igralcev ima priložnost, da si pribori vstop v reprezentanco.

Sicer pa bo morala zdaj tudi španska teniška zveza sprejeti določeno stališče, ker je tudi član njene reprezentance Orantes med wimbledonskimi «upornIki» in bi se zato prav lahko zgodilo, da bo tudi njega doletela podobna kazen kot oba italijanska igralca.

* * *

LONDON, 29. — Wimbledonski turnir se nadaljuje brez pretresov in presenečenj. Vsi nosilci skupin so še vedno v konkurenci. Romun Nastase je danes gladko premagal Japonca Sakeia in se uvrstil v osmino finala. Isto je uspelo tudi Sovjetu Metreveliju z zmago nad Avstralcem Cooperjem.

MLADINSKE IGRE

OD PONEDELJKA DO 7. JULIJA

3.735 tekmovalcev v finalu v Rimu

RIM, 29. — Od ponedeljka do 7. julija bodo v Rimu zaključna srečanja letošnjih mladinskih iger. Nastopile bodo reprezentance 94 pokrajin ter ekipa republike San Marino. Vsaka reprezentanca bo sestavljena iz šestih fantov in petih deklet za atletiko, dveh fantov za kolesarstvo, petih fantov in petih deklet za telovadbo, štirih za plavanje, po eden za sabljanje. Skupno bo vsako pokrajino zastopalo 33 tekmovalcev v individualnih športih. Poleg tega pa bodo nastopale ekipe košarke in odbojke. Osemnajst postav bo moških, dvanajst pa ženskih, ki so se uvrstile v finale, po odigranju medpokrajinskih turnirjev.

Skupno bo prispelo v Rim 3.735 mladih tekmovalcev, od katerih 2.070 fantov in 1.665 deklet. Spremljalo jih bo 880 trenerjev in 95 vodij posameznih reprezentanc. Skupno bo prišlo v Rim 4.710 oseb.

NOGOMET

Brazilec Mario Zagalo o evropskem nogometu

RIO DE JANEIRO, 29. — Vodja brazilske negometne reprezentance Mario Zagalo, ki je odigrala več prijateljskih srečanj na turneji po Evropi, je izjavil, da je italijanska reprezentanca tista, ki izvaja najhujšo nadzorstvo nad svojimi nasprotniki. Vseeno pa je mnenja, da bi Brazilci z nekoliko boljšo telesno pripravo ne smeli imeti prevelikih težav z Italijani na svetovnem prvenstvu prihodnje leto v Nemčiji.

Pri obravnavi drugih nasprotnikov, je izjavil, da je Zahodna Nemčija zelo napredovala v primerjavi z letom 1970 in je sedaj najmočnejša s svojo oprezno in mirno igro, predvsem pa se je tehnično izpopolnila po nastopu v Mehiki.

Glede Avstrije meni Zagalo, da ima ta reprezentanca dobre posameznike, ki so precej «nadlegovali» brazilsko obrambo. Omenil je, da je bilo dunajsko srečanje zelo koristno za brazilsko napadalno vrsto.

Švedska pa ima le eno vrsto igre: visoke podaje za Edstroma v notranjosti kazenskega prostora.

Končno pa je Zagalo izjavil, da je ostal zelo presenečen glede sovjetske izbrane vrste: Rusi so se taktično zelo izpopolnili, edina njihova temna stran pa je streljanje v vrata. Morali bi zelo trenirati za večjo točnost pri streljanju v vrata.

* * *

V tekmi med starimi in mladimi Križani so bili včeraj v Križu uspešnejši mlajši vaščani, ki so premagali domače «veterane» s 5:1.

PD Vesna priredilo namiznoteniški turnir

V okviru kriškega tedna je domače prosvetno društvo Vesna organiziralo štiri turnirje v namiznem tenisu. Vsi turnirji so lepo uspeli in razveseljivo je že to, da se jih je udeležilo več kot petdeset tekmovalcev. Tehnična raven ni bila na kdove kakšni višini a vsi nastopajoči so pokazali veliko borbenost in požrtvovalnost.

V kategoriji najmlajših je proti vsakemu predvidevanju zmagal Edi Tence ki je v finalu premagal favorita Sedmaka.

V skupini mladincev je zmagal tudi letos Livij Švab. Na drugo mesto se je uvrstil nepričakovano Jurij Žerjal medtem ko je bil Sandor Tence šele tretji.

V kategoriji odraslih pa je prišlo do velikega presenečenja. Egon Perisutti je namreč v finalu premagal večletnega zmagovalca Zlatana Bogatca in je tako prekinil serijo njegovih zmag na tem turnirju.

V skupini mladink ki je bila letos prvič na vrsti je zmagala Tatjana Sirk ki je po ogorčeni borbi premagala Katjo Kostnapflovo.

Ti turnirji predstavljajo lep uspeh za PD Vesna ki namerava ustanoviti namiznoteniški odsek.

Sandor

NOGOMET

V SEZONI 1973 - 74

Šest italijanskih klubov v raznih evropskih pokalih

MILAN, 29. — Šest italijanskih nogometnih klubov bo nastopalo prihodnje leto v raznih evropskih pokalnih tekmovanjih. Juventus bo igral v «Pokalu prvakov», kamor se je uvrstil po zmagi na italijanskem prvenstvu A lige, medtem ko bo Milan nastopal na tekmovanju za «Pokal pokalnih prvakov», kamor je pripuščen kot letošnji zmagovalec.

Lazio, Inter, Fiorentina in Torino pa bodo nastopali v tekmovanju za pokal UEFA, kamor so avtomatično prišli kot najbolje uvrščeni za Milanom in Juventusom v tekmovanju za «Italijanski pokal». Z izključitvijo Interja iz finala za «Italijanski pokal» pa je zgubila Bologna vsako možnost za nastopanje na «Pokalu UEFA».

HOKEJ NA LEDU

JESENICE, 29. — Jugoslovanski prvak v hokeju na ledu, ekipa Jesenic, bo v prvem kolu tekmovanja za pokal evropskih prvakov igrala proti večkratnemu češkoslovaškemu prvaku Tesli iz Pardubic. Tekmo prvega kola morajo odigrati do 15. septembra.

NA PROSEKU MALO ZA ŠALO, MALO ZA RES

«Rogarji» in «žagarji» v borbi za kalamare

To tradicionalno nogometno srečanje bo jutri ob 17.30

Na Proseku se v teh dneh ne govori drugega kot o tradicionalni nogometni tekmi med poročenimi in neporočenimi ali po domače rečeno: med «rogarji» in «žagarji». Tekma je bila napovedana že prejšnjo nedeljo a so jo zaradi slabega vremena preložili. Med tem je ekipa «priznanih tehnikov» uredila igrišče «Velika rouna», ki sedaj izgleda res kot pravi «kraški dragulj». Tudi «televizijski in radijski tehniki» so vse uredili in ojačili naprave, kot nam je zagotovil šef «televizijske postaje na Proseku» Egon Duejc. Skratka odgoditev se je dobro prilegla vsem. Precej živčnosti pa je povzročila v taborih obeh moštev. Igralci so namreč ostali na Proseku in imajo vedno za petami tega ali onega, ki išče sveže novice. To seveda moti tudi delo trenerjev, ki res nimajo najboljših pogojev za delo.

Precej živčen se nam je zdel trener «žagarjev» Vekoslav Stiefčov, ki nam ni hotel zaupati postave svoje ekipe. Povedal nam je le, da bo poslal na igrišče sledeče «zogobrcarje»: Droga, Gudla, Pekun, Lizeta, Bzin, Jona, Lampo, Mažek, Manzo, Furlan, Skuta Edi, Kreps, Pinzon, Pistola, Dorka, Fula, Peljerjev in Šega.

Bolj umirjeno nam je trener poročenih Pepi Fentinc zaupal seznam «rogarjev», ki se bodo v nedeljo potegovali za «proseški naslov». To so: Spruzzo, Bierenca, Kampion, Grdelin, Uelka, Pineka, Pedal, Fentinc, Rosso, Usranja, Tola, Nono, Urca, Geki, Bosanac, Srdun, Fula.

«Zdravniška ekipa» pod vodstvom «dr.» Gimija Gorgonzole je že pregledala vse nogometaše in ugotovila le «previsok krvni pritisk» pri nekaterih «rogarjih» katerega je povzročil . . . «teran».

Omeniti moramo seveda, da je na Prosek prišla tudi ekipa «Pandelka», katero sestavljajo: Kazi, Bine, Roso, Vol. Ta četverica bo pred začetkom tekme prikazala vse čare in tajne skrivnosti «Pandelka».

Druga in morda precej važna vest je, da bo imel sodnik Žek za stranske sodnike četverico deklet. Ta prvi poskus s petimi sodniki vzbuja precej pozornosti.

Tekma se bo začela jutri, ob 17.30. Ob 16.30 pa bo zbirališče na Kržadi na Proseku, odkoder bo avtokolona z letečo «TV kamero», domočim spikerjem Kato in proseško godbo na čelu krenila na igrišče. Po tekmi bodo morali poraženci vleči zmagovalce na vozu v vas, kjer se bodo slednji mastili s kalamari. Poražence pa bo čakal fižol (s čebulo povrhu). Skratka medtem, ko se bosta v Rimu Juventus in Milan potegovala za italijanski nogometni pokal se bodo na Proseku potegovali za kalamare in fižol. Zato bo v nedeljo na Proseku zabave in smeha za polna usta.

Bruno Rupel

KOLESARSTVO

«TOUR DE FRANCE»

Šestdeseta dirka po Franciji starta brez Eddyja Merckxa

Danes bo na sporedu predetapa na kronometer za posameznike

SCHEVENINGEN, 29. — Šestdeseti «Tour de France» se bo uradno začel jutri s predetapo na kronometer, v kateri bodo določili nosilca prve rumene majice. Na startu te naporne dirke preko Francije se bo predstavilo 132 kolesarjev, ki bodo zaključili svoje napore 22. julija v Parizu.

Udeleženci letošnjega Toura so prepričani, da bo brez Merckxa njihovo delo lažje. V to so prepričani predvsem nekateri «večni drugi», kot stari Poulidor, nesrečni Španec Ocana, mladi Zoetemelk ter domačin Thevenet, ki je trenutno med najboljšimi francoskimi profesionalnimi kolesarji.

Jutrišnja predetapa na kronometer bo dolga 7.700 km in ne bi smela predstavljati prevelike ovire, predvsem za prej navedene kandidate za končno zmago. Na letošnji dirki bo nastopala praktično vsa evropska elita, z izjemo belgijskega asa in Italijanov, ki se niso znali sporazumeti za enotni nastop.

AVTOMOBILIZEM

Rekordi Poljakov na serijskih avtih

VARŠAVA, 29. — Potem, ko so postavili svetovni rekord v vožnji na 25 tisoč km s serijskimi avtomobili do 1500 kubikov, so poljski fiati 125 P postavili nov svetovni rekord v hitrostni vožnji na 25.000 milj. V dvanajstih dneh, kolikor je trajal poskus, je ta avto prevozil progo s poprečno hitrostjo 138,140 km na uro, s čimer je za dobrih 20 km izboljšal prejšnji rekord, ki je pripadal avtu ford cortina.

Sedaj pa bodo z istim vozilom, ki ga upravljajo najboljši poljski dirkači, skušali postaviti rekord v vožnji na 50 tisoč kilometrov.

KOŠARKA

CHIETI, 29. — Ekipa Gillette Allstar je zmagala na enajstem mednarodnem košarkarskem turnirju v Chietiju. V zadnji tekmi je premagala drugo ameriško ekipo Riccadonna Allstar s 93:90.

V drugem srečanju pa je milanski Simmenthal premagal Spartak iz Leningrada s 93:77.

* * *

BEOGRAD, 29. — Te dni bodo v Beogradu odločili, katera jugoslovanska republiška zveza bo priredila košarkarsko prvenstvo Evrope leta 1975. Kandidati za organizacijo prvenstva Evrope so trenutno KZ Hrvatske, KZ Beograda in košarkarski odbor Sarajeva. O tem bo moralo odločati predsedstvo KZJ.

ODBOJKA

RIM, 29. — Prvega julija bo prispela v Rim kitajska moška in ženska odbojkarska reprezentanca, ki bo 4. julija odigrala prijateljsko tekmo proti Italiji v Rimu. Kitajski ekipi sta sestavljeni iz amaterjev, ki prebivajo v Pekingu. Moška ekipa ima precej izkušenj v mednarodni areni. Poprečna starost igralcev je 28 let, medtem ko ne presega v ženski ekipi 25 let.

KOLESARSTVO

VČERAJ V MARIANU

Macarol dvanajsti

Včerajšnja kolesarska dirka veteranov v Marianu se je zaključila z zmago bivšega italijanskega prvaka Selvina Selvatica iz Padove, ki je izvedel svoj napad šest krogov pred koncem skupno z drugim padovskim kolesarjem Gusello, s katerim sta si kmalu nabrala polminutno prednost. Glavnina je sicer reagirala, vendar se je uspelo izluščiti le Zucchiniju, ki je nekoliko skrčil svoj zaostanek.

Predstavnik Adrie Macarol se je v splošnem sprintu uvrstil na dvanajsto mesto, medtem ko je Maver odstopil po šestem krogu zaradi močne nevihte, ki je zajela področje dirke. Veter in dež sta opravila svoje in od 44 kolesarjev, ki so se predstavili na startu, jih je prispelo na cilj le dobra polovica.

Vrstni red na cilju 81 km dolge dirke:

1. Selvino Selvatico 2.01' s poprečno hitrostjo 40,165 km na uro
2. Gusella zaost. 4"
3. Zucchini 26"
4. Battistutta 35"

Sledi vsa skupina v njegovem času.

NA AMATERSKI DIRKI «PO JUGOSLAVIJI»

Danes na vrsti prva izmed devetih etap

Cvetko Bilić glavni «adut» Jugoslovanov
Proga poteka le po Srbiji in Makedoniji

BEOGRAD, 29. — Jutri se bo pričela v Beogradu 29. mednarodna amaterska kolesarska dirka po Jugoslaviji, katere se bodo udeležili kolesarji iz Bolgarije, Danske, Italije, Francije, Romunije, Sovjetske zveze ter tri ekipe Jugoslavije. Preko 1000 kilometrov dolga proga se bo letos odvijala le na jugu, po cestah Srbije in Makedonije ter se bo zaključila 7. julija v Skopju po devetih etapah.

Dirka je pomembna predvsem za francoske, italijanske in danske kolesarje, saj je od njihove uvrstitve v Jugoslaviji precej odvisen podpis profesionalne pogodbe. Med Jugoslovani pa bo še enkrat med glavnimi kandidati za osvojitev prvega mesta Puljčan Cvetko Bilič, ki je v tej naporni etapni dirki zmagal že dvakrat. Če bi mu ta podvig res uspel tudi letos, bi bil prvi jugoslovanski predstavnik, ki bi odnesel tri prva mesta. Po dvakrat so že zmagali še Valenčič, Škerl in Čubrič, vendar se zadnja dva ne udejstvujeta več aktivno, Valenčič pa ne bo nastopil. Ostali jugoslovanski kolesarji, med katerimi je precej mladih, pa nimajo trenutno možnosti, da bi se lahko uveljavili v hudi konkurenci.

Potek «29. dirke po Jugoslaviji» (od 30. 6. do 7. 7. 1973) bo tak:

sobota, 30. 6. — 1. etapa:
Okrog Kalemegdana 42 km
nedelja, 1. 7. — 2. etapa:
Požarevac — Kladovo 160 km
ponedeljek, 2. 7. — 3. etapa:
Kladovo — Negotin 70 km
— 4. etapa:
Negotin — Bor 97 km
torek, 3. 7. — 5. etapa:
Leskovac — Kumanovo 120 km
sreda, 4. 7. — 6. etapa:
Kumanovo — Tetovo 140 km
četrtek, 5. 7. — 7. etapa:
Tetovo — Ohrid 159 km
petek, 6. 7. — 8. etapa:
Ohrid — Kavadarci 170 km
sobota, 7. 7. — 9. etapa:
Kavadarci — Skopje 104 km.

SINOČI NA «ŠPORTNEM TEDNU» POLETA NA OPČINAH

Kljub slabemu vremenu ostal spored neokrnjen

Sinočnja srečanja niso prinesla nobenega presenečenja

Poletov košarkarski spored se bliža koncu. Včeraj so prireditelji, kljub popoldanskemu slabemu vremenu, le spravili vsa srečanja pod streho. Do presenečenj tokrat ni prišlo.

NARAŠČAJNIKI

Italsider — Polet 62:46 (39:21)

ITALSIDER: Zampa, Tamai 1, Redolfi 10, Zanini 25, Cusina, Santin, Bozzolo 18, Pieri 7, Krejčič 2.

POLET: Daneu 4, Sosič, Tavčar 14, Kalin 12, Škabar 13, Sedmak 1, Ferluga, Andolšek.

SODNIK: Lakovič.

PROSTI METI: Polet 4:14, Italsider 6:12.

V počasni igri so imeli zaradi telesne višine prednost boljši košarkarji Italsidra, med katerimi sta se izkazala Zanini in Bozzola. Poletovci so v uvodnem delu zaigrali slabše, medtem ko so se proti koncu srečanja s Tavčarjem in Škabarjem nekoliko razigrali.

Ricreatori — Bor 71:51 (26:20)

RICREATORI: Adamič, Giagodi 2, Muran, Orsini 1, De Feo 2, Sermoreta 13, Giuliani 18, Pindazzi 11, Scacia, Cassio 24.

BOR: Pegan, Mazzucca 3, Volk 4, Žerjal 10, Perko, B. Furlan 19, Parovel 15, Košuta, R. Furlan.

SODNIKA: Tavčar in Gantar.

PROSTI METI: Ricreatori 7:18, Bor 3:16.

Brez standardnih igralcev so morali borovci prepustiti pobudo odločnejšim košarkarjem Ricreatorijev. V Borovih vrstah se je izkazal Bruno Furlan. To srečanje so zaradi plohe prekinili v četrti minuti igre pri stanju 7:4 za Ricreatori. Nadaljevali so po enournem premoru.

MLADINCI

Lloyd Adriatico — Polet 61:50 (27:22)

LLOYD ADRIATICO: Forza 6, Bocchini 24, Sancin 2, Peretti, Scioli 7, Oegher 12, Comicci 10.
nad h7-Pl Chpmsk eta shr xzčeta

POLET: A. Sosič 13, Daneu 8, Jugovič 4, Dolenc, Gantar, Kraus 16, Škabar, Tavčar, Škerlavaj, E. Sosič 9.

SODNIK: Tavčar.

PROSTI METI: Lloyd Adriatico 1:6, Polet 2:6.

Poletovci so nudili bolj renomiranim košarkarjem Lloyd Adriatica močan odpor, saj je bilo stanje še tri minute pred koncem tekme le za 3 točke v korist Lloyda. Če dodamo, da je Polet igral brez Guština, ki si je izpahnil gleženj in brez Gantarja, je bil njegov nastop pozitiven.

Italsider — Ferroviario 63:60 (58:58, 27:27)

ITALSIDER: Bacchelli 6, Vidoni 5, Ceccotti 17, Michelis 2, Zimmermann 11, Scolini 15, Neppi 7.

FERROVIARIO: Luin 8, Idonatti 21, Perni 3, Sergi, Cecchetti 6, Kocman 10, Mian 10, Lovrecic, Furlani 2, Baroncini.

SODNIKA: Kraus in Lakovič.

PROSTI METI: Italsider 11:26, Ferroviario 16:28.

Italsider je šele v podaljšku premagal košarkarje Ferroviaria. Po tem porazu Ferroviaria je Lloyd Adriatico skoraj avtomatično osvojil prvo mesto v tem turnirju.

B. L.

PODVODNI RIBOLOV

CADAQUES, 29. — Na svetovnem prvenstvu v podvodnem ribolovu v Cadaquesu v Španiji je zmagala Španija pred Italijo. Jugoslavija se je uvrstila na 7. mesto.

OBVESTILA

ŠD Kontovel priredi za slovenske šahiste 1. šahovski brzoturnir gostilne Luxa - Prosek. Brzoturnir bo v gostilni Luxa DANES, 30. t.m. ob 20. uri. Vpisovanje pol ure pred začetkom.

* * *

ŠD Primorje priredi v nedeljo, 8. julija celodnevni izlet na otok Krk. Vpisovanje v tobakarni Uči.

TOTIP

1. — prvi	1	1
drugi	2	X
2. — prvi	1	1 X
drugi	X	X 2
3. — prvi	2	X
drugi	X	1
4. — prvi	—	
drugi	—	
5. — prvi	1	
drugi	1	
6. — prvi	X	2
drugi	2	X

«Športni teden» Poleta na Opčinah: Sokol — Kontovel (minibasket)

STARI - MLADI V VELIKEM REPNU

Trener po seno ekipa ob zmago

Stari — Mladi 2:2 (1:0)

STARI: Tončkov, Metevžin, Krajnščen, Trubčov, Stefančev, Maklav (Baiss), Riebčov, Pekec, Batkov, Lovriš, Bršč.

MLADI: Zajcev, Celdinov, Žiekven, Od Vide, Čokov (Palančičev B.), Čeldinov, Jedinten, Trubčov, Kovačev, Palančičev V., Frlanov.

SODNIK: Pedal s Proseka.

STRANSKA SODNIKA: Edi iz Banja in Vinko z Rebide.

STRELCI: v 22. min. Riebcov, v 50. min. Pekov, v 64. min. Celdinov, v 87. min. Palančičev M.

Včeraj popoldne sta se na novem igrišču v Velikem Repnu pomerili enajsterici poročenih in neporočenih. Rezultat tekme priča, da je bilo srečanje zanimivo, napeto in rezultat negotov do poslednje minute igre. Stari, ki so bili nedvomno bolj izkušeni, so takoj prevzeli pobudo, toda že po nekaj minutah igre je slabo vreme (in veter) praktično razbilo taktiko trenerjev. Žoga je letela po igrišču tako, da je moral sodnik večkrat tolažiti obupane igralce. Ulila se je prava ploha in to je zmedlo mlade, ki so se zaprli na svojo polovico igrišča. Stari so to izkoristili in povedli. Mladim je to «odrezalo noge», tako da so v začetku drugega dela spet klonili. Kazalo je, da imajo zmago v žepu, ko je trener zakrivil taktično napako. Tekel je namreč domov spravit seno na suho... Ko se je vrnil na igrišče so mladi praktično prevladovali in medtem že znižali razliko s Celdinom. Trener starih Milko Jakopin je na vse grlo kričal in skušal urediti svoje vrste, toda Milko Palančičev je tik pred koncem izenačil.

Športno kazen, oziroma samokolnice (prazne) so tako morali poriva ti vsi. Trebenska godba pa jih je ob zvokih vesele koračnice spremljala do «placa» kjer so se domačini od srca nasmejali.

B. R.

Dr. Aleksander Gala - Peter

Partizanski zdravnik

100.

Spomini iz bogatega, pa tudi težkega življenja partizanskega zdravnika

Prvega takega tečaja se je udeležilo 5 prostovoljcev. Bilo pa bi potrebno organizirati vsaj tri tečaje. Težko sem prišel do ljudi, ki bi hoteli postati bolničarji. Večinoma so se javljale ženske, od moških le redki in še to tisti, ki so že bili bolničarji v italijanski vojski. Tisti od moških, ki so naredili tečaj, so službo bolničarja kmalu opustili. Vzroki za to so bili različni. Največkrat ta, da je bilo laže biti navaden borec kot pa bolničar. Bolničarji v enotah so morali opravljati iste naloge kot drugi borci, zraven pa še nuditi pomoč obolelim in ranjenim, skrbeti za higieno v taborišču itd. Poleg svoje opreme in orožja so morali nositi še bolničarsko torbo s sanitetnim materialom. Razumljivo je, da so se te dodatne obremenitve kmalu naveličali. Le ženske so vztrajale dlje.

Prvi tečaj sem opravil v taborišču za Klavži pod Mrzlo Rupo, kamor se je medtem iz Nadrta premaknil JPO. Bodoče bolničarje sem učil prve pomoči in samopomoči in nekaj praktičnih stvari iz higiene v partizanskem taborišču, o garjar, ušeh, kožnih gnojnih boleznih, žuljih na nogah in krvavi griži. To so problemi, s katerimi sem se srečaval že od začetka svojega partizanstva. Drugega tečaja že nisem uspel končati, ker smo se prej umaknili na nov položaj.

Med bolničarji v Južno primorskem odredu, ki so to postali še v italijanski vojski, je bil zelo sposoben Jelko (Vladko Gregorič iz Volčje drage). Kot mnogo drugih je pred časom prišel iz vojske na dopust. Ni se vrnil v italijansko enoto, ampak je v svoji modri letalski uniformi prišel v partizane. Dosti je vedel o bolničarskem delu, pa tudi sam se je zanimal zanj, čeprav ga drugi v partizanih niso preveč cenili. Izbral sem ga za svojega pomočnika. Poslej me je stalno spremljal na vseh naših pohodih in se potil pod težkim nahrbtnikom, polnim zdravil, ki sem jih dobil kmalu po prihodu na Primorsko.

V začetku aprila je brigada v temni noči krenila s položaja v Trnovskem gozdu mimo Mrzle Ruve in Gačnika pod Vojšico proti Oblakovemu vrhu. Bilo je temno, ko v rogu in dež nas je spremljal vso pot. Počasi in s težavo smo se pomikali skozi temo. Že se je danilo, ko smo dospeli do ceste, ki pelje čez Oblakov vrh. Ko smo se naglo vzpenjali po strmi cesti proti Šebreljskim hribom, je bil že dan. Hiteli smo. Bilo je nevarno, da nas odkrije sovražnik. Čez cesto bi morali še pred dnem.

Mokri in upehani smo nazadnje prispeli do mesta, kjer naj bi se odpočili in skuhali zajtrk. Za taborišče je komanda izbrala severno strmino hriba Rzela nad Oblakovim vrhom. Kraj je bil porasel z gostimi smrekami. Na vrhu hriba se je gozd nehal in pričenjal se je travnik. Kuharji so že zakurili ognje in nastavili kotle, da skuhajo mineštro. Partizani so polegli v gosto, mokro vresje, da si privoščijo malo spanja po naporni celonočni hoji. Straže so bile na svojih mestih in patrole razposlane v okolico. Počutili smo se varne kot vedno, kadar smo prišli na nov položaj. Italijani so navadno zvedeli za nas kasneje. Tako smo imeli vsaj nekaj ur, če že ne več dni, mir pred njimi.

Toda to pot ni bilo tako. Naenkrat je zagrmelo in gost ogenj se je vsul po nas. Nekdo je zakričal: «Prevrni kotel, nazaj, na položaje!» Bil sem blizu kuhinje ob ognju in se grel. Ni mi bilo do spanja, bil sem ves premočen. Hotel sem se najprej malo posušiti in šele nato poiskati primeren prostor, kamor bi legel. Ko je zaropotalo, sem le še z žalostjo pogledal na mineštro, ki se je cedila po bregu, ko so kuharji hiteli prazniti kotle, in že sem jo ubral poprek po strmini, kamor so bežali tudi drugi.

Nekaj partizanov, med njimi naš mitraljezec Janko, njegov pomočnik Stanko in še drugi borci, se je pognalo v smer, od koder so letele dumdumke, ki so nas z glasnim in rezkim pokanjem begale, da nismo vedeli, iz katere strani pravzaprav prihajajo. Streljanje ni trajalo dolgo. Odpor naših borcev, ki so se hitro znašli, je Italijane hitro pregnal. Vendar nas je njihov napad močno presenetil. Padla sta mitraljezec Janko iz Šempetra pri Gorici in njegov pomočnik Stanko iz Pliskovice na Krasu. Ko je nekdo zakričal, da je Janko ranjen, sem pohitel do njega. Ležal je ob svoji strojni puški. Njegovo lepo lice je vse bolj bledelo in postajalo rumenkasto. Še nekajkrat je vzdihnil, nato pa se je za vedno umiril. Stanko, njegov pomočnik, je bil takoj mrtev. Pravili so, da sta padla po nesreči. Stanko je vrgel ročno bombo, ki je priletela v vejo in se odbila nazaj med njiju, ki sta ležala ob težki bredi. Ob tej nesreči je bil ranjen še en borec. Drobec iste bombe ga je zadel v vrat.

Težko je bil ranjen še stražar, ki je stražil pot, po kateri smo prišli v taborišče. Italijanski vojak se mu je toliko približal, da mu je vrgel ročno bombo na nahrbtnik. Bomba ga je težko ranila. Ko sem ga pregledal, je bil še živ. Bledlo se mu je in stalno je ponavljal: «Sneži, sneži!» Bilo je očitno, da ne bo preživel. Še preden smo nadaljevali pot, je umrl.

Drugih ranjencev nismo imeli. Padle smo skrili v neko kotanjo in jih pokrili z dračjem, da jih kasneje pokopljemo. Ni bilo časa izkopati jam zanje. Še isti dan so jih našli Italijani in jih odpeljali s seboj.

Po mnenju komande tu nismo smeli več ostati: morali smo se premakniti. Patrole, ki smo jih razposlali, so ugotovile, da nas je napadla močnejša patrola, ki se je takoj po našem odporu umaknila proti Krnicam.

Pričakovati je bilo napad močnejših sil. Hitro se je bilo treba odločiti. Kolona se je obrnila in odšla nazaj, od koder je prišla: proti Oblakovemu vrhu in Gačniku. Ura je bila enajst dopoldne. Dež je ponehal in pihal je mrzel veter, da je nosil oblake z veliko hitrostjo proti jugu. Hiteli smo čez cesto na Oblakovem vrhu. Po tej cesti bodo gotovo kmalu pripotali sovražnikovi kamioni. Če se nam posreči neopazno priti prek ceste, bodo udarili v prazno.

Manever se nam je ponesrečil. Bili smo visoko nad cesto v skalah nekje pod Vojšnico nad Oblakovim vrhom. Poiskali smo si zaklone, kajti od tu naprej ni bilo več mogoče. Patrole so povedale, da je ta dan sovražnik tudi za našim hrbtom na področju Vojskega. Ostati smo morali tu in čakati, kaj bo prinesel dan. Položaj je bil za nas zelo kočljiv.

Nismo čakali dolgo, ko smo zaslišali hrup kamionov globoko v dolini. Kmalu so bili prvi avtomobili na cesti pod nami. Vojaki so poskakali z vozil in se pognali v nasprotni hrib, na katerem je še malo prej bila naša enota. Rešeni smo, sem pomislil. Danes nas ne bodo napadli. Srečno smo se izmuznili iz obroča. Vse do poznega popoldneva smo nato ležali na skalnih policah in poslušali streljanje in kričanje vojakov, ki so «čistili» gozdove pred nami. Tudi sovražne enote, ki so prišle verjetno iz Idrije na Vojsko, nas niso začutile. Tako se je brigada srečno izognila težki borbi, ki bi jo morala sprejeti, če bi nas odkrila ena ali druga sovražnikova kolona.

S položaja, kjer smo bili, se je lepo videlo proti Dolenji Trebuši. Globoko pod nami je bilo že vse zeleno. Beli madeži na svežem zelenju so pričali, da tam že cveti glog, prvi znanilec pomladi, morda tudi že češnje. Pomlad je že prišla v niže ležeče kraje ob Idrijci, nas pa je še vedno obdajala sivina brezlistnega grmovja, ki je šele komaj kazalo prve poganjke. Po dolinah je bilo že topleje, nas pa je še vedno pestila zima.

(Nadaljevanje sledi)

Uredništvo, uprava, oglasni oddelek,
TRST, Ul. Montecchi 6 PP 559 — Tel. 79 38 08 79 46 38 79 58 23 76 14 70
Podružnica
GORICA, Ul. 24 Maggio 1 — Tel. 83 3 82
Naročnina
Mesečno 1.350 lir — vnaprej: polletna 7.500 lir, celoletna 13.500 lir.
Letna naročnina za inozemstvo 19.500 lir, za naročnike brezplačno revija «Dan»
V SFRJ posamezna številka 1.— dinar, za zasebnike mesečno 18.— letno 180.— din za organizacije in podjetja mesečno 22.— letno 220.— din
Poštni tekoči račun za Italijo Založništvo tržaškega tiska, Trst 11-5374

PRIMORSKI DNEVNIK

Za SFRJ Tekoči račun pri Narodni banki v Ljubljani 501-3-270/1 «ADIT» - DZS, Ljubljana, Gradišče 10/II nad. telefon 22 207
Oglasi Za vsak mm v višini enega stolpca: trgovski 200, finančno - upravni 300, legalni 400, osmrtnice in sožalja 200 lir. «Mali oglasi» 80 lir beseda. Oglasi za tržaško in goriško pokrajino se naročajo pri oglasnem oddelku ali upravi. Iz vseh drugih pokrajin Italije pri S.P.I.
Glavni urednik Stanislav Renko
Odgovorni urednik Gorazd Vesel Izdaja in tiska ZTT - Trst

V FOSSALTI IN TEGLIU JE NEVIHTA ODNESLA STREHE S POLOVICE HIŠ

ZRAČNI VRTINEC PRI PORTOGRUARU RAZDEJAL DVE VASICI IN TERJAL ŽIVLJENJE ENE OSEBE

Poročajo o neurjih po vsem Venetu - Gasilci iz Trsta pohiteli na pomoč prizadetemu prebivalstvu - Tudi v našem mestu je popoldne nekaj časa pihal močan veter

PORTOGRUARO, 29. — V popoldanskih urah je nastal v Beneški laguni, medtem ko je razsajala nad vsem Venetom močna nevihta, zračni vrtinec, ki je razdejal mesteci Fossalta in Teglio Veneto. Vrtinec je terjal tudi eno smrtno žrtev, 82-letno Arpalice Zoppetti in vrsto ranjenih.

Vrtinec je razdejal Fossalto in Teglio v treh ali štirih minutah, približno ob 16.30. Prve telefonske poklice na pomoč so dobili karabinjerji, ki so obvestili druge organe javne varnosti, vojsko in gasilce. Poročajo, da je polovica hiš v Fossalti in Tegliu uničena ali brez strehe. Na kraj, ki ga je zračni vrtinec prizadel, so prispeli gasilci iz San Donà di Piave, San Vito al Tagliamento, Mester in tudi iz Trsta od koder je odšel na pomoč prizadetemu prebivalstvu en oddelek s tremi vozili pod poveljstvom podčastnika De Grassija.

V bolnišnicah v Portogruaru in Latisani sprejemajo številne ranjence. Kaže, da jih je bilo več desetin ranjenih, ki pa so jih po večini samo obvezali in odslovili. V Fossalti je vrtinec močno poškodoval cerkveni zvonik, ki je sedaj v nevarnosti, da se zruši. Za prebivalce, ki so ostali brez strehe nad glavo so organizirali prenočišča v šolskem poslopju. Vse mestne ulice so prekrite z ruševinami. Glavne ceste so oblasti ukazale očistiti s pomočjo buldoderjev, medtem ko je v stranske dostop še vedno nemogoč. Gasilci in vojaki raketnega polka iz Portogruara kopljejo v ruševinah, da bi ugotovili, ali je morda kdo ostal pokopan. Ko je začel razsajati zračni vrtinec v Tegliu, je bilo na pokrajinski cesti mnogo avtov. Prišlo je do verižnih nesreč in vsa cesta je bila zatrpana.

Zračni vrtinec, kot poročata karabinjerja, ki sta ga razločno videla je bil visok približno tisoč metrov, bele barve in je prihajal s severa. Najprej je prizadel Teglio, nato pa še Fossalto, ki je oddaljena le tri kilometre. Nad vsem področjem je razsajal le tri do štiri minute, nakar se je razblinil v zraku.

V Ca' Savio, kopališčnem kraju pri Jesolu, je zračni vrtinec povzročil posredno še eno smrtno žrtev. Moža iz Trevisa sta bila na gumastem čolnu, kakih sto metrov od obale, ko sta opazila, da se bliža neurje. Prestrašena sta skočila v vodo. Medtem ko se je enemu posrečilo, da je dosegel obalo, je drugi utonil.

Nad vso Furlanijo - Julijsko Benečijo je sijalo zjutraj lepo sonce, popoldne je razsajala, približno za eno uro, močna nevihta, zelo verjetno posledica zračnega vrtinca, ki je prizadel Fossalto in Teglio. Poročajo o občutni škodi v vinogradih in na poljih. V Trstu je začel pihati močan veter, ki je spravil v težave številne čolne. Gasilci so morali posredovati pri Miljah, da bi pohiteli na pomoč dvema fantoma, ki sta bila s svojim čolnom v nevarnosti pri enem od treh valobranov. Njuna jadrnica se je namreč prevrnila.

Huda nevihta je na Gardskem jezeru prevrnila številne jadrnice in druge čolne. Gasilci so imeli polne roke dela, da so pohiteli vsem na pomoč. Zabeležili so tudi dve smrtni žrtvi. 20-letna Cristina Bresson je bila na motornem čolnu, ki ga je vozil 45-letni Francesco Serenelli. Pohitela sta na pomoč nekaterim kopalcem, ki so bili v težavah. Nenadoma jo je zajel val in potegnil v globino. Druga žrtev je bil 44-letni Alessandro Salomoni ki je bil nekoliko oddaljen od obale in je ležal na zračni blazini. Moža je prijela panika, tako da se je prevrnil in utonil.

Tudi znano turistično središče Cortina d'Ampezzo je bilo prizadeto. Lilo je kot iz škafa, tako da so se mestne ulice pretvorile v pravcate potoke, po katerih je bilo nemogoče ne samo hoditi, temveč tudi voziti. Številni turisti, ki so se v prvih jutranjih urah podali v gore in na Misurinsko jezero so se zmočili do kože. Ne poročajo o nesrečah, nekaj po 16. uri se je vreme izboljšalo, čeprav je temperatura, ki je okrog poldne bila pri 30 stopinjah, padla na 12 stopinj.

Poročajo tudi o neurju pri Padovi, kjer se je zrušil zid in pokopal pod seboj mimoidočega pešca. Moža so odkopali in ga odpeljali v bolnišnico, kjer se bo moral zdraviti mesec dni zaradi zloma leve noge in močnega udarca v glavo. Neurje je prizadelo pas širok približno deset kilometrov, kjer so bili uničeni številni vinogradi in polja koruze.

Preiskave na Cipru

NIKOZIJA, 29. — Stotine policijskih agentov je včeraj pozno v noč izvajajo preiskave v mestu Limasol, da bi izsledili pripadnike fašističnih tolp generala Grivasa in, če verjamemo nekaterim glasovom, tudi generala Grivasa samega, ki pa naj bi že pred časom premestil svoje skrivališče iz Limasola v Nikozijo.

Policija je aretirala 36 Grivasovih pristašev, od katerih so 27 takoj sodili.

Tudi republikanski senatorji se pridružujejo zahtevi, naj senatna komisija zasliši predsednika Nixona v zvezi s škandalom Watergate. Na sliki: republikanski senator Lowell Weicker, ki je javno nastopil proti pritisku vladnih organov, ki bi hoteli preprečiti preiskavo

Dva mladeniča žrtvi «Winklerja» v Vajoletu

TRIDENT, 29. — Danes se je pripetila huda planinska nesreča na enem od treh vrhov gore Vajolet. Nesreča je terjala dve človeški žrtvi, in sicer nekega mladeniča in nekega dekleta.

Priimka žrtev še nista znana, ker reševalci niso še našli v žrtvinih nahrbtnikih nobenega osebnega dokumenta.

Zakaj sta mladenič in dekle umrla, se še ne ve. Gotovo je le, da sta v zgodnjih jutranjih urah odšla na vrh «Winkler», ki je najvišji v tej skupini. Šla sta po normalni poti, prišla na vrh ter se nato začela vračati. Morda komaj dvajset metrov od podnožja gore sta postala žrtvi silnega snežnega meteža in vetra. Zelo verjetno je, da sta se že precej časa prej prebijala skozi ta metež in omagala skoraj na pragu rešitve.

Okoli 16. ure popoldne so planinci obvestili gorske reševalce o nesreči. Reševalne ekipe iz raznih krajev bližnje okolice so takoj odšle ter se povzpele do kraja, kjer sta bila ponesrečenca, žal že mrtva. Na truplih niso opazili nobenih poškodb.

POSLEDNJI TANGO V SWAZILANDU

Kot je bilo pričakovati so južnoafriške puritanske oblasti prepovedale predvajanje znanega Bertoluccijevega filma «Poslednji tango v Parizu» na vsem ozemlju Južne Afrike. Prosto pa ga predvajajo v bližnjem malem kraljestvu Swaziland, ki ga Južna Afrika skoraj popolnoma obdaja, razen nekaj kilometrov meje z Mozambikom. Neki podjetni južnoafriški poslovni mož pa se je domislil in začel organizirati množične izlete v bližnji Swaziland. Glavna privlačnost izleta je obisk kina, kjer predvajajo Bertoluccijev film.

Južnoafriške oblasti so odločno protestirale proti liberalnosti swazilandskih oblasti, saj so številni Južnoafričani že dalj časa hodili kupovat prepovedane revije «samo za moške», kot so n.pr. «Playboy» in podobne v bližnjo kraljevino. Swazilandske oblasti se sicer nekoliko bojijo južnoafriške reakcije, vendar pa so jim številne skupine južnoafriških turistov dobrodošle, saj prinašajo dragocene devize, katerih je Swaziland še kako potreben.

Ukradli so krste

BOLOGNA, 29. — Bolonjski trgovec Ero Alberti je sinoči prijavil policiji, da so mu ukradli dostavni tovornjak, ki ga je parkiral v neki ulici v predmestju, preden je odpotoval v Piso. Neznani tatovi so imeli vsekakor precejšnje presenečenje, ko so ga odprli: v njem je bilo nekaj mrtvaških krst, v skupni vrednosti štirih milijonov lir.

POMEMBEN DOGODEK ZA ZNANSTVENE RAZISKAVE

Danes v Afriki popoln sončni mrk

V naših krajih bo mrk samo delen

NAIROBI, 29. — Jutri bo v pasu centralne Afrike sončni mrk, ki bo po trajanju veljal za drugega v našem stoletju. Višek mrka bo v srednji Afriki na meji med republikama Mali in Niger. Mesec bo v tistem trenutku prekril sončno površino za 7 minut in 2 sekundi.

Prvi, ki bodo videli sončni mrk bodo prebivalci bivše britanske Gvajane. Nato bo senca krožne oblike prešla Atlantski ocean, se dotaknila otočja Zelenega rta, nato Mavretanije in potem še Malija, Ugande, Kenije in Somalije ter končno prešla na Indijski ocean med Madagaskarjem in Indijo.

Najdaljši sončni mrk tega stoletja je bil 20. junija leta 1955. Mrk, ki je trajal toliko časa, kot bo jutrišnji, je bil 8. junija 1937. Daljši mrk je bil samo 1. julija leta 1098, ki je trajal 7 minut in 7 sekund. V prihodnjem razdobju pa je treba počakati na 25. junij leta 2500 ko bo mrk trajal 7 minut in 14 sekund.

Na obali Rudolfovega jezera v Keniji je sedaj zelo živahno. Iz vseh dežel sveta so prispele številne znanstvene ekipe, ki bodo sledile temu naravnemu pojavu v kraju, kjer bo mrk najdaljši. Računajo, da se bo v teh dneh nagnetlo na obali Rudolfovega jezera več desettisočev znanstvenikov in tudi radovednežev. Kenijska vlada je posvetila posebno pozornost vprašanju obveščevanja nomadskih plemen, ki živijo v tamkajšnjem okolju in ki bi jih utegnil sončni mrk hudo prizadeti, ker ljudje niso seznanjeni z znanstvenimi razlagami takih pojavov. Med drugim se bojijo, da bi ljudje morda opazovali ta pojav brez zaščitnih leč, kar bi mogoče povzročilo slepoto.

Številne znanstvene ekipe so tudi v Mavretaniji. Pri opazovanju tega naravnega pojava bodo uporabili tudi letalo «concorde», ki bo zasledovalo sončno senco na zemlji z veliko hitrostjo Letalo bo preletelo osrednjo Afriko ter bo opremljeno z velikim številom znanstvenih inštrumentov.

Tudi Italija sodeluje pri teh znanstvenih raziskavah. V Mavretanijo je že odšla znanstvena odprava neapeljskega zvezdoznanskega observatorija, ki jo vodi tržačan prof. Rigutti. S platforme ladje «San Marco», ki je sedaj v bližini kenijske obale, bodo izstrelili med sončnim mrkom raketno sondo z inštrumenti, ki so jih pripravili središče za vesoljske raziskave pri rimski univerzi ter laboratorij za fiziko plazme v vesolju pri vsedržavnem svetu za raziskave. Nekateri astronomi iz opazovališča pri Arcetriju pa bodo preleteli z nekim ameriškim letalom del srednje Afrike.

V Italiji, oziroma v vsem pasu srednje Evrope po mrk samo delen. Lunina obla bo rahlo zakrila sončno površino med 12.45. uro in 14.25. Višek delnega sončnega mrka pri nas bo ob 13.35. Za primerjavo naj navedemo, da bo na Siciliji luna prekrila eno četrtino sončne površine.

Podjetni ropar

MILANO, 29. — 30-letna Loredana Donadoni je prijavila policiji, da jo je neznanec oropal 30.000 lir v dvigalu poslopja, kjer biva. Po pričevanju Donadonijeve kaže, da je ženska stopila v dvigalo prav tedaj ko je stopil vanj tudi neznanec, ki je takoj pritisnil na stikalo za zadnje nadstropje. Ko se je dvigalo že premaknilo pa ga je blokiral, potegnil iz žepa nož in ukazal Donadonijevi, naj se sleče. Morala se je sleči do golega, nakar se je dvigalo spustilo v vežo. Možakar je tedaj odprl torbico, pobral iz nje omenjeno vsoto in odšel. Donadonijeva se je morala obleči in nato prijaviti vso zadevo policiji.

Tožba proti Pentagonu

DENVER (Kolorado), 29. — Vdova za narednikom Abelom Kavanaughom, bivšim vojaškim ujetnikom v Hanoiu, ki si je vzel življenje, ker so ga obtožili kolaboracionizma, je napovedala sodno akcijo proti Pentagonu in polkovniku Guyju, ki je njenega moža obtoževal.

Kavanaughova, katere mož, ki je bil 24 let in je bil pet let v ujetništvu v Hanoiu je izjavila, da je upal, da bo lahko po tolikih letih ponovno začel normalno življenje. Narednikova vdova pravi da so ga obtožili sodelovanja s severnimi Vietnamci, ker se je mož uprl proti umoru žensk in itrok ter proti bombardiranju Severnega Vietnama.

Grški skladatelj Mikis Teodorakis (desno) je v Beogradu podpisal dogovor, s katerim se obvezuje, da bo napisal spremno glasbo za dokumentarni film Stoleta Jankoviča (levo) «Smrt fašizmu, svoboda narodu»

V NADALJEVANJU ZASLIŠEVANJA BIVŠEGA PRAVNEGA SVETOVALCA DEANA

Demokratski in republikanski senatorji zahtevajo, naj komisija zasliši Nixona

O zahtevi bo verjetno razpravljala komisija v prihodnjih dneh - Umazano ozadje škandala Watergate

WASHINGTON, 29. — Ameriška senatna preiskovalna komisija, ki preučuje škandal Watergate je sklenila, da bo razpravljala o možnosti, da pokliče na pričevanje predsednika ZDA Nixona. Vest je potrdil sen. Hoseph Montoya, demokratski član preiskovalne komisije. Montoya je podal zadevno izjavo tik pred nadaljevanjem zaslišavanja bivšega pravnega svetovalca Bele hiše Johna Deana.

Možnost, da bi komisija hotela zaslišati predsednika Nixona v zvezi s škandalom Watergate, pa je postala otipljiva že včeraj, ko sta demokratski senator Sam Ervin in republikanski senator Howard Baker postavila to zahtevo. Bela hiša je takoj reagirala ter je sporočila, da se predsednik Nixon ne bo nikoli uklonil taki zahtevi, ker jo smatra za ustavno neutemeljeno.

Možnost, da se Nixona pokliče na zaslišanje pred komisijo je najprej izrazil sen. Ervin, ki je predsednik komisije. Demokratski predstavnik je izjavil, da je mogoče pomesti Deanove obtožbe ne da bi Bela hiša, oziroma predsednik Nixon, podala izjave, ki bi bile verjetne. Ervin je pristavil, da se ne bo mogel zadovoljiti le s pismenimi izjavami, ker bi te ne nudile potrebnega jamstva za uspešno protizaslišanje prič.

Ta predlog je potem osvojil republikanski senator Baker, ki je izjavil, da je treba nedvoumno ugotoviti, če je Nixon v času svojega srečanja z Deanom 15. septembra lani vedel za poskus, da se škandal Watergate zaduši. Dean trdi, da je bil Nixon seznanjen s tem poskusom.

Sen. Baker, čeprav republikanec (se pravi pripadnik iste stranke kot predsednik Nixon) je prišel v ospredje političnih dogajanj v ZDA, ker je obtožil določene kroge Bele hiše, da so skušali izvajati nanj nezakonit pritisk vse od dne ko je postal član preiskovalne komisije. Baker je še pristavil, da je poslal podrobno poročilo o vseh teh dogodkih višjemu ameriškemu preiskovalnemu sodniku Archibaldu Coxu, kateremu je bila poverjena naloga, da preišče zadevo Watergate na sodnijski ravni.

Na današnjem zaslišanju pred senatno komisijo ni bivši Nixonov pravni svetovalec povedal v bistvu nič novega. Med drugim je zanikal, da mu je predsednik poveril nalogo, da preišče morebitne povezave med protagonisti škandala Watergate ter višjimi predstavniki Bele hiše. Na vsak način je skušal prikazati svojo vlogo posrednika, ki je stremel za tem, da bi onemogočil izvajanje «blaznih načrtov», ki so jih nekateri prenapeteži (republikanci seveda) pripravljali na škodo demokratske stranke.

Demokratski senator Daniel Inouye s Havajskih otokov pa je oblil Deana s precej hladno prho, ko je prečital na glas besedilo memoranduma, ki ga je Dean poslal 16. avgusta lani predsednikovemu šefu kabineta Haldemanu ter svetovalcu za notranje zadeve Ehrlichmanu. V tem memorandumu je Dean predlagal razne protiofenzivne ukrepe proti «sovražnikom administracije». V tem svojem memorandumu Dean uporablja izraze, ki so zelo ostri in ki jasno dokazujejo v kakšni meri je on tedaj zaničeval in sovražil politične nasprotnike Nixonove administracije. Besedilo tega memoranduma je težko spraviti v sklad z osebnostjo posrednika, ki bi si jo Dean hotel priboriti sedaj.

Dean se je nato zagovarjal trdeč, da mu je bil dokument vsiljen. Dodal je še, da se je pridružil tej operaciji, ki je predvidevala tudi davčne sankcije proti najvidnejšim nasprotnikom , samo da bi ustregel zahtevam svojih predstavnikov.

Senatna preiskava o škandalu Watergate odkriva številna umazana ozadja vse te zadeve. Republikanski senator Lowell Weicker je izjavil, da Bela hiša skuša zavirati delo preiskovalne komisije. Njega samega so obtožili, da je «slab» republikanec ter mu zagrozili, da ga bodo obtožili, da je predlani sprejel nezakonite prispevke v volivne namene. Tudi ta republikanski senator je poslal podrobno poročilo o teh zadevah visokemu sodnijskemu preiskovalnemu sodniku Coxu. Izjava republikanskega senatorja zadeva zakonska določila, ki prepovedujejo administraciji, da zavira javne preiskave. Kršitev teh določb se lahko kaznuje s petimi leti zapora ter 5000 dolarji denarne kazni.

LJUBLJANA, 29. — V ljubljanskih Križankah so nocoj fanfare slavnostno naznanile žačetek 21. poletnih kulturnih prireditev, v katerih bo zavzemal osrednje mesto operni bienale. Slavnostni uvod je opravilo ljubljansko operno gledališče s premiero Verdijeve opere Beneški dož. Premiero so pripravili: dirigent Rado Simoniti, režiser Hinko Leskošek, scenograf Viktor Molka in kostumografinja Marija Kobijeva. Vodilne vloge so oblikovali: Edvard Seršen, Rajko Koritnik, Vanda Gerlovi, Ana Pušar, Ivan Sancin in Dragiša Ognjanovič.

Vedno bolj zagonetna smrt organizatorja atentata na naftovod SIOT pri Dolini

PARIZ, 29. — Pariška policija ima čedalje večje dvome o skrivnostni smrti Mohameda Boudine, alžirskega aktivista, ki ga je italijanska policija iskala, ker je baje organiziral atentat na naftovod SIOT v Dolini.

Kot znano je močna eksplozija uničila njegov avto, pri čemer je Boudia bil na mestu mrtev. Policijski izvedenci zatrjujejo, da ni bil povezan z zaganjačem avta noben sprožilni mehanizem ter zato pravijo, da je eksplozija nastala, ne da bi Alžirec prižgal motorja. Še več, eksploziv naj bi bil skrit v zadnjem delu avta. Izvedenci ugotavljajo tudi, da se je Boudia že nekaj časa peljal z avtom pred eksplozijo, ki je nastala potem ko šel v neko stanovanje, kjer pa se je zadržal premalo časa, da bi mu lahko podtaknili v avto peklenski stroj. Policaji so mnenja, da je bil peklenski stroj njegova last in da mu ga je nekdo izročil tik pred eksplozijo. Gre vsekakor za domnevo, ki jo je treba preveriti. Domnevajo, tudi, da je šel po bombo, ki ga je raznesla, v neko stanovanje.

V arabskih krogih v Parizu pa ugotavljajo, da je med Arabci v francoski prestolnici bilo zadnje čase več takih «nesreč» in izražajo prepričanje, da zelo verjetno ne gre za golo naključje.

Organizacija za osvoboditev Palestine je v Bejrutu objavila izjavo, v kateri pravi, da so neznani kriminalci, morda sionisti, umorili s tem da so minirali njegov avto, Mohameda Boudia, borca za osvoboditev Palestine in narodnega heroja. V izjavi je tudi rečeno, da je bil Boudia član palestinske organizacije Al Fatah. Organizacija za osvoboditev Palestine zagotavlja nadalje, da njegova žrtev ne bo ostala nemaščevana in da se bodo njeni člani še v naprej borili proti vsem diktaturam in proti imperialistični agresiji.

Kitajska zavrnila japonsko protestno noto

TOKIO, 29. — Iz vladnih krogov poročajo, da je kitajska vlada zavrnila japonsko protestno noto zaradi atmosferske jedrske eksplozije, ki jo je Kitajska izvedla v sredo.

V svoji protestni noti ugotavlja japonska vlada, da je eksplozija za Japonsko zelo nevarna in zahteva od Kitajske naj v bodoče ne izvaja več jedrskih poskusov. Kitajska vlada naj bi zavrnila japonsko noto, naj bi pa Japonski izrazila svoje razumevanje spričo dejstva, da je bila Japonska edina država, ki je bila do sedaj žrtev jedrskega napada.

Poročajo tudi, da so zabeležili v Japonski prisotnost velike količine radioaktivnega prahu, ki naj bi bil posledica kitajske atomske eksplozije. Radioaktivnost naj bi bila 16-krat višja od normale.

PO DRŽAVNEM UDARU PREDSEDNIKA BORDABERRYJA

Še vedno napet položaj v Urugvaju Nasprotja med vojaškimi poveljniki

Splošna stavka, ki so jo proglasile sindikalne organizacije, popolnoma paralizirala državo - Vlada grozi z mobilizacijo državnih uslužbencev

MONTEVIDEO, 29. — Oseminštirideset ur po razpustu parlamenta urugvajski predsednik Bordaberry in vojaški poveljniki ki ga podpirajo še vedno niso uresničili ciljev svojega državnega udara ki ga po mnenju nekaterih opazovalcev še niso popolnoma zaključili.

Med drugim še niso znani dokončni cilji Bordaberryjeve pobude in kaže da je med samimi voditelji dokajšnje nasprotovanje glede politične linije, ki naj bi jo sprejeli. Nobenega dvoma ni, da je predsednik Bordaberry izvedel državni udar, da bi uvedel v Urugvaju «trdo» politično linijo, kot je trenutno v Braziliji. Moral pa je sprejeti zavezništvo nekaterih vojaških poveljnikov, ki so bolj «liberalni» in si prizadevajo, da bi tudi v Urugvaju uvedli bolj odprto politiko, kot je sedaj v Argentini. O nasprotjih tudi v vrstah vojakov samih priča molk uradnih krogov. Temu bi sicer lahko botrovale tudi težave v pogajanjih med vojsko in sindikalnimi organizacijami, da bi dosegli sporazum in prekinili splošno stavko, ki so jo sindikati proglasili v sredo zjutraj in ki je praktično paralizirala življenje v vsej državi.

Po prekinitvi pogajnaj so sindikalne organizacije izjavile, da ne bodo preklicali stavke, dokler ne bo vlada sprejela njihovih zahtev po ponovnem sklicanju parlamenta in po spoštovanju ustavnih jamstev. Vlada je nato odgovorila, da bo mobilizirala vse državne uslužbence, ki se bodo tako morali vrniti na delovna mesta ali pa tvegati, da jih obtožijo dezerterstva.

Politični nasprotniki predsednika Bordaberryja so že navezali stike z bližnjo Argentino, kamor so se nekateri politični predstavniki že zatekli. Levo krilo nacionalistične stranke je med drugim še pred državnim udarom poslalo v Španijo, kjer naj bi se sestal z bivšim argentinskim predsednikom Peronom, svojega predstavnika in sicer bivšega predsednika poslanske zbornice Hectora Gutirreza Ruiza. V Buenos Airesu je tudi vidni predstavnik leve koalicijske stranke Enrique Erro ter drugi voditelji in parlamentarci leve opozicije. Erra obtožujejo vojaške oblasti v Urugvaju, da je tesno povezan z mestnimi gverilci tupamari. Predsednik Bordaberry je med drugim takoj potem ko je prevzel oblast v svoje roke izdal zanj zaporni nalog. V Argentini je tudi Zelmar Michelini, ki se je dosledno boril proti vojakom in jih večkrat obtožil, da mučijo jetnike po zaporih.

Bordaberry in vojaki lahko računajo na podporo brazilske vlade, ki bi bila baje zelo zadovoljna, če bi njena «politična fronta» prodrla do Ria de la Plata.

Kar zadeva pogajanja za prekinitev splošne stavke, ki do sedaj niso obrodila nobenega sadu, so sindikalni predstavniki postavili pet temeljnih zahtev. Sindikalne organizacije zahtevajo povišanje plač (približno za 80 odst., medtem ko ponuja vlada povišanje, ki naj bi se sukalo med 25 in 50 odst.), ponovno uveljavitev javnih in zasebnih svoboščin, takojšnje ukrepe proti stagnaciji gospodarstva, okrepitev kupne moči denarja, kar ustreza zamrznitvi cen, ter odpravo fašističnih tolp ki povzročajo nerede po šolah.

Urugvajski predsednik Bordaberry (desno) po državnem udaru